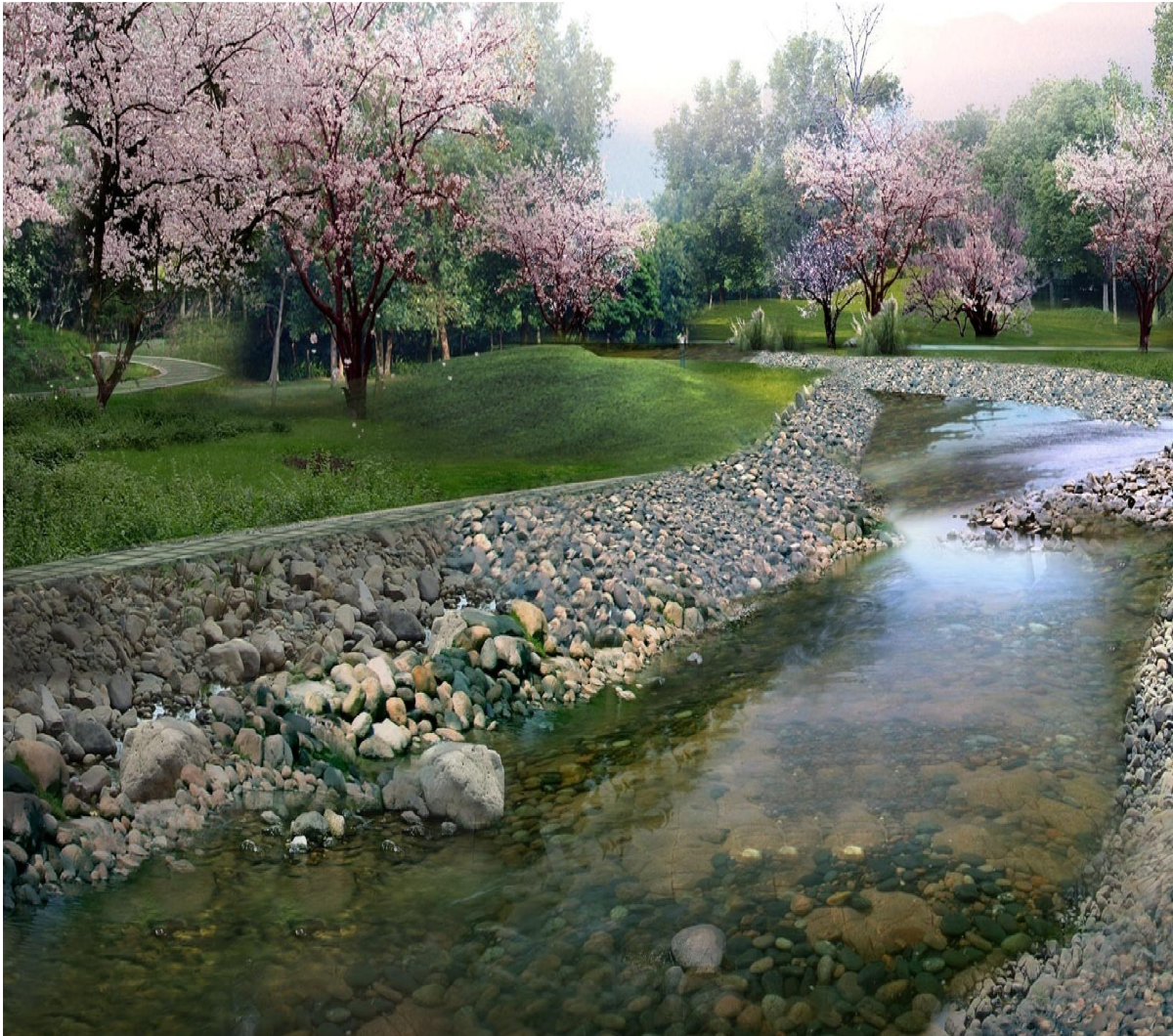

ኒ ካህ፣ ሰርግ፣ ኸልእ እና ፍቺን የ ተመላከቱ ሸሪክ ዊ ድንጋጌዎች

ዝግጅት

ኸሊድ ሙሀመድ
(አቡ ሰላይማን)

ጥቅምት 2012

ኒኮሆ፣ሰርግ፣ኩልእ እና ፍቺን የተመለከቱ ሽሪአዊ ድንጋጌዎች

ዝግጅት

ካሊድ ሙሀመድ (አቡ ሱለይማን)

ጥቅምት 2012 ዓ.ል

ርእስ	ገጽ
መቅድም	6
ምዕራፍ አንድ	7
የኒካህ ህግጋት	7
1.1 የኒካህ ሸሪአዊ ብይን (ፍርድ)	7
1.2 የተወደደው ስንት ማግባት ነው?	8
1.3 ታዲያ ባሏ ሌላ እንዳያገባ ብትፈልግ ወንጀለኛ ትሆናለች?	9
1.4 ከአንድ በላይ ማግባት የመፈቀዱ ጥበብ	10
1.5 ሊያገባቸው ማይፈቀዱለት አካላት እነማን ናቸው?	10
1.6 ክርስቲያን ና አይሁድ ሴቶችን ስለማግባት	15
ካፌር ሀገር ላይ እየኖሩ ክርስቲያንን ማግባት ያሉት ጉዳዮች	19
1.7 ዝሙት የሰሩ ሰዎች መጋባት በተመለከተ	20
1.8 መተጫጨት	21
1.9 ሊያገባት የፈለጋትን ሴት መመልከት	22
1.10 ለመተያየት ፎቶ መላላክ	24
1.11 የቅርብ ዘመድን ስለማግባት	24
1.12 ኒካህን ጁምአ ቀን ማሰር የተወደደ ተግባር ነው?	25
1.13 ኒካህ ለማሰር መሟላት ያለባቸው አራት መስረቶች	26
1.14 አባት ሴት ልጁን ያለ ፍቃዱ ስለመዳር	27
1.15 የሴት ልጅ ወልዶች እነማን ናቸው?	29
1.16 ቤተሰቦቿ በሙሉ ክርስቲያን የሆኑባት ሴት ማን ይድራታል?	29
1.17 በዝሙት የተወለደች ልጅ ማን ወልዶ ይሆናታል	29
1.18 መወከለስ ይቻላል? ከተቻለስ ማንን ነው ምንወክለው? ሚወክለውስ ማን ነው?	30
1.19 ያለ ወልዶ የታሰር ኒካህ (የሹብህ ኒካህ)	30
1.20 ወልዶቿ በሙሉ አልድርም ካሉት?	30
1.21 ኒካህ እንዴት ነው ሚታሰረው?	30
1.22 ኒካን በስልክ ማሰር ይቻላል?	31
1.23 ኒካህ ሲታሰር መስፈርቶችን ማስቀመጥ	31
1.24 በሷ ላይ ሌላን እንዳያገባ መስፈርት ስለማድግ	32
1.25 ሚስት ወይም ባል ላይ ሚገኙ አይቦች (ጉድለቶች) የተመለከተ	33
1.26 መሀር	35
1.27 ኒካው ሲታሰር መሀር ካልተሰጣት ከዛም ሳይሰማሙ ቀርተው ከፈታት መሀሯ ምን ያክል ነው ሚሆነው?	37
1.28 ክርስቲያን እያሉ ተጋብተው ከዛም እስልምናን የተቀበሉ ሰዎች ኒካህ	38

1.29	ሰላት ከማይሰግድ ሰው ጋር በትዳር አብሮ ስለመኖር	38
ምእራፍ ሁለት		40
የሰርግ ድግስን የተመለከቱ ህግጋት		40
2.1	የሰርግ ድግስ ሸሪአዊ ብይን	40
2.2	ከድግሱ ጋር የተያያዙ ሱናዎች	40
2.3	ለሰርጉ ክርስቲያኖችን መጥራት ይችላል?	41
2.4	ስጋ የሌለበት ድግስ	41
2.5	ሀብታሞች ለድግሱ ትብብር ማድረጋቸው ይወደዳል	41
2.6	ሀብታሞችን ብቻ ነጥሎ መጥራት አይፈቀድም	42
2.7	የሰርግ ጥሪ ማክበር ግዴታ ነው	42
2.8	የጠራን ሰው ገንዘቡን ከሀራም ሚዛንና ከሆነ መሄድ ይፈቀድልናል?	43
2.9	ለሰርግ ተጠርተህ ግን ጾመኛ ከሆንክ	44
2.10	ለኒካህ ዱፍ መምታት	45
2.11	ሰርግ የሄድ ሰው ቢሰራው ሚወደዱለት ተግባራት	46
2.12	የኒካህ ቀለበት	47
2.13	ቪሎ መልበስ	48
ምእራፍ ሶስት		49
በትዳር ህይወት ውስጥ ያሉ ህግጋት		49
3.1	ከግብረ ስጋ ግንኙነት ጋር የተያያዙ ነጥቦች	49
3.1	ከሚስቱ በምን መልኩ መኗኗር አለበት	53
3.2	ሚስት ሀብትና ንብረት ካላት ለቤት ወጪ (ነፈቃ) የማድረግ ግዴታ አለባት ወይ?	53
3.3	ባል ሚስቱ ውጭ ወጥታ ስራ እንዳትሰራ መከልከል ይችላል	55
3.4	ሚስት ከቤት ለመውጣት	56
ምእራፍ አራት		57
ኹልእን የተመለከቱ ህግጋት		57
4.1	ሚስት ባሏን ፍቺ መጠየቅ ትችላለች?	57
4.2	ሚስት ፍቺ ከጠየቀች ባል የመፍታት ግዴታ አለበት?	58
4.3	ገንዘቡን ሌላ ሰው ቢከፍልላትስ?	59
4.4	ሊፈታት የፈለጋትን ሴት ፍቺው ከሷ መጥቶ ብር እንድትሰጠው ሲል ማሰቃየት	59
4.5	ኹልእ ለማስከሰት እስከ ስንት ብር ድረስ ነው መክፈል ያለባት	59
4.6	እርጉዝ ከሆነ እስትወልድ ድረስ ነፈቃ የማድረግ ግዴታ አለበት	59
4.7	ይህን ያክል ብር ካመጣሽ ተፈተሻል ያለ ሰውን በተመለከተ	60
4.8	የኹልእ እና የጠላቅ (ፍቺ) ልዩነት	60
ምእራፍ አምስት		62
ፍቺን የተመለከቱ ድንጋጌዎች		62
5.1	ፍቺ በሸሪአ ያለው ፍርድ	62

5.2	ማነው መፍታት የሚችለው?-----	63
5.3	ፍቺ በወኪል ይሆናል-----	64
5.4	ሱናን የገጠመ ፍቺ-----	64
5.5	ፍቺው ማይቆጠርባቸው ሁኔታዎች-----	65
5.6	ያለ ወልይ የተጋቡ ሰዎች ለመለያየት ፍቺ ያስፈልጋቸዋል-----	65
5.7	በተቆጣ ሰአት ፈታሁሽ ቢል እንደፈታ ይቆጠርበታል?-----	65
5.8	የወር አበባ ላይ ሆኖ ቢፈታት ፍቺው ይቆጠራል?-----	67
5.9	የወር አበባ ላይ ሆኖ ልትፈታ ሚፈቀድ አለች?-----	67
5.10	የወሊድ ደም ላይ ያለችንስ ሴት መፍታት ይቻላል?-----	68
5.11	አንድ ጊዜ በሶስት ቢፈታ እንደ ስንት ነው ሚቆጠረው?-----	68
5.12	ፍቺ ሚከሰትባቸው ሁኔታዎች-----	69
5.13	በመስፈርት የተቀመጠ ፍቺ-----	70
5.14	እስከ ስንት ጊዜ ነው መፍታት የሚቻለው-----	72
5.15	በፍቺ ላይ የተጠራጠረ-----	72
5.16	የተፈታች ሴት ኢዳዋ እስኪያልቅ ድረስ መሆን ያለባት-----	73
5.17	የፈታትን ሚስቱን ስለመመለስ-----	73
	ለመመለስ መሟላት ያለባቸው መስፈርቶች-----	73
	ለመመለስ የሚስት ፍቃደኝነት ያስፈልጋል?-----	74
	መመለሱን ሚያሳውቅባቸው መንገዶች-----	74
	ሲመልሳት ማስመስከር-----	74
5.18	ፈታት ሳይመልሳት ኢዳዋን ከጨረሰች-----	74
5.19	በሶስት የፈታትን እንዴት ሊያገባት ይችላል-----	75
5.20	ሚስቱን ላለመገናኘት የማለ ሰው-----	75
5.21	ሚስቱን አንቺ እንደ እናቴ ጀርባ ነሽ ማለት-----	75
5.22	ኢዳን የተመለከቱ ነጥቦች-----	76
1.	በማን ላይ ነው ኢዳ መቁጠር ግድ ሚሆነው?-----	77
2.	ስድስቱ የኢዳ አይነቶች-----	77
5.23	ባሏ የሞተባት ሴት ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ ምትከለክላቸው ነገሮች-----	78
5.24	የተፈታች ሴት ባሏ እሷን በመቀለብ ይገደዳል?-----	79
5.25	ልጅ የማሳደግ ስልጣን በሸሪአ-----	79
	የማሳደግ ስልጣን ለማግኘት እነዚህን መስፈርቶች ማሟላት ግዴታ ነው-----	80
	መታወቅ ያለባቸው ነጥቦች-----	80

بسم الله الرحمن الرحيم

መቅደም

ሚስቴን በሰላም ነበር የፈታኋት አሁን ተጸጸትኩ መመለስ እችላለሁ? ያለ ወልደ ነው የተጋባነው አሁን ምን እናድርግ?
ሳንጋባ በፊት ዝሙት ሰርተን ነበር ምን ይሻለናል? እና የመሳሰሉ ከኒካህ ጋር ተያያዥኝነት ያላቸው ጥያቄዎች በየቀኑ
ከሚጠየቁ ጥያቄዎች ውስጥ አብዛኛውን ቁጥር ይይዛሉ። የዚህ መንስኤው ደግሞ ብዙሀኑ ማህበረሰብ ማግባት እንዳለበት
እንጂ ከዛህ ጋር ተያይዘው ያሉ ሸሪክዊ ድንጋጌዎችን አልተማረም። ምናልባትም ይህ መጽሀፍ በዚህ ረገድ ብዙ ሰው ላይ
የሚስተዋለውን የእውቀት ክፍተት ያቃልላል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ። መጽሀፍን ለመጻፍ ያነሳሳኝም በዚህ ርእስ ላይ
የሚመጡልኝ እጅግ በጣም ብዙ ጥያቄዎች ናቸው።

መጽሀፍን ከተለያዩ የፈቅሂ ኪታቦች እና የኡለሞች ፈትዋዎች አውጣት፤ የጻፍኩት ሲሆን በዋነኝነት የኢብን
አብደሚንን አሸርሁል ሙምቲኦ ኪታብ ተጠቅሜያለሁ። በተቻለኝም መጠን ለአንባቢው ነጥቦቼን ግልጽ ለማድረግ
ሞክሬያለሁ። መጽሀፍን አንብቦ መስተካከል አለበት የሚለው ነገር ያገኘ ወይ ደግሞ አስተያየት ያለው ሰው ካለ ቢሰጠኝ
እቀበላለሁ። በዚሁ አጋጣሚ ይህን መጽሀፍ ላንባቢ እንዲቀል ወደ አፕሊኬሽን የቀየረችው እህቴን ላመሰግናት
እወዳለሁ። በተጠቀመበት ሰው ልክ እጥፍ ድርብ ምንዳም አላህ እንዲመነዳት እጠይቀዋለሁ።

ኸሊድ ሙሀመድ (አቡ ሱላይማን)

t.me/abu_sulyman

1.1 የኒካህ ሽሪአዊ ብይን (ፍርድ)

ሽሪአዊ ብይን ሲባል ይህ ነገር ግዴታ ነው? የተከለከለ ነው? የተወደደ ነው? የተጠላ ነው? ወይስ የተፈቀደ ብቻ ነው? የሚለውን ነገር ምንመለከትበት ይሆናል።

ኒካህ የነብያቶች ሱና መሆኑ የታወቀ ከመሆኑጋራ በሽሪአ ያለው ብይን እንደሰውየው ሁኔታ ይለያያል። ይህ ማለት በአንዳንድ ላይ ግዴታ ሲሆን በሌላው ላይ ደግሞ የተወደደ ሊሆን ይችላል ይህንን በዝርዝር እንመልከት

አንደኛው፡- ግዴታ ሚሆንበት በማን ላይ ነው?

ሳያገባ ከቆየ ዝሙት ላይ መውደቅን የሚፈራ ሰው አግብቶ የማስተዳደር አቅም አስካለው ድረስ ማግባት ግዴታ ይሆንበታል። በመሆኑም እንደዚህ አይነቱ ሰው ካላገባ ወንጀለኛ ይሆናል ማለት ነው። ምክንያቱም ነፍሱን ከዝሙት መጠበቅ ግዴታ ነው ይህ ሰው ደግሞ ከትዳር ውጪ ነፍሱን ከዝሙት ሚጠብቅበት መንገድ እስከሌለ ድረስ ትዳር በሱ ላይ ግዴታ ይሆንባታል። ኡለሞች ዘንድ በሚታወቅ መርህ መሰረት ግዴታ የሆነ ነገር በሱ እንጂ ማይሟላበት ነገር እሱ ራሱ ግዴታ ነው። ኢማመል ቁርጡቢና ሌሎችም ኡለሞች እንደጠቀሱት እንደዚህ አይነቱ ሰው ማግባቱ ግዴታ እንደሆነ በኡለሞች መሀከል ምንም ውዝግብ የለበትም።

ኢማመል ማውርዲ (رحمہ اللہ) ኢንሳፍ ኪታብ ላይ እንዲህ ይላል

“ዝሙት ላይ መውደቅን የፈራ ሰው በሱ ላይ ኒካህ ማሰር ግዴታ ነው። አንድ ንግግር ነው ያለበት (ኺላፍ የለበትም)”

ሁለተኛው ፡- ሱና² (የተወደደ) ሚሆንበት በማን ላይ ነው?

ባላገባም ዝሙት ላይ እወድቃለሁ የሚል ስጋት የጠነከረ ስጋት የሌለበት ነገር ግን አቅም ያለውን ሰው በተመለከተ ኡለሞች የተለያዩ አቋም አንጻባርቀዋል። ያንንም ባጭሩ ስንመለከት

- ዛሂሪዮች³ በንደዚህ አይነቱም ሰው ላይ ቢሆን ኒካህ ማሰር ግዴታ ነው የሚል አቋም አላቸው። ለዚህ አቋማቸው ማስረጃ የሚያደጉት የአላህ መልእክተኛ ﷺ በሀዲሳቸው ላይ ለወጣቶች የቻለ ሰው ያግባ ማለታቸውን ነው። ትእዛዝ ደግሞ ግዴታነትን ያስዛል⁴ ። ኢብን ኡሰይሚን አሸርሁል ሙምቲእ ኪታባቸው ላይ ይህኛውን አቋም ይደግፋሉ።
- አብዛኛዎቹ⁵ ኡለሞች ዘንድ ግን ሁለተኛ ላይ ለጠቀስነው አይነት ሰው ትዳር ማሰር የተወደደ ተግባር (ሱና) ነው እንጂ ግዴታ አደለም። እነዚህ ኡለሞች ለአቋማቸው በርካታ ማስረጃ አምጥተዋል ከነዛ ውስጥ ሁለቱን ልጥቀስ፡-

¹ ይህ መርህ በሁሉም ነጥብ ላይ ይሰራል። ለምሳሌ አንድ ሰው ለሱብሂ ሰላት ለመነሳት አላርም ካልሞላ የማይነሳ ከሆነ በሱ ላይ አላርም መመላት ግዴታ ይሆንበታል።
² ሱና የሚለው ቃል እንደ አገባቡ የሚሰጠው ትርጉም ይለያያል። እዚህ ጋር ሱና በሚለው የተፈለገበት ቢሰራው ሚመነዳበት ቢተወው ማይቀጣበት ለማለት ነው።
³ ዛሂሪዮች ሚባሉት ልክ ሻፍእይ ማሊኪይ እንደምንለው ሁሉ ራሱን የቻለ የፊቅሂ አካሄድ (መዝሀብ) ሲሆን ቂያስን ለማስረጃነት አይጠቀሙም ኢብን ሐዝም የሚታወቁ የዛሂሪያ መዝሀብ ኡለማዎች ነው።
⁴ ትእዛዝ ግዴታነትን ያስዛል የሚለው ከግዴታነት ወደ ሌላ የሚያዘረው ነገር እስካልተገኘ ድረስ ብቻ ነው።
⁵ ሀንፍዮች ፡ማሊኪዮች እና ሀናቢላዎች አቋማቸው ሱና ነው የሚል ነው ሻፍእዮች ሙባህ (የተፈቀደ ተግባር) ብቻ ነው የሚሉት

1. ኒካህ ግዴታ ቢሆን ኖሮ በመልእክተኛው ﷺ ዘመን ያላገቡ ሰዎችን መልእክተኛው አይተው ዝም አይሉም ነበር ያወጣቸው ነበር ግን መልእክተኛው ﷺ አላወጣቸውም፡፡አውግዘው ቢሆን ኖሮ ደግሞ ዜናው ይደርስን ነበር
 2. ኒካህ ግዴታ ቢሆን ኖሮ የሴቷ ወልደ እሷን እንድታገባ ማሰገድ ይችል ነበር ግን በሽሪአው ሴት ልጅ ያለ ፍቃዱ ማንም ሊድራት አይችልም፡፡አላገባም ብላ ብተቀመጥ ማንም አያስገድዳትም፡፡
- ማስረጃዎቹን በምንመለከት ግዜ ይህኛው (ሱና ነው ሚለው) አቋም ሚዛን የሚደፋ ሆኖ እናገኘዋለን፡፡ግዴታ ነው ያሉ አላሞች ሚመረኮዙት የመልእክተኛውን ﷺ “አግቡ” የሚል ትእዛዝ እንደሆነ አይተናል ነገር ግን አሁን የጠቀስናቸው ማስረጃዎች ይህ ትእዛዝ ለግዴታነት ሳይሆን የተወደደ መሆኑን ለመጠቆም እንደሆነ ይጠቁሙናል
- ልብ በሉ ይህን እያልኩ ያለሁት በነፍሱ ላይ ዝሙትን ለማይፈራ ሰው ነው ያማ በራሱ ላይ ዝሙትን የሚፈራ በሱ ላይ ግዴታ በመሆኑ ላይ ምንም ኼላፍ እንደሌለበት ከላይ አሳልፈናል፡፡

1.2 የተወደደው ስንት ማግባት ነው?

ለወንድ ልጅ እስከ አራት ሚስት⁶ ማግባት እንደሚፈቀድለት ምንም ጥርጥር የሌለው ጉዳይ ነው፡፡ አላህ (سبحانه وتعالى) ቁርአን ላይ እንዲህ ይለናል

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي النِّكَاحِ فَائْتِمُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَنًى وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ خَفْتُمْ أَلَّا تُعْلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا }

[[በየቲሞችም (ማግባት) አለማስተካከላችሁን ብትፈሩ ከሴቶች ለእናንተ የተዋበላችሁን ሁለት ሁለት ሦስት ሦስትም አራት አራትም አግቡ፡፡ አለማስተካከልንም ብትፈሩ አንዲትን ብቻ ወይም እጆቻችሁ ንብረት ያደረጉትን ያዙ፡፡ ይህ ወደ አለመበደል በጣም የቀረበ ነው፡፡]]⁷

ከአንድ በላይ ለማግባት ግን ሁለት መስፈርቶች መሟላታቸው የግድ ነው

- 1.ኛ በፍትህ ማስተዳደር መቻል
- 2.ኛ አቅም መኖር በአካልም በገንዘብም

ነገር ግን በአንድ መብቃቃቱ ይበልጣል (ሱና ነው) ወይስ ከአንድ በላይ ማግባቱ በላጭ ነው በሚለው ላይ አላሞች ተለያይተውበታል

ከፊል አላሞች ሱናው (የተሻለው) በአንድ መብቃቃት ነው የሚል አቋም ያላቸው ሲሆን ለዚህ እንደምክንያት የሚያቀርቡት ምክንያቶች ደግሞ

1. ራስን ከበደል ለመጠበቅ ፡- ከአንድ በላይ ካገባ በፍትህ ላይስተዳድር ይችላልና ፍትህን መጠበቅ ደግሞ በጣም አዳጋችና ከባድ ነው፡፡ ስለዚህ ራስን ሚከብድ ነገር ከመስጠት መራቁ የተሻለ ነው
2. በቤተሰብ መሀከል ግጭት እንዳይፈጠር፡- ሁለቱ ሚስቶቹ እርስበርስ ሚጣሉ ከሆነ ከሁለቱ ሚወለዱ ወንድማማች ልጆችም የመጣላት እድላቸው የሰፋ ነው፡፡ ይህንን አንዳንድ ቤተሰብ ላይ እንመለከተዋለን
3. አንድ ብቻ ካገባ ያሉበትን ግዴታዎቹን ለመወጣትም ይቀለዋል ፡፡ስለዚህ ራሱን ለጭንቅ አይዳርግም

በአንድ ብቻ መብቃቃት የተሻለ ነው የሚለው አቋም ሀናቢላዎች ዘንድ የታወቀው መዝሀብ ነው፡፡⁸

ሌሎች አላሞች ደግሞ ከአንድ በላይ ማግባት የተወደደ ነው የሚል አቋም ያላቸው አሉ፡፡ እነዚህ ደግሞ በዋነኝነት እንደ ምክንያት የሚያቀርቡት መልእክተኛው ﷺ ከአንድ በላይ ማግባታቸውን ሲሆን ከዚህም በተጨማሪ ከላይ

⁶ ይህ ማለት አራት ሚስቶች በአንድ ሊኖሩት ይችላሉ ማለት ነው፡፡ከነዚህ ውስጥ አንዱን ከፈታት ወይም ከሞተች ግን ሌላ ሊያገባ ይችላል በመሆኑም እየፈታ ሌላ እያገባ ከሆነ በአንድ ከሱ ጋር ከአራት ባላይ መኖር አይችሉም ነው እንጂ ቢፈታም ከአራቱ በላይ ማግባት አይችልም ማለት አደለም

⁷ ሱሪት አኒሳእ 3

⁸ አሸርሁል ሙምቲእ 5/129 (ዳር አብን ጀውዚ በ1430 ዓ.ሐ ባሳተመው)

በጠቀስነው የቁርአን አንቀጽ ላይ፤ አለማስተካከልንም ብትፈሩ አንዲትን ብቻ ወይም እጆቻችሁ ንብረት ያደረጉትን ያዙ } ማለቱ አለማስተካከልን ላልፈራ ሰው ከአንድ በላይ ማግባቱ እንደሚወድድለት ይጠቁማል አሉ።

እነዚህ ምክንያቶችን በምንመለከት ግዜ ግን

የአላህ መልእክተኛ ﷺ ከአንድ በላይ ማግባታቸው ለስሜታቸው ብለው ሳይሆን ጥቅል ለሆኑ የኢማው ጥቅሞች ሆኖ እናገኘዋለን።⁹ ያ ባይሆን ኖሮ ልጃገረዶችን ያገቡ ነበር ነገር ግን ከአኢሻ ውጪ ሁሉንም ሲያገቧቸው ልጃገረዶች አልነበሩም።

የቁርአን አንቀጽንም ቢሆን ከመጀመሪያው ጀምረን በጥሞና ካየነው ከአንድ በላይ ማግባት የተወደደ መሆኑ ላይ አይጠቁምም። ይልቁንስ ቁርአኑ እያለ ያለው እናንተ ዘንድ ያሉ የቲሞች ላይ ማስተካከልን ከፈራችሁ (ማለትም እሷን ሊያገባት የፈለገ ሌላ ሰው ቢኖር እና እናንተም ብትፈልጓት) እሷን ላለመበደል ስትሉ ተዋትና ለሌላ ዳሯት¹⁰ ለእናንተ በሩ ክፍት ነው ሌላ እስከ አራት ድረስ ማግባት ትችላላችሁ ፍትህንም ከሰጋችሁ በአንድ ተብቃቁ ነው። በመሆኑም ከአንድ በላይ ማግባት የተሻለ መሆኑ ላይ አይጠቁምም።

ሸይኽ ኢብን ኡሰይሚን (رحمه الله) እንዲህ ይላሉ

“.....ስለዚህም በአንድ መብቃቃቱ ሰላማዊ ነው። ነገር ግን ይህ ከመሆኑ ጋር አንድ ሰው አንዱ አትበቃኝም ከወንጀልም አልጠበቅባትም ብሎ ካየ እርጋታ ሚሰጠውን ያክል ሁለትም ይሁን ሶስትም አራትም እንዲያገባ እናዘዋለን”¹¹

1.3 ታዲያ ባሏ ሌላ እንዳያገባ ብትፈልግ ወንጀለኛ ትሆናለች?

በቅናት የተነሳ ባሏ ሌላ እንዳያገባ ብትፈልግ ወንጀለኛ አትሆንም። እውነታውንም ስንመለከት አብዛኛዎቹ ሴቶች ባላቸው ሌላ እንዲያገባ አይፈልጉም። የነሱ የብቻቸው እንዲሆን ነው ፍላጎታቸው ይህ ደግሞ ዛሬ ብቻ ሳይሆን በሰሃባ ሴቶችም ላይ የነበረ ነው። በመሆኑም ባሏ ሌላ እንዳያገባ ብትፈልግ እንዲሁም አታግባ ብላ ብትመክረውም ወንጀለኛ አትሆንም።

ነገር ግን በዚህ ቅናት ተነሳስታ የሸረረች ድንጋጌ የምትጠላ ከሆነ ከባድ አደጋ ላይ ናትና በቶሎ ልትመለስ ግድ ይላታል። ከአንድ በላይ ማግባት በደል ነው ብላ ምታስብ ከሆነ ወይ ደግሞ በእስልምና ሴቶች ተበድላለች ብላ ምትል ከሆነ በጣም ትልቅ አደጋ ላይ ነው ያለችው። አላህ (سبحانه وتعالى) ሁሉንም የሚያደርገው ለምክንያት መሆኑን መገንዘብ ይኖርባታል።

በመሆኑም ሌላ ስላገባ ብላ የሱን ሀቅ ማጓደል ወይ ደግሞ አልታዘዝም ማለት አይፈቀድላትም። ምክንያቱም እሱ ሀቅን እስካላጓደለ ድረስ አላህ ሀላል ያደረገለትን ነገር መጠቀም ይችላል በዚህ የተነሳ እሱ ላይ የሚጣል ምንም አይነት ማእቀብ ሊኖር አይገባም። ግን እሷ ትቶ ወደዛችኛዋ ከተዘነበለ ሀቅን መጠየቅ ትችላለች

ጣውንቷንም (የባሏ ሚስት) ቢሆን መስድብ ወይም መበደል አይፈቀድላትም። ሁለተኛ ሆኖ ስለገባችም እንደ በዳይ መታየት የለባትም የተፈቀደላትን ተግባር ነው የፈጸመችውና ልትወቀስ አይገባም።

ሲጋቡ ሌላ እንዳያገባ መስፈርት እስካላደረገች ድርስ ሌላ ከማግባት መከልከል አትችልም መስፈርት ካደረገች ግን ትችላለች ይህ ርእስ ገጽ ላይ 32 ተብራርቶ ተቀምጧል።

በመሆኑም በመጀመሪያ መስፈርት ካላደረገች ሌላ እንዲያገባም የሷ ፍቃድ አይጠበቅም ። ሳይነግራትና ሳያስፈቅዳት ማግባት¹² ይችላል የአላህ መልእክተኛም ይሁን ስህቦች ተጨማሪ ሚስት ባገቡ ቁጥር የመጀመሪያዋን ያስፈቅዱ ነበር የሚል ነገር የለም ነገር ግን ቢነግራትና የሚያገባበትም ምክንያት ቢያሳምናት የተሻለ ነው ይህ በሁለቱ ሚስቶቹ መሀከል ግጭት እንዳይፈጠርም ይጠቅመዋልና።

⁹ ከተለያዩ ጎሳዎች ውስጥ ያሉ ሴቶችን ያገቡ የነበረው ያ ጎሳ ወደ እስልምና እንዲመጣ ለማቀራረብ ይረዳቸው ስለነበረ እንደሆነ አሉሞች ይጠቅሳሉ።
¹⁰ ለምሳሌ ያንቱ ልጅ የቲም ሆና እሱ ጋር ብትኖር
¹¹ አሸርሁል ሙምቲአ 5/129 (ዳር ኢብን ጀውዚ በ1430 ዓ.ሐ. ባሳተመው)
¹² ለጅነት ዳኢማ 19/53 እና ፈታዋ ኑሩን አለ ደርብ ኢብን ኡሰይሚን

1.4 ከአንድ በላይ ማግባት የመፈቀዱ ጥበብ

አላህ የሚፈቅድልን ነገር ሁሉ ጥበብ አለው ሲከለከለንም እንዲሁ ነገር ግን እኛ ሁሉን ላናቅ እንችላለን እስኪ የተወሰኑ ከአንድ በላይ ማግባት የተፈቀደባቸውን ጥበቦች እንመልከት

1. የሙስሊሙን ቁጥር ማብዛት :- ከአንድ በላይ ባገባ ቁጥር ብዙ ልጅ የመወለድ እድሉ እየሰፍ ይሔዳል ይህ ደግሞ የሙስሊሙን ማህበረሰብ እያጠናከረው ይሔዳል
 2. ብዙህ ቦታ ላይ የሴቶች ቁጥር ከወንዶች ይበልጣል በመሆኑም አንድ ወንድ ከአንድ በላይ አያግባ ካልን ያለ ባል ሚቀሩ ብዙ ሙስሊም ሴቶች ይኖራሉ
 3. አንዳንድ ወንዶች ስሜታቸው በጣም ጠንካራ ሆኖ በአንድ ሴት ማይረኩ አሉ እነዚህን ወንዶች ከአንድ በላይ እንዳያገቡ ከከለከልናቸው ወደ ዝሙት መሄዳቸው የማይቀር ነው። ልክ ዛሬ ላይ ከሀዲያኖች ዘንድ እንደምናየው አንድ ያገባል በጎን ግን በድብቅ ከብዙ ሴቶች ይገናኛል
 4. ሴቶች የወር አበባ ላይ ሲሆኑ እና የወሊድ ደም ላይ በሚሆኑ ጊዜ ከነሱ ጋር መገናኘት አይቻልም። በዚህ ጊዜ ደግሞ ስሜታቸው ከፍተኛ የሆኑ ወንዶች ከአንድ በላይ ማግባት ከከለከልናቸው ይቸገራሉ። ስሜታቸውን ለማርካት ወደ ሀራም ሊሄዱ ይችላሉ
- አንዳንድ ካህዲያን ከአንድ በላይ ማግባት በእስልምና መፈቀዱን ተሞርክዘው እስልምናን ለመተቸት ሲሞክሩ ይስተዋላል ነገር ግን ከአንድ በላይ ማግባት ከዚህ በፊት በነበሩ ህዝቦች ላይም ቢሆን የሚታወቅ የነበረ ተግባር ነው። የነብያቶች አባት የሆኑት ነብዩላሂ ኢብራሂም እና የበኒ ኢስራኢሎች አባት የሆኑት ነብዩላሂ ያእቁብ ከአንድ በላይ ሚስት ነበራቸው ነብዩላሂ ሱሊይማን በጣም በርካታ ሚስቶች ነበሯቸው።ይህ ደግሞ በራሳቸው መጽሀፍ ላይ ያለ እውነታ ነው።

1.5 ሊያገባቸው ማይፈቀዱለት አካላት እነማን ናቸው?

ሊያገቡባቸው ማይፈቀዱ ሴቶች በሁለት ይከፈላሉ

- እስከመጨረሻው ማግባት የማይፈቀዱ
- ከሆነ ምክንያት ጋር ተያይዞ ማግባት የማይፈቀዱ

እስከመጨረሻው ማግባት የማይፈቀዱ

እነዚህም እንደገና በሶስት ይከፈላሉ

በዘር የተነሳ ማግባት ማይፈቀዱለት ሴቶች 7 ናቸው

1. እናት:- አያት ቅድም አያት እያለ ሚሔድም ሁሉ እዚህ ውስጥ ይገባል።በእናትም በኩል ያለም ይሁን ባባት በኩል ያለ (የእናት እናትም ትሁን የአባት እናት) እዚህ ውስጥ ይገባሉ።
2. ሴት ልጅ :- የልጅ ልጆችም እዚህ ውስጥ ይገባሉ
3. እህት:- ባባት ወይም በእናት ከገጠመች ወይ በሁለቱም ከገጠሙ እሷን ማግባት አይችልም
4. ባባት በኩል ያለች አክስት(ያባት እህት) :-የራሱንም አክስት ያባቱንም አክስት(የአያት እህት) የናቱንም አክስት (የእናቱ አባት እህት) ማግባት አይችልም
5. በእናት በኩል ያለች አክስት (የእናት እህት) :- የራሱንም አክስት የናቱንም አክስት (የእናቱ እናት ወንድም) ያባቱንም አክስት(የአባቱ እናት እህትን) ማግባት አይችልም
6. የወንድም ልጅ :- በናትም ባባትም ምንገጥመው ወንድማችንም ይሁን ባባት በኩል ብቻ ምንገጥመው ወንድማችንም ቢሆን የሱን ልጅም ይሁን የልጅ ልጅ ማግባት አይቻልም
7. የእህት ልጅ:-በናትም ባባትም ምንገጥማት እህታችንም ትሁን ባባት በኩል ብቻ ምንገጥማት እህታችንም ቢሆን በእናት በኩል ብቻ ምንገጥማት እህታችንም ብትሆን የሷን ልጅም ይሁን የልጅ ልጅ ማግባት አይቻልም

የኾኑት ወንዶች ልጆቻችሁ ሚስቶችም ¹⁹ በሁለት እጎትማማቾችም መካከል መሰብሰብ (እንደዚሁ እርም ነው)። ግን ከዚህ በፊት ያለፈው ሲቀር (እርሱንስ ተምራችኋል) አላህ መሐሪ አዛኝ ነውና። ²⁰

በጥቢት ምክንያት ማግባት ሚክለክሉ

በዘር ምክንያት ማግባቱን ሚክለክሉ በሙሉ በጥቢትም ያስከለክላል። ለዚህ ንግግራችን ማስረጃው ደግሞ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ማለታቸው ነው።

{ إِنَّ الرِّضَاعَةَ تُحَرِّمُ مَا تُحَرِّمُ الْوِلَادَةُ }

“መወለድ የሚያስከለክለውን ጥቢት ያስከለክለዋል”²¹

ስለዚህ በጥቢትም እነዚህ በዘር ምክንያት የሚከለክሉ ሰባት ሴቶች ይከለክላሉ

1. የጥቢት እናቱ ፡- ባትወልደውም ጡት ካጠባቸው እሷን ማግባት ይከለክላል። የጥቢት አያቱንም እንዲሁ ማግባት አይችልም
2. የጥቢት እህቱ ፡- ከሷ እናት ሄዶ ከጠባ ወይም ደግሞ እሷ ከሱ እናት ከጠባቸ ወይ ደግሞ ከሌላ ሴት ሁለቱም ከጠቡ የጥቢት እህቱ ነች ሊያገባት አይፈቀድም
3. የጥቢት ወንድም ልጅ፡- የጥቢት ወንድም ካለህ የሱን ልጅ ማግባት አይፈቀድልህም
4. የጥቢት እህት ልጅ፡- የጥቢት እህት ካለችህ የሷን ልጅ ማግባት አይፈቀድልህም
5. የጥቢት አክስት(ባባት በኩል) ፡- ካንተ አባት ጋር አብራ የጠባችን ማግባት አይፈቀድልህም
6. የጥቢት አክስት(በናት በኩል) ፡- ካንተ እናት ጋር አብራ የጠባችን ማግባት አይፈቀድልህም
7. የጥቢት ልጅህ ፡- ያንተ ሚስት ያጠባቻት አንተ የጥቢት አባቷ ነህ

ጥቢት ላይ ሊታወቁ ሚገቡ ነጥቦች

1. አንድት ሴት የጥቢት እናቱ ናት እንድትባል ቢያንስ አምስት ጊዜ ማጥባት ይኖርባታል። ይህንን የሚጠቁም ሀዲስ ሰሂህ ሙስሊም ላይ ከአኢሻ ተወርቷል።
2. ጥቢቱ በልጅነቱ ጡት ባልተወበትና ምግቡ ጡት በሆነበት ሰአት መሆን አለበት።
3. ዘይድ የሚባል ሰው ዘይነብ ከምትባል ሴት ጡት ቢጠባ የዘይነብ ሴት ልጆች በሙሉ ለዘይድ እህቶች ናቸው ነገር ግን የዘይድ ወንድሞች ከዘይነብ እስካልጠቡ ድረስ የዘይነብ ልጆች ለነሱ አጅነብይ ናቸው። ሙህሪም ሚሆናቸው ዘይድ ብቻ ነው።

📖 እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት በዘር 7 ቦትዳር 4 እና በጥቢት 7 አካላቶች በአጠቃላይ 21 ሴቶች መቼም ቢሆን ልታገባቸው አይፈቀድልህም በመሆኑም እነዚህ ላንተ ሂጃባቸውን መግለጥ ይችላሉ እነሱን መጨበጥም ይፈቀድልህል (አጅንብይ አደሉም)። በመሆኑም ያባትህ አክስት ወይም የናትህ አክስት መጨበጥ ትችላለህ

¹⁹ ይህች ደግሞ የልጅ ሚስት ናት

²⁰ አኒሳአ 23

²¹ ቡኻሪ (5099) ሙስሊም (1444)

ከሆነ ምክንያት ጋር ተያይዞ ለግዜው ልናገባቸው የማይፈቀዱ

1. እህትማማቾችን ማግባት :-የሚሰትህን እህት ሚስትህን እስካልፈታሃት ወይም እስካልሞተች ድረስ ማግባት አይፈቀድልህም። ሚስትህን ከፈታሃት ግን እህቷን ማግባት ትችላለህ ስለዚህ ክልከላው ለሁልግዜም ሳይሆን ከምክንያት ጋር የተያያዘ ነው እሱም በአንዴ እህትማማቾችን መሰብሰብ። ለዚህም ማስረጃው ቁርአን ነው

{وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ}

{በሁለት እህትማማቾችም መካከል መሰብሰብ (እንደዚሁ እርም ነው)}²²

2. አንድነትን ሴት ካገባ በኋላ የሚሰቱን አክስት ወይም የሚሰቱን የእህቷን ልጅ ወይም የወንድሟን ልጅ ከሷ ጋር አብሮ ማግባትም አይቻልም። ሚስቱን ከፈታች ግን እነዚህን ማግባት ይችላል

ማስረጃውም አቢ ሁረይራ ባስተላለፈው ሀዲስ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል

{لَا يُجْمَعُ بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَعَمَّتِهَا وَلَا بَيْنَ الْمَرْأَةِ وَخَالَتِهَا}

“በአንድነት ሴትና ባላት በኩል ባላች አክስቷ እንዲሁም በእናት በኩል ባላች አክስቷ አይሰበሰቡም ”

በተጨማሪም አለሞች በዚህ ላይ ተስማምተውበታል²³

📖 **ጥቅል የሆነው መርሆ**

ሁለት ሴቶች ቢኖሩና ከነሱ ውስጥ አንደኛው ወንድ ቢሆን ሌላኛውን ማግባት ማይችሉበት አይነት ዝምድና ያላቸው ከሆኑ ለአንድ ሰው እነዚህ ሁለት ሴቶችን አንድላይ ማግባት አይፈቀድለትም።²⁴ አንደኛውን ሲፈታ ግን ሌላኛውን ማግባት ይችላል።

ኢዳህ²⁵ ምትቆጥርን ሴት ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ ሌላ ወንድ ሊያገባት አይቻልም።

አላህ (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) እንዲህ ይላል:-

{وَلَا تَعْرَمُوا عُقْدَةَ النَّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ}

{የተጻፈውም (ዲዳህ) ጊዜውን እስከሚደርስ ድረስ ጋብቻን ለመዋዋል ቁርጥ ሐሳብ አታድርጉ።}²⁶

²² አኒሳኦ 23

²³ አልፊቅሁል መ-የሰር 320 (መጅመክ መሊክ ፉሀድ 1424 ዓ.ሂ ያሳተመው)

²⁴ አልፊቅሁል መ-የሰር 320 (መጅመክ መሊክ ፉሀድ 1424 ዓ.ሂ ያሳተመው)

²⁵ ኢዳህ ሚባለው አንድነት ሴት ባሏ ከፈታች ወይ ከሞተባት በኋላ ሌላ ከማግባቷ በፊት ምትቆየው ግዜ ነው። በዚህ ግዜ ውስጥ ባሏ አሷን የመመለስ ስልጣን አለው ፍቺው በሶስት እስካልሆነ ድርስ ዝርዝር ነጥቡ 78 75 ላይ ተብራርቷል

²⁶ አል በቀራ 235

3. በሰባት የፈታትን ሴት ትክክለኛ በሆነ ኒካህ ሌላ ባል አግብታ ያ ባል ተገናኝቷት²⁷ እስካልፈታት ድርስ የመጀመሪያው ባሏ ሊያገባት አይችልም²⁸። ቁርአን እንዲህ ስለሚል

{فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّىٰ تَنْكِحَ زَوْجًا}

“(ሦስተኛ) ቢፈታትም ከዚህ በኋላ ሌላን ባል እስከምታገባ ድረስ ለርሱ አትፈቀድለትም”²⁹

4. ለሀጅ ስራ ኢህራም ያደረገች ሴት ከኢህራሚ እስክትፈታ ድረስ ከሷ ጋር ኒካህ ማሰር አይቻልም።

መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ብለዋል

{لَا يَنْكِحُ الْمُحْرِمُ الْمَحْرَمَ وَلَا يَنْكِحُ وَلَا يَخْطُبُ}

“ኢህራም ላይ ያለ ሰው አያገባም ፣ አይዳርለትም ፣ አያጭም”³⁰

5. ሙስሊም ሴት ከሙስሊም ወንድ ውጭ የየትኛውንም እምነት ተከታይ ማግባት አይፈቀድለትም። አላህ ቁርአን ላይ እንዲህ ስላለ

{وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا}

{[ለአጋሪዎቹም እስከሚያምኑ ድረስ አትዳሩላቸው]}³¹

ሙስሊም ወንድም ከሙስሊም ወይም ከአህለል ኪታብ³² ሴት ውጪ የሌላ እምነት ተከታይን ማግባት አይፈቀድለትም ። አላህ (سبحانه وتعالى) እንዲ ይላል

{وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَةَ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ}

{[(በአላህ) አጋሪ የሆኑ ሴቶች እስከሚያምኑ ድረስ አታግቧቸው]}³³

አህለል ኪታብን ስለማግባት³⁴ አስመልክቶ እንዲህ ይላል

{وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْنَهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ وَلَا مَخْذِي أَخْذَانِ}

{ከእነዚያ ከእናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም፤ ዘማዊዎችና (ዝሙተኞች) የምስጢር ወዳጅ ያገረዎች ሳትኾኑ ጥብቆች ኾናችሁ መሀሮቻቸውን በሰጣችኋቸው ጊዜ (ልታገቡዋቸው የተፈቀዱ ናቸው)}³⁵

²⁷ ግንኙነት ስል የምፈልግበት ግብረ ስጋ ግንኙነት ነው።

²⁸ ዝርዝር ነጥቡ ወደ ፊት ይመጣል

²⁹ አልበቀራ 230

³⁰ ሙስሊም (1409)

³¹ አል በቀራ 221

³² አህለል ኪታብ ማለት መጽሀፍን የተሰጡ ማለት ሲሆን አህለል ኪታብ ሚባሉት አይሁድና ክርስቲያኖች ናቸው

³³ አል በቀራ 221

³⁴ ስለዚህ ነጥብ በቀጣዩ ርአስ ላይ በሰፊው ተብራርቷል

³⁵ ማሊዳ 5

6. ዝሙተኛ ሴትን ከዝሙቲ እስክትቶበት ድረስ ማግባት አይፈቀድም ዝሙተኛ ወንድንም እንደዚሁ ከዝሙቱ እስኪቶበት ድረስ ልታገባው አይፈቀድላትም። አላህ (سبحانه وتعالى) እንዲህ ይላል

{الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ}

{ዝሙተኛው ዝሙተኛይቱን ወይም አጋሪይቱን እንጂ አያገባም። ዝሙተኛይቱንም ዝሙተኛ ወይም አጋሪ እንጂ አያገባትም። ይህም በምእመናን ላይ ተከልክሏል።}³⁶

በዚህ አንቀጽ ላይ በግልጽ እንደምንመለከተው ይህ (ዝሙተኛን ማግባት) በምእመናኖች ላይ እርምጃ እንደተደረገ ተነግሯል

ባሪያን ስለማግባት ያለን ብይን ያላመጣሁት በዚህ ዘመን ላይ እምብዛም ባሪያዎች ስለሌሉ ጽሁፎች እንዳይበዙ በማሰብ ነው።

📖 እነዚህ የተዘረዘሩት ሰባቱ ደግሞ የተከለከላቸው ሰበቦች አስካልተወገዱ ድረስ ሊያገባቸው ማይችላቸው አካላት ናቸው። እነዚህ ግን አጅነብይ ይሆናሉ ምክንያቱም የተከለከለበት ሰበብ ሲወገድ ሊያገባቸው ይፈቀዳሉታልና ነው። ለአንድ ወንድ አጅነብይ ማይሆኑት መቼም ቢሆን ሊያገባቸው ማይችላቸው ሴቶች ናቸው። በመሆኑም የሚስት እህት አጅነብይ ናት ለእህቷ ባል ሂጃቧን መገለጥም ይሁን እሱን መጨበጥ አይፈቀድላትም። ልክ ለባሏ ወንድም መገለጥም ይሁን እሱን መጨበጥ እንደማይፈቀድላት ሁሉ።

1.6 ክርስቲያን ና አይሁድ ሴቶችን ስለማግባት

ቁርአን አህለል ኪታብ(መጽሀፍ የተሰጡት) የሆኑ ሴቶችን ስለማግባት በሰራተል ማኢዳ ላይ ሲናገር እንዲህ ይላል

{الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الْطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ وَلَا مَخْذَىٰ أَخْذَانِ}}

{ ዛሬ መልካሞች ሁሉ ለናንተ ተፈቀዱ። የእነዚያም መጽሐፍን የተሰጡት ሰዎች ምግብ (ያረዱት) ለእናንተ የተፈቀደ ነው። ምግባችሁም ለእነሱ የተፈቀደ ነው። ከምእመናን ጥብቆቹም ከእነዚያ ከእናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም፤ ዘማዊዎችና (ዝሙተኞች) የምስጢር ወዳጅ ያዢዎች ሳትኾኑ ጥብቆች ኾናችሁ መሀሮቻቸውን በሰጣችኋቸው ጊዜ (ልታገቡዋቸው የተፈቀዱ ናቸው)።}³⁷

አህለል ኪታብ (መጽሀፍ የተሰጡት) የሚባሉት ደግሞ አይሁዶች እና ክርስቲያኖች ናቸው።

ከቁርአን አንቀጽ ጉልህ መልእክት የምንረዳው ቁም ነገር ከመኖሩ ጋር በጉዳዩ ላይ አንዳንድ መብራራት አለባቸው ብዬ ማስባቸው ነጥቦች ስላሉ የተወሰነ ላብራራው ወደድኩ። በመሆኑም አለሞች በሚጠቅሟቸው ዝርዝር ነጥቦች ላይ ተንተርሼ ለማብራራት እንዲቀለኝ በማሰብ ርእሱን ለሁለት ከፊልኩት እነሱም

1. በሙስሊም ሀገር እየኖረ አህለል ኪታብን ማግባት
2. በካፈር ሀገር እየኖረ አህለል ኪታብን ማግባት

³⁶ እኩር (24)

³⁷ ማኢዳ 5

1) በሙስሊም ሀገር እየኖረ አህሊል ኪታብን ማግባት

የሙስሊም ሀገራት የሚባሉት በእስልምና ሸሪአ የሚታደዱ ሀገራት ናቸው። እዛ ሀገር ውስጥ ክርስቲያኖች ቢኖሩበትም ማለት ነው።

በሙስሊም ሀገር ውስጥ እየኖሩ አህሊል ኪታብ የሆኑትን ሴት በማግባት ላይ አለሞች የተለያዩ አቋም አንጻባቸዋል። ይህንንም የአለሞች አቋም በአጭሩ ሳስቀምጠው

የመጀመሪያው መዝሀብ፡-

አራቱን አኢማዎች ጨምሮ አብዛኛዎች አለሞች ያሉበት ሲሆን እሱም ማግባት ይቻላል ነገር ግን ይጠላል የሚል ነው።

ከሀገሩ አለሞች መሀከል ኢማም ሰረኽሲ³⁸ እንዲህ ይላል፡-

“ባሪያ ያልሆኑትን አህሊል ኪታብ ሙስሊም ቢያገባት ችግር የለውም”³⁹

ከማሊኪይ አለሞች መሀከል ደርደሪ ⁴⁰ እንዲህ ይላል

“.....ጨዋ የኪታብ ባለቤት የሆነች ሴት ስትቀር እሷን ማግባት ኢማሙ (ማሊክ) ዘንድ ከመጠላቱ ጋር ይፈቀዳል።”⁴¹

ከሻፍኢያ አለሞች መሀከል ኢማም ነወዊ⁴² እንዲህ ይላል፡-

“አህሊል ኪታብ የሆነች ሴት ማግባት ይፈቀዳል ነገር ግን ሀርብይ (በክፊር ሀገር ምትኖር) ከሆን ይጠላል ዚሚይንም (በሙስሊም ሀገር ምትኖርም ከሆን) እንዲሁ ትክክለኛ በሆነው አቋም መሰረት እሷን ማግባቱ ይጠላል”⁴³

ከሀናቢላ አለሞች መሀከል ኢማም ኢብን ቁዳማ⁴⁴ እንዲህ ይላል፡-

“በላጩ አህሊል ኪታብ የሆኑትን ሴት ባያገባ ነው”⁴⁵

ኢማም ኢብኑል ቀይም እንዲህ ይላል

“በቁርአን ግልጽ ማስረጃ መሰረት አህሊል ኪታብ ሴቶችን ማግባት ይቻላል.....አብደላህ ቢን አህመድ እንዲህ ብሏል ((አባቴን (ኢማም አህመድን) ጠየቅኩት ሙስሊም ወንድ ክርስቲያን ወይም አይሁድ ሴትን ስለማግባት። እንዲህ አለኝ፡- ይህንን ሊሰራ አልወድም ከሰራውም በርግጥም ከፊል የነብዩ ባልደረቦች ሰርተውታል))”⁴⁶

እነዚህ አለሞች ማስረጃ ያደረጉት ከቁርአን እና ከሰህቦች ተግባር ነው

የመጀመሪያው ከቁርአን ያሳለፍነው ነው እሱም

{وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْنَهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ وَلَا مَخْذَوْنَ أَخَذْنَ}

³⁸ ስማቸው ሙሀመድ ቢን አህመድ ቢን አቢ ሰህል አሰረኽሲ ሲሆን በ490 ዓ.ሂ ነው የሞቱት ። መብሱጥ የተባለው ኪታባቸው በሀክፊይ መዝሀብ ከተጻፉ ኪታቦች ውስጥ ትልቁ ነው ይህንን ኪታብ የጻፉት እስር ቤት ሆነው እንደሆነ ይነገራል። ሰርኽሲ የሀገራቸው ስም ነው ኹራሳን ላይ የምትገኝ ትልቅ ከተማ ናት

³⁹ መብሱጥ 4/210

⁴⁰ ስማቸው አቡ በረካት አህመድ ቢን ሙሀመድ ቢን አህመድ ሲሆን 1201 ዓ.ሂ ሀገራቸው ሚስር (ግብጽ) ነው

⁴¹ አሸርሁ ሰጊር 2/420

⁴² ስማቸው አቡ ዘከርያ ያህያ ቢን ሸረፍ አልሀዛሚ አነወዊ ሲሆን የኖሩት ከ 631- 676 ዓ.ሂ ነው በኢማሙ ሻፍኢይ መዝሀብ ላይ ከሚታወቁ ትልልቅ አለሞች መሀከል አንዱ ናቸው

⁴³ ሚንሀጅ 3/187

⁴⁴ ስማቸው ሙወፊቁ ዲን አቡ ሙሀመድ አብደላህ ቢን አህመድ ቢን ቁዳማ ሲሆን የኖሩት ከ 541 – 620 ዓ. ሂ ነው ።መግኒ የተባለው ኪታባቸው በፊቅህ ላይ ከተጻፉ ትልልቅ ኪታቦች መሀከል በዋነኝነት የሚጠቀስ ነው

⁴⁵ መግኒ 7/129

⁴⁶ አህካም አህሉ ዚማ (2/795)

{ከእነዚያ ከእናንተ በፊት መጽሐፍን ከተሰጡት ሴቶች ጥብቆቹም፤ ዘማዊዎችና (ዝመተኞች) የምስጢር ወዳጅ ያዢዎች ሳትኾኑ ጥብቆች ኾናችሁ መሀሮቻቸውን በሰጣችኋቸው ጊዜ (ልታገቡዋቸው የተፈቀዱ ናቸው)}⁴⁷

በብዙዎቹ አለሞች አቋም መሰረት ይህ ሱረት ማኢዳ ላይ ያለው የቁርአን አንቀጽ በሱረት በቀራ ላይ ያለውን ሙሽሪኮችን አታግቡ ከሚውን ክልከላ አህለል ኪታቦችን ሚነጥል ነው። ምክንያቱም ሱረት ማኢዳ ወደ መጨረሻ ከወረዱ የቁርአን ሱራዎች መሀከል ናት። እንደውም አንዳንድ አለሞች ሱረት ማኢዳ ላይ የተሻረ ምንም ድንጋጌ የለበትም እስከማለት ይደርሳሉ።

ሌሎች አለሞች ደግሞ ቀደምውኑ ሱረት በቀራ ላይ የመጣው ክልከላ አህለል ኪታቦችን አይመለከትም ምክንያቱም ቁርአን ላይ በብዙ ቦታዎች ላይ እንደምንመለከተው ሙሽሪክ በሚለው ገለጻ አህለል ኪታቦች አይካተቱበትም ይላሉ።⁴⁸ ያ ማለት ግን አህለል ኪታቦች ሽርክ አይሰሩም ነበር ማለት አደለም ኢሳን ጌታ አድርገው እንደተገዙት እዛው ሱረት ማኢዳ ላይ ተጠቅሷል።

ሁለተኛው ደግሞ ከሰህቦች ተግባር ነው

ከሰህቦች መሀከል ጠልህ ቢን አብይዱላህ ፣ሁዘይፋ ቢን የማምና አስማን ቢን አፍን አህለል ኪታብ ሴቶችን ማግባታቸው ተወርቷል⁴⁹

ሁለተኛው መዘሀብ

ሙስሊም ሀገር ላይ ቢሆኑም እንኳል አህለል ኪታቦችን ማግባት አይቻልም የሚል ነው። ይህ ከታላቁ ሰህብይ አብደላህ ኢብን አመር የተወራ ነው

ሰረኽሲ እንዲህ ይላል

“ኢብን አመር ይህን (የአህለል ኪታብ ሴት ማግባትን) አይፈቅድም ነበር አህለል ኪታቦች ሙሽሪክ ናቸው ይል ነበር”⁵⁰

ኢብን ሀዘም እንዲህ ይላል

“ከአብደላህ ኢብን አመር አህለል ኪታቦችን ከማግባት መከልከልን ዘግብናል”⁵¹

ኢብን ጀሪር ከአመር ቢን ኸጣብና ከአብደላህ ኢብን አባስም ይህንን የመሰለ አቋም ጠቅሷል⁵²

የአህለል ኪታብ ሴቶችን ማግባት አይቻልም ያሉት አንደኛ ማስረጃ ያደረጉት በቁርአን ላይ አላህ ሙሽሪኮችን ከማግባት መከልከልን ነው። አላህ (سبحانه وتعالى) እንዲህ ይላል፡-

{وَلَا تَتَكْبَرُوا الْيَهُودَ عَزِيزٌ أَيْنَ اللَّهِ وَقَالَتِ الْنَصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَتَلْنَاهُمْ اللَّهُ أَلَيْ يَؤُفَكُونَ (30) اتَّخَذُوا أَمْثَلَهُمْ وَرُءُوبَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيُعْبَدُوا إِلَٰهًا وَحِدًا لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ(31)}

{{ (በአላህ) አጋሪ የሆኑ ሴቶች እስከሚያምኑ ድረስ}}⁵³

አህለል ኪታቦች ደግሞ አጋሪያን ናቸው ለዚህ ደግሞ ማስረጃው

{وَقَالَتِ الْيَهُودُ عَزِيزٌ أَيْنَ اللَّهِ وَقَالَتِ الْنَصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَتَلْنَاهُمْ اللَّهُ أَلَيْ يَؤُفَكُونَ (30) اتَّخَذُوا أَمْثَلَهُمْ وَرُءُوبَهُمْ أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيُعْبَدُوا إِلَٰهًا وَحِدًا لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ(31)}

⁴⁷ ማኢዳ 5

⁴⁸ ሙግኒ (7/129) እና መጅሙአል ፈታዋ (22/178)

⁴⁹ ጃሚኢል ቢያን አን ታአዊሊል ቁርአን (2/332-376) አህካም አህሉ ዚማ (2/795)

⁵⁰ ሙብሱጥ 4/210

⁵¹ ሚህላ 9/445

⁵² ጃሚኢል ቢያን 2/376

⁵³ አል በቀራ 221

{[አይሁድ ዑዘይር የአላህ ልጅ ነው አለች። ክርስቲያኖችም አልመሲሕ የአላህ ልጅ ነው አሉ። ይህ በአፎቻቸው (የሚናገሩት) ቃላቸው ነው። የእነዚያን ከነሱ በፊት የካዱትን ሰዎች ቃል ያመሳስላሉ። አላህ ያጥፋቸው። (ከእውነት) እንዴት ይመለሳሉ! ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የሌለውን አንድን አምላክ ሊገዙ እንጂ ያልታዘዙ ሲኾኑ ሊቃውንቶቻቸውንና መከሰታቸውን፣ የመርየምን ልጅ አልመሲሕንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ። ከሚያጋሩት ሁሉ የጠራ ነው።⁵⁴

በዚህ የቁርአን አንቀጽ ላይ አላህ ስለ አይሁዶችና ክርስቲያኖች ካወራ በኋላ መጨረሻ ላይ ከሚያጋሩት የጠራ ነው በማለት ተግባራቸው ማጋራት እንደሆነ ገልጿል።⁵⁵ በመሆኑም ሱረተል በቀራ ላይ ያለው አንቀጽ ሱረት ማኢዳ ላይ ያለውን ሽሮታል አሉ። ይህ እንግዲህ ከመጀመሪያው መዝሀብ በተቃራኒው ነው የመጀመሪያዎቹ የሻረው ሱረት ማኢዳ ላይ ያለው ነው የሚል አቋም እንዳላቸው አሳልፈናል። በመሆኑም በነዚህኞቹ ንግግር መሰረት ሱረት ማኢዳ የወረደች ወደ መጨረሻ ቢሆንም አንዳንድ አንቀጾቿ ግን ከአንዳንድ የሱረት በቀራ አንቀጾች ቀድመው ሊሆን ይችላል አሉ።

ነገር ግን ይህ ማስረጃ ቀጥ ብሎ መቆም የሚችልበት አቅም እንደሌለው በቀላሉ መረዳት እንችላለን እሱም

1. ሱረት በቀራ ላይ ያለው ሱረት ማኢዳ ላይ ያለውን ሽሮታል ሱረት በቀራ ላይ ያለው አንቀጽ ከሱረት ማኢዳ ካለው ዘግይቶ ነው የወረደው የሚለው ሙግት ምንም ማስረጃ የለውም እንደውም ሱረት ማኢዳ ላይ ያለው ነው የሻረው የሚለው ይበልጥ ያስኬዳል ምክንያቱም በኦሊሞች ስምምነት ሱረት ማኢዳ ከሱረት በቀራ ዘግይታ ነው የወረደችው።⁵⁶
2. በሁለቱም የቁርአን አንቀጾች አስማምቶ መስራት እየተቻለ አንዱ ሌላውን ሽሮታል ወደሚለው አይኬድም። ምናስማማበት መንገድ ደግሞ ሱረት በቀራ ላይ የተጠቀሰው ጥቅል ሙሽሪኮችን ከማግባት ያለ ክልከላ ሲሆን ማኢዳ ላይ ያለው ደግሞ አህለል ኪታቦችን የነጠለ ነው።

ሁለተኛ ማስረጃቸው ከክፍል ሰሀቦች የተወራው አህለል ኪታብን በማግባት ላይ የመጣ ክልከላ ነው። ይህን በተመለከተ ግን አብዛኞቻች ኦሊሞች መልስ ሲሰጡ

1. ከኡመር ኢብኑል ሽጣብ የተወራውን በተመለከተ ኡመር ጠላው እንጂ ሀራም ነው አላለም ኢብን አባስም ቢሆን እንደሚፈቅድ ተዘግቧል።⁵⁷
2. ከአብደላህ ኢብን ኡመርም ቢሆን እንደሚጠላው ተወርቷልና የሱም ክልከላ በሀራምነት ሳይሆን በመጠላት ደረጃ ነው ያሉ ኦሊሞች አሉ።⁵⁸ የኢብን ኡመርን ንግግር ስንመለከት ግን መክልከሉ ላይ ነው ይበልጥ ጎልቶ ሚያሳየው።⁵⁹

በዚህም መሰረት በሙስሊም ሀገር ሆኖ ክርስቲያን ሴትን ማግባት የተጠላ ነው ባያደርገው ይሻላል ነገር ግን ቢያገባ ወንጀለኛ አይሆንም።

2) በካፊር ሀገር (دار الحرب) እየኖረ አህለል ኪታብን ማግባት

የካፊር ሀገር የሚባሉት ከእስልምና ሸሪህ ውጪ ባለ ህግ የሚተዳደሩ ሀገሮች ናቸው። እዛ ሀገር ውስጥ ብዙ ሙስሊሞች ቢኖሩ እንኳን ሚታዳደሩት በሰው ሰራሽ ህግ እስከሆነ ድረስ ሀገሪቷ የካፊር ሀገር ተብላ ትጠራለች ይህ ማለት ግን እዛ ሀገር የሚኖር በሙሉ ካፊር ነው ማለት አይደለም።

አህለል ኪታቦችን ማግባት የሚፈቅደው የቁርአን አንቀጽ በሙስሊም ሀገር ያለንና በካፊር ሀገር ያለን ሳይለያይ በጥቅል ነው የመጣው። በሙስሊም ሀገር የምትኖር አህለል ኪታብ ከሙስሊም ባል ስር ከሆነች ወደ እስልምና የመሳብ እድሏ የሰፍ ነው ሚሆነው ነገር ግን በኩፍር ሀገር ላይ በሚኖር ግዜ የበላይነቱን እሷ ወስዳ ወደ ራሷ የመሳብ እድሏ የጠነከረ ነው በመሆኑም በሙስሊም ሀገር እየኖሩ አህለል ኪታብን ማግባት እንደሚቻል ያስቀመጡ ኦሊሞች በካፊር ሀገር ከሆነ ሚኖረው ማግባት ይችላል ወይ በሚለው ላይ ተካልፈዋል።

አብደላህ ኢብን አባስ በካፊር ሀገር ሆኖ አህለል ኪታብን ስለማግባት ተጠይቆ እንደማይቻል እንደተናገረ ኢማመል ቁርጡቢ ጠቅሷል ከኢብራሂመ ነቸኢም እንዲሁ ተወርቷል

⁵⁴ ሱረቱ ተወባ 30-31
⁵⁵ ኢድዋኡል በያን ኪታብ 1/204-205 ተመለከት
⁵⁶ መጀመሩል ፊታዋ 32/178
⁵⁷ ጃሚል በያን አን ታአዊሊ አየል ቁርአን (2/376 – 378)
⁵⁸ አህካመል ቁርአን (ሊልጅሳስ/332-333)
⁵⁹ ፊትሁል ባሪ (9/416-417)

ከሀገራችን ዘንድ ካፈረ ሀገር ያለችን አህሉል ኪታብ ማግባት ሀራም ነው የሚሉ አቋሞች ያሉ ሲሆን የተጠላ ነው ብቻ ብለው ያለፉትም አሉ።

የኢማም አህመድንም መዝሀብ በምንመለከት ግዜ ካፈረ ሀገር ያለችን አህሉል ኪታብ ማግባት አይቻልም ወደሚለው አቋም ይበልጥ አዘንብለው እናገኛቸዋለን።

ኸሪቂ እንዲህ ይላል

“ስሜቱ እስካላሸነፈው ድረስ በጠላት ሀገር ላይ ሆኖ ትዳር አያደርግም ስሜቱ ካሸነፈው ሙስሊሚን ያገባል.....ከነሱ አያገባም”

ሻፍጳዮች በጠነከረ መልኩ እንደሚጠላ ያስቀምጣሉ⁶⁰

📖 ከነዚህ የኦሊጦች ንግግሮች የምንረዳው ነገር ቢኖር ካፈረ ሀገር ላይ እየኖሩ አህሉል ኪታብን ማግባት ሙስሊም ሀገር ላይ እየኖሩ እንደማግባት እንዳልሆነ ነው።ካፈረ ሀገር ላይ ከሆነ ያለው ጉዳቱ በጣም ያመዘነ ነው።

ካፈረ ሀገር ላይ እየኖሩ ክርስቲያንን ማግባት ያሉት ጉዳቶች

- 1.ኛ ባለቤቱ ክርስቲያን ከሆነች ወደ ሙስሊም ሀገር ለመሰደድ ቢፈልግ ራሱ ለመሰደድ ይቸገራል
- 2.ኛ ልጁ ወደ እናቱ እምነት ሊሄድ ስለሚችል የክርስቲያኑ ቁጥር ለመጨመር መንስኤ ይሆናል
- 3.ኛ የሙስሊሙ ቁጥር እንዳይበዛ መንስኤ ይሆናል፡-ሙስሊም ሴት ቢያገባ ሲወልድ የሙስሊሙ ቁጥር ይበዛልና
- 4.ኛ ዘሩ ወደ ካፈረ እንዲሄድ መንስኤ ይሆናል
- 5.ኛ የካፈረ ህግ ስር እስካለ ድረስ ቢጣሉና ቢፈታል ልጆቹን ለሷ ይሰጥበታል
- 6.ኛ እሱ ክርስቲያንን በማግባቱ ሙስሊም ሴቶች የሚያገባቸው ሙስሊም ወንድ በማጣት ይቸገራሉ ከዛም አልፈው ማይፈቀድላቸው ሆኖ ሳለ ካፈረን በማግባት ከባድ ወንጀል ላይ ይወድቃሉ።
- 7.ኛ ሚስቱ በቤቱ ውስጥ የምትሰራቸው አስቀያሚ የሆኑ ወንጀሎች ጠላና አረቄ መጠጣትን ይመስል ሁሌ ሲደጋገሙ ቀስ በቀስ የሱንም ቀልብ ማድረቁ የማይቀር ነው
- 8.ኛ ቤቱ ውስጥ የምትሰራውን የኩፍር ተግባራት ሲያስተዋት አለመቻሉ እያደር ለቀልቡ መድረቅ መንስኤ ይሆነዋል
- 9.ኛ የሚኖረውም ከሀዲያን በሚበዙበት ሀገር እንደመሆኑ መጠን የሷ ተጽእኖ ከመሀበረሰቡ ጋር ተደምሮ እሱንም መንገድ ሊያስቱት ይችላሉ። በካፈረ ሀገር ሲኖር እሱ በሷ ላይ ሊያሳድር ከሚችለው ተጽእኖ በላይ እሷ በሱ ላይ ተጽእኖ ልታሳድር የመቻል እድሏ የሰፋ ነው
- 10.ኛ የሙስሊሞችን ተለምዶና ባህል ትቶ የክርስቲያኖችን ተለምዶና ባህል ይላመዳል። የነሱ ተለምዶ ደግሞ በብዛት ከወንጀልና ቆሻሻ አይጠራም
- 11.ኛ አላህ ክርስቲያኖችንም ሆነ ሌሎች ካህዲያንን ለእምነታቸው ብለን እንድንጠላቸው አዘዘና ክርስቲያን አግብቶ በክርስቲያን ሀገር ሲኖር ደግሞ ይህ ነገር እየጠፋበት ሊሄድ ይችላል
- 12.ኛ ለሱ አጅነብይ የሆኑ ሴት ጓደኞቿና ቤተሰቦቿ አካላቸውን የተገላለጡ ሆነው ቤት ይመጣሉ ለፊትና ያጋልጡታል። እሷም ከወንዶች ጋር በልቁ ትሳሳማለች
- 13.ኛ ልጆቿን ይዛ ወደ ሲኒማና ቤተ ክርስቲያን ትሄዳለች ካፈረ ሀገር እስካለ ድረስ መከልከል አቅሙ ያነሰ ነው ሚሆነው
- 14.ኛ ብዙ ግዜ ከዝሙት አይጠሩም።እነሱን ለማግባት ደግሞ ከዝሙት የጠሩ መሆናቸው መስፈርት ነው። በሌላም አርግዛ በሱ ስም እንዲጠራ የማድረግ እድሏ ይሰፋል
- 15.ኛ የአላህ መልእክተኛ ሴት ልጅን ለአራት ነገር ተብሎ እንደሚያገቧት በተናገሩበት ሀዲስ ላይ ዲን ያላትን ምረጥ ብለዋል። ይህቺ ደግሞ ዲን የላትም።

📖 እነዚህ ጉዳቶች እኔ ከማስታውሳቸው ውስጥ የተወሰኑት ናቸው ሌሎችም ብዙ ጉዳቶች እንደሚኖሩት አያጠያይቅም። ብዙ ኡለሞችም ደግሞ በካፈረ ሀገር እየኖሩ እነሱን ማግባትን ከልክለዋል የተቀሩትም ቢሆኑ በጣም የተጠላ ተግባር መሆኑን ገልጸዋል ብዙ ጉዳቶቹንም ደግሞ ዘርዝረናል ሙስሊም ደግሞ ብልጥ ሆኖ ጥቅሙ ሚያመዝን ተግባርን ነው ሊፈጽም የሚገባው።

⁶⁰ ሚኒስቴር ከነ ሀሺያው 2/187

1.7 ዝሙት የሰሩ ሰዎች መጋባት በተመለከተ

ዝሙት መስራት በጣም ከከባባድ ወንጀሎች ቢሆንም አንድ ሰው ተፅዕኖ ወደ አላህ ከተመለሰ አላህ እንደሚመርሉት ምንም ጥርጥር የለውም። በዚህ ቦታ ላይ ስለ ዝሙት አስከፊነት ለማብራራት ሳይሆን ከትዳር ጋር ተያይዞ የሚኖረውን ብይን ብቻ ነው ምንመለከተው።

አመዛኝ በሆነው የኢሉሞች አቋም መስራት ዝሙትን የሰራ ሰው የተውባ መስፈርቶችን⁶¹ አሟልቶ ተውባ ሳያደርግ በፊት የሚያስረድው ኒካህ ትክክል ሆኖ አይገኝም። ለዚህ ማስረጃውም አላህ እንዲህ ማለቱ ነው

{الْزَّانِي لَا يَنْجُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْجُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحَرَّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ}

{{ዝሙተኛው ዝሙተኛይቱን ወይም አጋሪይቱን እንጂ አያገባም። ዝሙተኛይቱንም ዝሙተኛ ወይም አጋሪ እንጂ አያገባትም። ይህም በምእምናን ላይ ተከልክሏል።}}

በዚህ የቁርአን አንቀጽ ላይ ዝሙተኛን ማግባት በምእምናኖች ላይ ከልክል እንደሆነ ተገልጿል። አንቀጹ የወረደበትንም ሰበብ ስንመለከት መርሰድ ቢን አቢ መርሰድ ዝሙተኛ የሆኑት ሴትን ሊያገባ መልእክታኛው ዘንድ መጥቶ ሲጠይቃቸው ነው።⁶²

ሽይኩል ኢስላም ኢብን ተይሚያ እንዲህ ይላል

“አላህ ዝሙተኛ እንዲቀጣ ባዘዘ ግዜ እነሱን ከማግባትም ምእምናኖችን ከልክሏል, (ይህ የተደረገው) እነሱን ለማግለል ነው..... ዝሙተኛን ማግባት መከልከሉም ከኢማም አህመድ ባልደረቦችም ከሌሎችም የሆኑ ፉቅሀዎች በርግጥም ተናግረውበታል ከቀደምቶችም በዚህ ላይ የመጡ ነገሮች አሉ። በእርግጥ በርእሱ ላይ ፉቅሀዎች የተጨቃጨቁበት ቢሆንም ለፈቀዱ ሰዎች ግን ሚደገፉበት ነገር የላቸውም”⁶³

ሌላ ቦታ ላይም እንዲህ ይላል

“ከዝሙቷ እስክትቶበት ድረስ ዝሙተኛን ማግባት ሀራም ነው። ዝሙት የሰራችው ከራሱም ጋር ይሁን ከሌላ ሰው ጋር ያው ነው። ያለምንም ጥርጥር ትክክለኛው አቋም ይህ ነው”⁶⁴

ይህ አቋም ሀናቢዎች ያሉበት⁶⁵ ሲሆን ለጅነተ ዳኢማ በኢብን ባዝ መሪነት⁶⁶፣ ኢብን ኡሳይሚን⁶⁷ና ሙሀመድ ቢን ኢብራሒም አሊ ሸይኸ⁶⁸ ፈታዋ የሰጡበት ነው።⁶⁹ ከማስረጃም አንጻር ሚዛን ሚደፋው ይህው ነው።

በመሆኑም ዝሙትን ሰርቶ ከዛ ወንጀል ሳይቶበት በዛው ኒካህ ያሰረ ሰው ሁኔታው ከሁለት አንዱ ነው ሚሆነው

① ከዝሙት ሳይቶበቱ መጋባት እንደማይቻል እያወቀ ግን እሱ ሳይቶበት የገባበት ሰው፡-

ይህ ሰው አሁንም ያለው ዝሙት ላይ ነው ኒካም እንዳሰረ አይቆጠርም። ልጅ ቢወለድም የዝሙት ልጅ ነው። በቶሎ ቶብቶ መስፈርቱን አሟልቶ ኒካውን ሊያስር ይገባዋል። አልያ ሚስቱ አደለችም ሌላ ማግባት ትችላለች።

⁶¹ የተውባ መስፈርቶች የሚባሉት 1)መጸጸት 2)ከወንጀሉ መቆጠብ 3)ዳግመኛ ላይመለስበት መቁረጥ 4)የሰው ሀቅ ከሆነ ድግሞ መመለስ 5)ጣረ ሞት ላይ ከመድረሱ በፊት መሆን

⁶² አቡ ዳውድ (2051) አልባኒ ሰሂህ ብለውታል

⁶³ መጅሙአል ፈታዋ 15/316

⁶⁴ መጅሙአል ፈታዋ 32/110

⁶⁵ መጅሙአል ፈታዋ 32/110

⁶⁶ ፈታዋ ለጅነተ ዳኢማ (18/383)

⁶⁷ ፈታዋ አልመርአተል ሙስሊማ (2/698) አሽረፍ አብዱል መቅሱድ በሰበሰበው

⁶⁸ ሙሀመድ ቢን ኢብራሂም (10/135)

⁶⁹ ፈታዋ ሙሀመድ ቢን ኢብራሂም

ሸይኽ ሙሀመድ ቢን ሳሊህ ኡሰይሚን እንዲህ ይላሉ፡-

“ዝሙተኛን ማግባት እንደማይቻል እያወቀ ከዛም ጋር ዝሙተኛን ያገባ ሰው ሀራም የሆነ ነው ያሰረው ነው ሀራም ነው እንዳልታሰረ ነው ሚቆጠረው በሷም መጠቃቀም አይፈቀድለትም። ይህ ሰው በዚህ ሁኔታው ዝሙት እየሰራ ነው ያለው”⁷⁰

② ከዝሙት ሳይቶበትም ነካህ ማሰር የሚቻል መስሎት በዛው ነካህ ያሰረ ሰው፡-

ይህም ሰው ነካው ትክክል አደለም ነገር ግን ነካህ ካሰረበት ግዜ ጀምሮ ያለው እንደዝሙት አይቆጠርበትም። የዚህ አይነቱን ነካህ አለሞች የሹብህ ነካህ ብለው ይጠሩታል። በዚህ ግዜ ሚወለድም ልጅ እንደልጁ ይቆጠራል ነገር ግን ነካው ትክክል ስላልሆነ ከዝሙት ቶብቶ ነካውን ማስተካከል ይጠበቅበታል።

ነካውን ለማደስ ሲፈልጉ ለሰዎች የግድ ድሮ ዝሙት ሰርተን ነበር ለዛ ነው ምናድሰው ማለት አይጠበቅበትም ዘዴዎችን ተጠቅሞ ማደስ ይችላል። ነካውን ለማስተካከል ፈትፍሻለሁ ማለትም አይጠበቅበትም።

ከዚህ ውጪ ግን ዝሙት የሰሩ ሰዎች ከዚህ ስራቸው ተፀፅተው የተውባን መስፈርት አሟልተው ከተመለሱ መጋባት ይችላሉ የሚለው የአብዛኛው አለሞች አቋም ነው። ምክንያቱም ከቶብቱ በኋላ ዝሙተኛ ተብለው አይጠሩምና ነው

በዚህ መልኩ የተጋቡ ሰዎች ነካቸው ትክክል ካልሆነ ሳይፈታት በፊት ሌላ ባል ማግባት ይፈቀዳታል?

ይህ ነካይ ትክክል ባይሆንም እነሱ ሲጋቡ ትክክለኛ መስሏቸው እስከሆነ ድረስ ያሰሩት በአብዛኛዎቹ አለሞች አቋም መሰረት ይህ “ቧሊ” እስካልፈታት ድረስ ነካው ልክ ስላልሆነ ብላ ሌላ ባል ማግባት አይፈቀድላትም። ሻፍኦች ነካው ትክክል እስካልሆነ ድረስ የሱ መፍታት አይጠበቅም ዝም ብላ ሌላ ማግባት ትችላለች የሚል አቋም ቢኖራቸውም አብዛኞቹ አለሞች ያሉበት አቋም ሚዛን የሚደፍ ሆኖ እናገኘዋለን

ምክንያቱም ይህ ጉዳይ ሚስቴ ናት ብሎ አብሯት እየኖረ ባለውና አሁን አዲስ በሚያገባባት ወንድ መሀከል ከባድ ጭቅጭቅን የሚያስነሳ ስለሚሆንና አደጋም ያለው ስለሆነ ነው። በተጨማሪም መጀመሪያ ትክክል ነው ብላ አስባ ስትኖርበት ከነበረው ነገር ሳትፈልገው ስትቀር ደግሞ ስህተት ነው ብሎ ማለት ለራስ ማመቻቸት ይሆናል።

1.8 መተጫጨት

አንድ ወንድ ለትዳር ሊያጫቸው ማይፈቀዱለት ሴቶች

1. ባሏ ፈቷን ኢዳዋን እየቆጠረች ያለችን ሴት ኢዳሽ ሲያበቃ እኔ አገባኸለው ብሎ ማለት አይቻልም። ይህ ማለት ኢዳዋ ሳያበቃ ልትታጭ አትችልም ማለት ነው። ምክንያቱም በዚህ ጊዜ ውስጥ የፈታት ባል እሷን የመመለስ ሙሉ ስልጣን አለዉና። በዚህ ላይ በአለሞች መሀከል ምንም ሺላፍ የለበትም

የተፈታችው ግን በሶስት ከሆነ ወይም ደግሞ ባሏ ሞቶ ከሆነና ኢዳዋ ካላለቀ ሊያገባት ሚፈልግ የሆነ ሰው በቀጥታ ሳይሆን በአሽሙሩ እንደሚፈልጋት ሊነግራት ይችላል። ምሳሌ እኔ ያንቺን አይነት ሴት አፈልጋለሁ ይላታል። ኢዳዋ እስካላለቀ ድረስ ግን ሊጋቡ አይችሉም በግልጽም አንቺን ላገባሽ እፈልጋለሁ አይላትም። አላህ (سبحانه وتعالى) እንዲህ ይላል

{وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تَأْوَدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَغْرِمُوا غَفْةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجْلَهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُوٌّ خَلِيمٌ}

{[ሴቶችንም ከማጨት በርሱ ባሻሞራችሁበት ወይም በነፍሶቻችሁ ውስጥ (ለማግባት) በደበቃችሁት በናንተ ላይ ኃጢአት የለባችሁም። አላህ እናንተ በእርግጥ የምታስታውሷቸው መኾናችሁን ዐወቀ። (ስለዚህ ማሸሞርንና ማሰብን ፈቀደላችሁ።) ግን በሕግ የታወቀን ንግግር የምትነጋገሩ ካልኾናችሁ በስተቀር፤ ምስጢርን (ጋብቻን) አትቃጠሩዋቸው።

⁷⁰ ፈታዋ አልመርአተል ሙስሊማ (2/698) አሸረፍ አብዱል ሙቅሱድ በሰበሰበው

የተጻፈውም (ዲዳህ) ጊዜውን እስከሚደርስ ድረስ ጋብቻን ለመዋዋል ቁርጥ ሐሳብ አታድርጉ። አላህም በነፍሶቻችሁ ያለውን ነገር የሚያውቅ መኾኑን ዕውቁ፤ ተጠንቀቁትም። አላህም መሐሪ ታጋሽ መኾኑን ዕውቁ።}}⁷¹

2. አንድነትን ሴት አንድ ወንድ ለትዳር ከጠየቃትና እሺ ካለችው በኋላ እሱ ለትዳር ጠይቋት እሺ እንዳለችው እያወቀ ሌላ ሰው ያችን ሴት ለትዳር መጠየቁ አየፈቀድልንም። ለትዳሪ ጠይቆ መልስ እየተጠበቀ መሆኑን ካወቅንም መልሱ ምን እንደሚሆን ሳናውቅ እኛም ለትዳር መጠየቅ አይፈቀድልንም። መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ብለዋል

{ لا يبيع أحدكم على أخيه ولا يخطب على خطبة أخيه }

{አንዳችሁ በወንድሙ ሽያጭ ላይ እንዳይሸጥ ወንድሙ ባጨው ላይም እንዳያጭን}⁷²

ለትዳር የጠየቃትን ግለሰብ ግን አስፈቅደነው እኔም ለትዳር ልጠይቃት ነው ስንለው ከፈቀደልን እኛም መጠየቅ እንችላለን ምክንያቱም ሀቁ የሱ ነው ከፈቀደ ችግር አይኖረውም። ቀድሞ እሱ ጠይቆ መልስ እየጠበቀ ቢሆን እንኳን እኛም እንድንጠይቃት ከፈቀደልን ከመጠየቅ። ግን የፈቀደልን ፈርቶን ወይም እፍረት ተሰምቶት መሆን የለበትም።⁷³

📖 መስሊም ወንድማችን ያጫትን ሴት ማጨት ምንከለክለው አልፈልግህም የሚል መልስ እስካልተሰጠው ድረስ ብቻ ነው። ለትዳር የጠየቃት ልጅ አልፈልግህም ብላ ከመለሰችው እኛም በተራችን መጠየቅ እንችላለን። እሷ መስሊም ሆና ሊያገባት የጠየቃት ደግሞ ካፈር ከሆነ እሱ እንዳያገባት ብለን ቢሆን እንኳን እኛ እሷን ለትዳር መጠየቅ እንችላለን። ምክንያቱም መስሊም ሴት ለካፈር ወንድ አትፈቀድም።

1.9 ሊያገባት የፈለጋትን ሴት መመልከት

i. ሊያገባት የፈለጋትን ሴት ማየት መፈቀዱን በተመለከተ

አንድ ወንድ ሊያገባት የፈለጋትን ሴት መመልከት እንደሚችል የሚጠቁሙ በርካታ ሀዲሶች አሉ። ከነዚህ መሀከል ጃቢር ቢን አብደላህ በዘገበው ሀዲስ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል።

{ إذا خطب أحدكم المرأة فإن استطاع أن ينظر إلى ما يدعوه إلى نكاحها فليفعل }

((አንዳችሁ ሴትን ሊያገባ ካጫት ወደ ኒካህ ሚጠራውን ነገር መመልከት ከቻለ ይስራው (ይመልከት))⁷⁴

ኢብን ቁዳማ እንዲህ ይላል፡-

"ኒካህ ሊያስርላት የፈለጋትን ሴት መመልከት እንደሚችል በኡለሞች መሀከል ምንም ሺላፉ አናውቅም።⁷⁵

ኒካህ ከተደነገገባቸው ምክንያቶች አንዱ ራሱን ከዝሙት ለመጠበቅ ነው። ሚስቱ ስሜቱን ልታረካለት ምትችል አይነት ካልሆነች ደግሞ አግብቶም ቢሆን ዝሙት ላይ ሊወድቅ ይችላል። ስለዚህ ይህች ሴት አይኑን ሊያሳርፍባት የምትችል አይነት መሆኗን ለማወቅ አስቀድሞ ሊመለከታት ተገቢ ነው። በመሆኑም ሊያገባት የፈለጋትን ሴት መመልከቱ እንደውም የተወደደ (ሙስተህብ) ተግባር ነው። በመሀከላቸው ፍቅር እንዲኖርም አይቷት እና ወደጌት ቢገባበት የተሻለ ነው። ነገር ግን ሳያያት ቢያገባት ኒካህ አይበላሽም ትክክለኛ ነው።

⁷¹ አል በቀራ 235

⁷² ቡኻሪ (2140) ሙስሊም (1413)

⁷³ አሸርሁል ሙምቲአ (5/139 ዳር ኢንል ጀውዚ 1430 ዓ.ሂ)

⁷⁴ [ሰሂህ አቡ ዳውድ 1832; 1834]

⁷⁵ [ሙግኒ 9/489]

⁷⁶ አሸርሁል ሙምቲአ

2. እሷ ሳታቅና ሳትፈቅድ መመልከት ይፈቀድለታል?

አዎ ይፈቀድለታል እሷን ለመመልከት የሷ ማወቅና መፋቀድ መስፈርት አደለም ሊያገባት አቅዶ አስከሆነ ድረስ በምትዘናጋበት አጋጣሚ ጠብቆ በድብቅ መመልከት ይችላል። ነገር ግን መመልከት ያለበት ሊያገባ ሲወስን ነው እንጂ ዝም ብሎ ስሜቱን ለማርካት መሆን የለበትም።

ሀፊዝ ኢብን ሀጀር እንዲህ ይላል ፦

"አብዛኞቹ አለሞች ወደሷ መመልከትን ከፈለገ ያለ ፍቃዱም ቢሆን መመልከትም ይችላል ብለዋል።"⁷⁷ ሸይክ ናስረዲኒል አልባኒም ሲልሲለተ ሰሂህ⁷⁸ ላይ ይህንን የኢብን ሀጀር ንግግር በሀዲስ ያጠናክሩታል።

እንደውም ነግሯት ተመልክቷት ካልፈለጋት አልፈልግሽም ሲላት ቀልቧን እንዳይሰብራት ሳታቅ ቢመለከታትና ካልፈለጋት በዛው ቢተዋት የተሻለ ይሆናል።

3. ደጋግሞ መመልከትስ ይፈቀድለታል?

በመጀመሪያ ምልክታው ለኒካህ የሚጠራውን ነገር በደንም ካልተመለከተና ዳግመኛ መመልከት ካስፈለገው ደጋግሞ ቢመለከታት አይከለከልም። አሁንም ቢሆን መታወቅ ያለበት የሚመለከታት ስሜቱን ለማርካት መሆን እንደሌለበት ነው። እሷን ለመመልከት ካልተመቻቸለትና ካልቻለ ሴት ተመለከታት ያየችውን ልትነግረው ትችላለች።

ኢማመ ነወዊ እንዲህ ይላል፦

"...በፍቃዱም ይሁን ያለ ፍቃዱ ደጋግሞ መመልከት ይፈቀድለታል። እሷን መመልከት ካልገራለት ሴት ተመለከታት ያየችውን ትገልፅለታለች።"⁷⁹

4. ሊመለከተው የሚፈቀዱለት አካላቶች

ሊመለከታት የሚፈቀደውን አካሏን በተመለከተ በአለሞች መሀከል ልዩነት ያለ ሲሆን

ሶስቱ አካላት (ማሊኪይ ፡ ሀንፍይና ሻፍአዮች) ጨምሮ አብዛኞቹ አለሞች ያሉበት አቋም መመልከት የሚችለው እጁንና ፊቱን ነው የሚል ነው። ከአቡ ሀኒፍ እግሯንም መመልከት እንደሚችል ተወርቷል።⁸⁰

ሁለተኛው አቋም በተለምዶ ቤት ውስጥ ስትንቀሳቀስ ምትገልጣቸውን አካላቶች መመልከት ይችላል የሚል ነው። በመሆኑም በተለምዶ ብዙ ጊዜ ቤት ውስጥ ምትገልጣቸውን ፀጉሯን እና እግሯን ይመስል መመልከት ይችላል የሚል ነው።

ይህ ሁለተኛው አቋም ጠንካራው አቋም ነው ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ እሷ ሳታቅ መመልከት ከፈቀዱ ሳትዘጋጅ ባለችበት የቤት ውስጥ የተለመደ አለባበሷ ላይ ሆና ሊመለከታት ተፈቅዶለታል ማለት ነው። በተጨማሪም ሴትን ሲያገባ የፀጉሯን ውበት ማየት ሚፈልግ አለ። እንደውም አንዳንድ ወንዶች ለጸጉር ትልቅ ትኩረት ይሰጣሉና ጸጉሯን ሳያይ ካገባት በኋላ ችግር ሊፈጥርበት ይችላልና ለጸጉር ቦታ ያለው ወንድ ጸጉሯን ቢመለከት ይችላል። ኢብን ባዝም በፈተሞቹው ይህን አቋም ደግፈውታል።

5. በተጨማሪ መታወቅ ያለባቸው ነጥቦች

በሚመለከታት ጊዜ ለብቻቸው ማግለል አይፈቀድላቸውም። ሊያገባት ስላሰበ ብቻ አጅነብይ መሆኗ አይወገድም ፈቃደኝነቷን ገልጻ ለመጋባት ቢሰማሙ እንኳን ኒካህ እስካላሰሩ ድረስ ብቻቸውን ካገለሉ ሶስተኛቸው ሸይጣን ነው።

የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል " አንድ ወንድ በአንድ ሴት አያገልም ሶስተኛቸው ሸይጣን ነው ሚሆነው"

⁷⁷ [ፈትህል ባሪ 9/157]

⁷⁸ ሲልሲለተ ሰሂህ (1/156)

⁷⁹ (ረውደቱ አጣሊቢን 9/34)

⁸⁰ አልሀዊ አልከቢር(9/34) ፡ ረውደቱ ጣሊቢን (7/ 19-20) ቢዳየት አልሙጅተሂድ(3/10) ሙግኒ (454) ተህዚብ አሱኀን(3/ 25-26)

📖 በተጨማሪም በሚመለከታት ግዜ በስሜት መሆን የለበትም። ሊጨብጣትም ይሁን የትኛውን አካሏ ሊነካ አይፈቀድለትም። ልክ እንደ ወንዱ ሁሉ ሴቷም ሊያገባት የፈለገውን ወንድ መመልከት ይፈቀድላታል።

1.10 ለመተያየት ፎቶ መላላክ

ለመተያየት ብሎ ፎቶ መላላክ ብዙ ጉዳዮች አሉት። ከነዚህ መሀከል

1. በፎቶ ማየት በአይን እንደማየት አይሆንም። ስንት ሰው ነው በፎቶ አይቷት ወዲት በአካል ሲመለከታት ሀሳቡን የሚቀይር
2. ፎቶ ላይ የሌላትን ነገር edit አድርጋ ልትጨምርበት ትችላለች። ያለባትንም ጉድለት በቅንብር ልታጠፋ ትችላለች
3. ፎቶውን ለሱ ስትልክለት ለሌላ ሰው አሳልፎ ሊያሳየው ይችላል
4. ካየው በኋላ ሳይጋቡ ቢቀሩ እሱ ፎቶውን እንደሚያጠፋው እርግጠኛ መሆን አንችልም። አንዳንድ አላህን ማይፈሩ ወንዶች ይባሉ ብለው ይህንን ፎቶ ባደባባይ ፌስ ቡክ ላይ ሊለቅባት ይችላል። በተለይ ከተጣሉ ይህን ሊያደርግ ይችላል።

መሀመድ ቢን ሳሊህል ኡሰይሚን እንዲህ ተብለው ተጠየቁ

ጥያቄ ፦ “ሊያገባት የሚፈልግ ሰው ሩቅ ሀገር ካለ እንዲመለከታት ብላ በኢንተርኔት ፎቶዋል መላክ ትችላለች?

እንዲህ ብለው መለሱ፦

“ይህን አልመለከትም (አልደግፈውም)። አንደኛ ሌላም ሰው (ይህንን ፎቶ) ሊመለከት ይችላል። ሁለተኛ ፎቶ ትክክለኛ ማንነቷን አይገልጽም ስንትናስንት ፎቶ ተመልክቶ ራሷን ሲመለከት ተቃራኒ የሆነች። ምናልባትም ይህች ፎቶ ሰውየው ጋር ትቀራለች እሱ ማጨቱን ይተዋል (ይተዋታል) ከዛም በዚህ ፎቶ እንደፈለገ ይጫወትበታል።

📖 በመሆኑም ይህንን በር በልቁ ክፍት ማድረግ ተገቢ አደለም። ባይሆን ምናልባት አማራጭ በጠፋበትና ከላይ የተጠቀሱ ጉዳዮችም አይከሰቱም ተብሎ በሚታመንበት ሁኔታ መሆን አለበት።

1.11 የቅርብ ዘመድን ስለማግባት

አንዳንድ ፉቅሀዎች ቅርብ ዘመድን (ያንት ልጅን ይመስል) ማግባት ይጠላል ይላሉ። በዚህ ላይ የመጡም ባዳ(ዘመድ ያልሆነን) በማግባት የሚያነሳሱ ሀዲሶች አሉ። ነገር ግን ባዳን (ዘመድ ያልሆነን) እንድናገባና ዘመድን እንዳናገባ የሚናገሩ ሀዲሶች በመሉ ደካማ መሆናቸውን የሀዲስ ሊቃውንታት አስቀምጠዋል

ታላቁ የሐዲስ ሊቅ ሸይኽ አልባኒ እንዲህ ተብለው ተጠየቁ፦

ባዳን በማግባት ላይ የሚያነሳሳ ትክክለኛ ሀዲስ መጥተዋል?

ሲመልሱ " አይ (አልመጣም)" በማለት ነበር⁸¹

በተቃራኒው ግን ቅርብ ዘመድን ማግባት እንደሚፈቀድና ምንም ችግር እንደሌለው የሚጠቁሙ በርካታ ከስተቶች አሉ ከነዚህም መሀከል ፦

1ኛ፦ የአላህ መልእክተኛ ﷺ የአክስታቸው ልጅ (በአባት በኩል) የሆነችውን ዘይነብ ቢንት ጃህሽን አግብተዋል።

2ኛ፦ የአላህ መልእክተኛ ﷺ ልጃቸውን ዘይነብን ለአክስታቸው ልጅ (በእናት በኩል) ለሆነው ለአቢል አስ ድረውለታል።

⁸¹ ሲልሲለት ሁዳ ውኑር ካሴት ቁጥር 594/ 53ኛው ደቂቃ

3ኛ:-የአላህ መልእክተኛ ﷺ ልጃቸውን ፋጢማ ያጎታቸው ልጅ (በአባት በኩል) ለሆነው ለአልይ ድረውለታል

ቅርብ ዘመድን ከማግባት የሚከለክሉ ሀዲሶቹ ደካማ ቢሆንም ብዙሀኑ የፊቅህ ሊቃውንታት ቅርብ ዘመድን ማግባት አይደግፉትም። ባዳን ማግባት የተሻለ ነው ይላሉ።ለዚህ ደግሞ እንደምክንያት የሚያቀርቡት የሀዲስ ማስረጃ ባይኖርም በጥረታቸው (ኢጅቴህዳቸው) ያገኟቸውን ምክንያቶች ነው። ከነዛ ምክንያቶች መሀከል ሁለቱን ልጥቀስላቸው፡-

- ① ባዳ ከሆነች ሴት ጋር መጋባት የሚወለደው ልጅ ያማረ እና ጠንካራ አካል እንዲኖረው ያደርጋል የሚል ነው። ባዳ ከሆነች ሴት መውለድ ልጅን ያጠነከራል ከቅርብ ዘመድ መውለድ ያደክመዋል ይባላል።⁸²
- ② ሌላኛው ምክንያት ደግሞ ምናልባት እነዚህ ባለትዳሮች ተጣልተው ቢለያዩ ቅርብ ዘመዳቸው ከሆኑ በሁለቱ ወገን መሀከል ግጭት ተፈጥሮ ዝምድና ወደ መቁረጥ ያደርሳል የሚል ነው።⁸³

ይህ የከፊል ፊቅህ አዋቂዎች ጥረት ግን ሁሉንም ሊቃውንት የሚያስማማ አደለም ሌሎች በዚህ ተቃራኒ የሚሉ አሉ።

ሸይኽ ኢብን ባዝ እንዲህ ይላሉ፡-

"ለዚህ (ቅርብ ዘመድን ከማግባት ለመከልከል) መሰረት የለውም እንደውም ቅርብ ዘመድህን ማግባትህ በላጭ ነው።

የአላህ መልእክተኛ ﷺ ለቅርብ ዘመዳቸው ድረዋል የአንዳንድ ፋቅሀዎች ንግግርም ይህ መሰረት የለውም። እንደውም እሱ ምርጫ አለው ከፈለገ ቅርብ ዘመዱን ያገባል ያንቱን ልጅ ይመስል። ከፈለገ ደግሞ ሩቅ የሆነችን (ባዳ የሆነችን) ያገባል ምንም ችግር የለውም።....."⁸⁴

ሸይኽ ኢብን ኡሰይሚን ደግሞ እንዲህ ይላሉ፡-

ፋቅሀዎች ባዳን (ዘመድ ያልሆነችን) ያግባ ሲሉ ያስቀመጡትን ምክንያት ከገለፁ በኋላ እንዲህ ይላሉ።

"(ፋቅሀዎች) የተናገሩት ትክክል ነው። ነገር ግን ከቅርብ ዘመዶች መሀከል በሌሎች ነገራቸው(በዲን በቤተሰብና በውበት) ከሷ የተሻለ ከተገኘ ያ የተሻለ ይሆናል። ነገር ግን አኩል ከሆኑ ባዳዋ የተሻለች ናት።.....ጥቅሙ ሚያመዝንበትን መመልከት ነው ያለበት; በዚህ ነጥብ ላይ የመጣ ልንይዝበት ግድ ሚለን የሸሪአ ማስረጃ የለም።"⁸⁵

1.12 ኒካህን ጁሙአ ቀን ማሰር የተወደደ ተግባር ነው?

ኒካህ ማሰርን የፈለገ ሰው በፈለገው ወር እና ቀን ኒካህ ማሰር ይችላል።በዚህ ቀን አትሰር በዚህ ቀን እሰር ተብሎ የተቀመጠበት ገደብ የለም ነገር ግን በርካታ ፍቅሀዎች የጁሙአ እለት ኒካህ ማሰር እንደሚወደድ ይጠቅሳሉ

ኢማም ኢብን ቁዳማ እንዲህ ይላል፡-

"የጁሙአ እለት ኒካህ ማሰር ይወደዳል "⁸⁶

ኢማም ነፍራዊ እንዲህ ይላል

"የኒካህ ሽጥባ ሚደረገውና ኒካህም ሚታሰረው ጁሙአ ቀን መሆኑ ይወደዳል"⁸⁷

ጁሙአ ቀን ኒካህን ማሰር ከተለያዩ ቀደምቶችም ተወርቷል ከዛም በተጨማሪ የጁሙአ እለት የተባረከ ቀን ስለሆነ ኒካውም እንዲባረክለት ይከጀላል ያሉ አለሞች አሉ። እንዲሁም የጁሙአ ቀን ዱአ ተቀባይነት የሚያገኝበት ሰአት ስላለ የዛህን ቀን ኒካ አስረው ባረከላሁ የሚለው ዱአ ቢደረግላቸው ተቀባይነት የማግኘት እድሉ የሰፋ ነው የሚሆነው።

⁸² ሙግኒ 7/83, መጣሊብ ኡሊኑህ 5/9

⁸³ መጣሊብ ኡሊኑህ 5/9

⁸⁴ ፈታዋ ኑሩን አለደርብ ካሴት ቁጥር 813 <http://www.binbaz.org.sa/mat/11556>

⁸⁵ አሸርሁል ሙምቲአ 5/123

⁸⁶ ሙግኒ (7/64)

⁸⁷ አልፈዋኪሁ ደዋኒ 2/11

በዚህ ላይ ግን የመጣ ሊደገፉበት የሚችሉት የሀዲስ ማስረጃ የለም በመሆኑም ኡለሞች ጁሙአ ቀን ኒካህ ማሰርን ሱና ነው ከማለት ይልቅ ሙስተህብ ነው የሚለውን ገለጻ ሲጠቀሙ ነው ሚስተዋለው።ምክንያቱም ይህ ተግባር ለመወደዱ የሀዲስ ማስረጃ የሌለው ሲሆን ኡለሞች ከተለያዩ ነገር አንጻር አይተውት ነው ይወደዳል ያሉት።

ኢብን ኡሰይሚን እንዲህ ይላሉ

“በዚህ ላይ (ጁሙአ ቀን ነጥሎና መርጦ ኒካህ በማሰር ላይ) የመጣ ሀዲስ አላወቅም”⁸⁸

ነገር ግን ጁሙአ ቀን እረፉቱ ስለሆነ ወይም ስለሚመቸው ብሎ ቢመርጠው ምንም ችግር የለውም

1.13 ኒካህ ለማሰር መሟላት ያለባቸው አራት መስረቶች

1. ማንነታቸው መታወቅ:- ሁለቱም ኒካህ የሚያስሩት አካላት ማንነታቸው ተለይቶ መታወቅ አለበት። አንድ አባት ለአንድ ሰው ከልጆቹ መሀከል አንዱን ድሬልሀለው ቢለው ይህ ኒካህ ልክ አይሆንም ምክንያቱም የትኛዋን ልጁን እንደሆነ በግልጽ አላስቀመጠምና ነው። ግን ሰውየው ያለው አንድ ልጅ ከሆነና ልጄን ድሬልሀለው ቢል ትክክል ይሆናል ወይም ደግሞ ልጁ አጠገቡ ኖራ ወደሷ እያመላከተ ይህችን ልጄን ድሬልሀለው ቢል ይሆናል።⁸⁹ ቁርአን ላይ ያሉ ስለ ኒካህ ማሰር የሚናገሩ አንቀጾችም የግለሰቡ ማንነት በግልጽ ሚጠቁሙ ናቸው። ለምሳሌ ያክል

{ { فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاهَا } }

{ { ዘይድም ከአርሷ ጉዳይን በፈጸመ ጊዜ አርሷን አጋባን } }

2. ፍቃደኝነታቸው:- ወንድም ይሁን ሴት ያለ ፍላጎታቸው ማንም አስገድዶ ሊድራቸው አይችልም።

ለዚህ ማስረጃው መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ማለታቸው ነው

{ { لا تنكح البكر حتى تستأذن, ولا تنكح الأيم حتى تستأمر } }

{ { ልጃገረድ የሆነች ሴት እስኪያስፈቅዷት አግብታ የፈታች ደግሞ እስኪያማክሯት ድረስ አትዳርም } }

በመሆኑም ያለ እሷ ፍቃደኝነት በጠለፋም ይሁን በቤተሰብ አስገዳጅነት የሚፈጸም ኒካህ ትክክለኛ አይሆንም መስፈርት ስላላሟላ።

3. ወልደ:- ለሴት ልጅ⁹² ኒካህ የሚያስርላት ወልደዋ ነው ራሷ ለራሷ ኒካህ ማሰር አትችልም ማስረጃውም

ከቁርአን

{ { وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا } }

{ { (ለአጋሪዎቹም እስከሚያምኑ ድረስ አትዳሩላቸው።) } }

በዚህ አንቀጽ ላይ አትዳሯቸው ማለቱ ሴት ልጅ ራሷን እንደማትድርና የሚድራት ወልደዋ መሆኑን ይጠቁመናል

⁸⁸ አሸርሁል ሙምቲአ 12/33

⁸⁹ አሸርሁል ሙምቲአ (5/149) ዳር ኢብንል ጀውዚ

⁹⁰ አህዛብ(37)

⁹¹ ቡኻሪ (5136) ሙስሊም (1419)

⁹² ወንድ ልጅ ወልደ አያስፈልገውም ራሱን በራሱ ነው ሚድረው

⁹³ አል በቀራ 221

{ { لا نكاح إلا بولي } }

{ { በወልደ እንጂ ኒካህ የለም } }⁹⁴

ይህ አብዛኛዎች አለሞች ያሉበት አቋም ነው ማንኛውም ሴት ያለወልደ ልትዳር አትችልም ልጃገረድም ትሁን አግብታ የምታቅም ብትሆን ያለ ወልደ ኒካህ የለም።

ወልደ መሆን የሚችለው ሰው እነዚህን መስፈርቶች ሊያሟላ ይገባል

- ብሉግ⁹⁵ (አቅመ አዳም) የደረሰና አእምሮ ጤነኛ የሆነ መሆን አለበት
- ወንድ መሆን አለበት። እናት ልጇን ወልደ ሆኖ መዳር አትችልም
- የኒካህን ጥቅምና የሚበጃትን መለየት የሚችል መሆን አለበት ሞኛሞኝ ሆኖ ለጠየቀው ሁላ የሷን ጥቅም ሳያገናዝብ የሚድር ከሆነ ወልደ ሊሆን አይችልም
- በእምነት ተመሳሳይ መሆናቸው ግዴታ ነው። ሙስሊም ሴት አባቷ ከርስቲያን ከሆነ እሱ ለሷ ወልደ ሆኖ ሊድራት አይችልም። ካፈር ሙስሊም ላይ በምንም ሁኔታ የበላይ ሊሆን አይገባም። አላህ እንዲህ ይላል

{ { وَلَنَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا } }

{ { አላህም ለከላዲዎች በምእምናን ላይ መንገድን በፍጹም አያደርግም። } }⁹⁶

4. በግልጽ መሆኑ ወይ ደግሞ ምስክር መኖሩ፡- ኒካው በድብቅ መሆን የለበትም ሰዎች ሊያውቁት ይገባል። መልእክተኛው እንዲህ ብለዋል

{ { اعلنوا النكاح } }

{ { ኒካህን ግልጽ አድርጉ } }⁹⁷

ምስክር መኖር እንዳለበትም የሚጠቁሙ ሀዲሶች ቢኖሩም ነገር ግን ደካማ መሆናቸውን አለሞች ተናግረዋል። ነገር ግን ከኪላፍ ለመውጣት ምስክር ባለበት መሆኑ ተገቢ ነው እንላለን። ኒካሁ ሰው አውቆት በግልጽ መሆኑ ግን ግዴታ ነው በዚህ ላይ ከላይ ያሳለፍነው ግልጽ ሀዲስ ስለመጣበት። በድብቅ የታሰረ ኒካህ ትክክል አይሆንም። ምስክር ያለበት ሆኖ በግልጽ የተፈጸመ ኒካህ ሁለቱንም ያሟላ ስለመሆን ከኪላፍም የጸዳው ነውና የተሻለው ነው።

1.14 አባት ሴት ልጅን ያለ ፍቃዱ ስለመዳር

አብዛኛዎች አለሞች ሴት ልጅን አባቷ ፍቃዱን ሳይጠይቅ መዳር ይችላል የሚል አቋም አላቸው በዚህ ላይ ኢጅማእ እንዳለበትም የጠቀሱ አሉ⁹⁸ ሆኖም ነጥቡ ኪላፍ አለበት ኢብን ሺብሪማ አባቷም ቢሆን ማስገደድ አይችልም የሚል አቋም ነበረው ከማስረጃ አንጻር ሚዛን ሚደፋውም አቋም ይህ ነው

⁹⁴ አቡ ዳውድ (2085) ቲርምዚ (1101) ኢብን ማጃ (1881) አልባኒ ኢርዋእ ላይ ሰሂህ ብለውታል (1839)

⁹⁵ አንድ ሰው ብሉግ ደርሷል የሚባለው ከሶስት አንዱን ምልክት ካየ ነው

1. ብልቱ አካባቢ ጸጉር ካበቀለ
2. የዘር ፈሳሽ በስሜት ከፈሰሰው
3. 15 አመት ከሞላው

ሴት ከሆነች ደግሞ ከነዚህ ሶስቱ በተጨማሪ

4. ሀይድ ካየች

☞ ከነዚህ ምልክቶች ውስጥ አንዱን እንኳን ያየ ሰው ብሉግ ደርሷል

⁹⁶ አኒሳአ (141)

⁹⁷ አህመድ (16175) ሀኪም (2748) አልባኒ ሰሂህ በለውታል ሰሂህ ጃሚእ 1072

⁹⁸ አሸርሁል ሙምቲአ (5/155 ዳር ኢብንል ጀውዚ)

ማስረጃው መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ማለታቸው ነው፡

{لا تنكح البكر حتى تستأذن، ولا تنكح الأيم حتى تستأمر}

{[ልጃገረድ የሆኑት ሴት እስኪያስፈቅዱት አግብታ የፈታች ደግሞ እስኪያማከሯት ድረስ አትዳርም]}⁹⁹

ይህ ሀዲስ ጥቅል ነው አባት ከሆነ እሷን መዳር ይችላል የሚል ነገር አልመጣም። አባቷ እሷን ማስገደድ ከቻለ ለምን ያስፈቅዳት ተባለ? እሷ ባትፈቅድም መዳርን ከቻለ በማስፈቀዱ ምን ጥቅም አለው?

እዚህ ጋር የሚነሳ ጥያቄ አለ እሱም አቡ በከር ሲዲቅ አሊሻን ለአላህ መልእክተኛ በሰድስት አመቷ ድረፋቸው በ ዘጠኝ አመቷ አብረው ሆነው የለ ወይ? ይህ ታዲያ አባት ልጁን ያለ ፍቃዱ ለመዳር ማስረጃ አይሆንም?

መልስ :- አዎ ታሪኩ እውነት ነው ግን ማስረጃ አይሆንም ምክንያቱም አሊሻን አቡበከር ሲድራት ተጠይቃ እንቢ አልፈልግም ብላ አባቷ አስገድዷት እንደዳራት በምን አወቅክ? ምንም እንደዛ ሚል ነገር አታገኝም እንደውም አሊሻ አባቷ ቢያስፈቅዳት ፍቃደኛ ትሆን እንደነበረ ሚጠቁን ማስረጃ ነው ያለው። ይህን የቁርአን አንቀጽ እስኪ ተመልከት

{يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّتْهَا فَمَعَالَيْنِ أُمَتَّعَنَّ وَأَسْرَخُكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا (28) وَإِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا}

{[አንተ ነቢይ ሆይ! ለሚስቶችህ (እንዲህ) በላቸው «ቅርቢቱን ሕይወትና ጌጧን የምትፈልጉ እንደ ሆናችሁ ኑ፤ አጣቅማችኋለሁና። መልካምንም ማሰማራት (በመፍታት) አሰማራችኋለሁና። አላህንና መልእክተኛውን የመጨረሻይቱን አገርም የምትፈልጉ ብትሆኑም፤ እነሆ አላህ ከእናንተ ለመልካም ሠሪዎቹ ትልቅን ምንዳ አዘጋጅቷል።]}

የአላህ መልእክተኛ ﷺ ይህ የቁርዓን አንቀጽ ሲወርድ መጀመሪያ በአሊሻ ነበር የጀመሩት እሷ ጋር ሄደው እንዲህ አሏት “አባትሽን እሲኪ በዚ ጉዳይ(ፍቺ ይሻልሻል ወይስ ከኔ መቆየት በሚለው ጉዳይ ማለት ነው) አማክሪው” አሏት እሷም “የአላህ መልእክተኛ ሆይ በዚህ ነው እንዴ አባቴን ማማከረው?!” እኔ አላህንና አኼራን ነው ምፈልገው” አለቻቸው።¹⁰⁰

📖 ስለዚህ ሴት ልጅን ማንም ቢሆን አስገድዶ ሊድራት አይችልም አባቷም ቢሆን ሊያስገድዳት አይችልም። እሱን ካላገባሽ ከማህበረሰቡ ትገለያለሽ ከቤት ትባረሪያለሽ እያሉ በማስፈራራት እንድታገባው ማስገደድም እዚሁ ውስጥ ይገባል።

⁹⁹ ቡኻሪ (5136) ሙስሊም (1419)
¹⁰⁰ ቡኻሪ (4785) ሙስሊም (1475)

1.15 የሴት ልጅ ወልዶች እነማን ናቸው?

ሴት ልጅን ወልዶ ሆነው ሊድሯት የሚችሉት በቅደም ተከተል ስንመለከት

- 1.ኛ አባቷ እሱ ከሌለ የአባቷ አባት እያለወደላይ ይቀጥላል እነዚህ ከሌሉ ወደ ሁለተኛው እንሄዳለን
- 2.ኛ ልጄ¹⁰¹ እሱ ከሌለ የወንድ ልጄ ልጅ እያለወደታች ይቀጥላል ከሌሉ ወደ ሶስተኛው እንሄዳለን
- 3.ኛ በአባትም በእናትም የሚገጥም ወንድሟ እሱ ከሌለ በአባት ብቻ የሚገጥም ወንድሟ
- 4.ኛ የወንድሟ ልጅ (አባትም በእናትም የሚገጥም ወንድሟ ልጅ) እሱ ከሌለ በአባት ብቻ የሚገጥም ወንድሟ ልጅ
- 5.ኛ የአባቷ ወንድም (አጎቷ)
- 6.ኛ የአጎቷ ልጅ (የአባቷ የወንድም ልጅ)

መታወቅ ያለባቸው ነጥቦች

- ቅርብ የሆነው ወልዶ እያለ ያለ ምንም ምክንያት የሩቁ ካሰረ ኒካው አይሆንም። ለምሳሌ አባት እያለ እሱ ሳይጠየቅ ወንድም ሊያስር አይችልም። ወንድም እያለም እሱ ተዘሎ አጎት አያስርም። ሌላውም እንዲሁ ቅደም ተከተሉን ጠብቆ ነው መሄድ ያለበት።
- ነገር ግን ቅርብ የሆነው ወልዶ በህይወት ቢኖርም ከሀገር ጠፍቶ አሁን ላይ ሊገኝ ካልተቻለና እሱን ማግኘት ካዳገተ ቀጣዩ ወልዶ ያስራል
- በእናት በኩል ያለ ቤተሰብ ወልዶ ሆኖ ኒካህ አያስርም
- የእንጀራ አባትም ያሳደጋት እሱ ቢሆንም እክጋል ወልዶ ሊሆንናት አይችልም።

ወልዶ ሆኗት ራሱ ሚያገባት

የአጎት ልጅ ያጎቱን ልጅ ራሱ ወልዶ ሆኖ ለራሱ ሊድራት ይችላል።

1.16 ቤተሰቦቿ በሙሉ ክርስቲያን የሆኑበት ሴት ማን ይድራታል?

ክርስቲያን አባት ሙስሊም ልጁን ወልዶ ሆኖ መዳር ዕንደማይችል ከላይ አሳልፈናል። በመሆኑም ቤተሰቦቿ በሙሉ ክርስቲያን የሆኑበት ሴት የሷ ወልዶ የሚሆነው ሙስሊም መሪው ወይም ደግሞ የሸሪአ ፍ/ት ቃዲ ነው ያለችው ካፌር ሀገር ሆኖ ሙስሊም መሪም ቃዲም ከሌለ በአካባቢ ያለ የሙስሊሞች መርከዝ ወይም ተቋም ጋር ሄዳ የዛ እስላማዊ ተቋም ሙዲር ወልዶ ሆኖ ሊድራት ይችላል። ምንም አይነት ሙስሊሞችን ሊወክል የሚችል ተቋም በሌለበት አካባቢ ብትሆንና ሊያገባት ከፈለገው ሰው ውጪ ከጎኗ ማንም ከሌለ ከሱ ጋር ደግሞ ኒካህ ካላሰርን ዝሙት ላይ እንወድቃለን ብለው ከፈሩ ደሩራ ነውና ምንም አማራጭ ስለሌለ ራሷን ትድርለታለች። በዚህ አማራጭ በጠፋበት ግዜ ራሱ ሚያገባት ወልዶ ይሆናታል ያሉም አሉ።¹⁰²

1.17 በዝሙት የተወለደች ልጅ ማን ወልዶ ይሆናታል

ሚዛን በሚደፋው የኡለሞች አቋም መሰረት በዝሙት የተወለደች ልጅ የምትጠራው በእናቷ እንጂ በአባቷ አይደለም። በዚህ ላይ ደግሞ የመጣ ሀዲስ አለ። በመሆኑም አባቷ ለሷ ወልዶ አይሆናትም ቢሞትም አትወርሰውም ብትሞትም አይወረሳትም። እናት ደግሞ ወልዶ ሆና ኒካህ ማሰር አትችልም የናት ቤተሰቦችም እንዲሁ ወልዶ መሆን አይችሉም። ስለዚህ ይህች ሴት ወልዶ የላትም። ወልዶ የሌላት ደግሞ ወልዶ የሙስሊም ባለስልጣን ነው።

መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ብለዋል {ባለስልጣን ወልዶ ነው ወልዶ ለሌለው}¹⁰³

¹⁰¹ ከዚህ በፊት አግቢታ የወለደች ከነበር

¹⁰² አሸርሁል ሙምቲአ(5/165 ዳር ኢብንል ጀውዚ)

¹⁰³ አቡ ዳውድ (2083) ቲርምዚ (1102) አልባኒ ስሂህ ብለውታል

በመሆኑም በአካባቢዋ ሸሪክ ፍ/ቤት ካለ የዛ ፍርድ ቤት ቃዲ ወልይ ሆኖ ያስርላታል። ያ ከሌለ በአካባቢዋ ያለ ሙስሊሞችን የሚወክል ተቋም ካለ የዛ ተቋም ሙዲር (ተጠሪ) ወልይ ሆኖ ይድራታል። ያም ከሌለ የመስጂድ ኢማም ወልይ ይሆናታል።

1.18 መወከለስ ይቻላል? ከተቻለስ ማንን ነው ምንወክለው? ሚወክለውስ ማን ነው?

ወልይ የሆነ ሰው ኒካህ ለማሰር ቦታው ላይ መገኘት ካልቻለ በቦታው ሌላ የፈለገውን ሰው መተካት ይችላል። የተተካው ሰው ልክ እንደወልይ ሆኖ ኒካውን ያስራል።

ሙስሊም ያልሆነን ሰው መወከልን በተመለከተ አለሞች መሀከል ጭቅጭቅ ያለበት ሲሆን ሻፍእዮችና¹⁰⁴ ሀናቢዎች¹⁰⁵ አይቻልም ይላሉ። ማሊኪዮችና ሀንፍዮች ግን ይቻላል ይላሉ። አይቻልም ያሉ አለሞች ለራሱ ወልይ መሆን ስለማይችል መወከልም አይችልም ይላሉ። የተሻለው ከሺላፉ ለመውጣት ካፈርን አለመወከን ነው።

1.19 ያለ ወልይ የታሰር ኒካህ (የሹብህ ኒካህ)

ኒካህ ለማሰር ወልይ መስፈርት መሆኑን ከላይ አሳልፈናል። በመሆኑም ያለ ወልይ ኒካህ ማሰር አይቻልም። ነገር ግን ያለ ወልይ ማሰር የሚቻል መስሎት ካለ ወልይ ኒካህ አስረው ሚኖሩ ከሆነ ይህ ኒካ የሹብህ ኒካ ይባላል። በመሆኑም ያለ ወልይ ማሰር እንደማይቻል ካወቁ ሰዓት ጀምሮ ኒካሁን ማደስ ይጠበቅባቸዋል። ነገር ግን እስካሁን ያሳለፉት እንደ ዝሙት አይቆጠርም ልጅ ወልደውም ከሆነ በራሳቸው ነው ሚጠራው። ኒካሁን ለማደስ ፈትፔሻለሁ ማለት አይጠበቅበትም

1.20 ወልዮቻቸው በሙሉ አልድርም ካሉስ?

በዲኑም ይሁን በስነ-ምግባሩ ለሷ የሚመጥናትና ለማስተዳደር አቅም ያለው ልጅ መጥቶ እሷም ወዳውና ፈልጋው ነገር ግን ወልዮዋ ምንም ሸሪክዊ ምክንያት ሳይኖረው አልድርም ብሎ መከልከል አይችልም። ምክንያቱም ወልዮዋ ለሷ የሚጠቅማትን የማድገር ግዴት አለበት። እንቢ ብሎ ከከለከላት ግን ወልይነቱ ከሱ ተነስቶ ወደ ሚቀጥለው አካል ይተላለፋል። ወልዮቻቸው በሙሉ ተጠይቀው አንድርሽም ብለው ከከለከሏት ሙስሊም መሪ ወይም ቃዲ ካፈር ሀገር ላይ ከሆነች ደግሞ ሙስሊሞችን ሊወክል የሚችል ድርጅት ሙዲር ወይም ኢማም ይድራታል። ልጁ ከሸሪክ አንጻር የሚመጥናት ከመሆኑ ጋር እነዚህ ሁሉም እሷን ከመዳር እንቢ ካሉ ራሷን ትድራለች የሀንፍዮችን መዝሀብ ይዘን። ይህን አቋም አብን አሰይሚን አሸርሁል ሙምቲአ ኪታብ ላይ ጠቅሰውታል።¹⁰⁶

📖 ሸሪክዊ ምክንያት ካለው ግን ለምሳሌ ሊያገባት ያሰበው ሰው ስነ ምግባሩ ብልሹ ከሆነ ወይ በዲኑ ጠንካራ ካልሆነ ወይ ደግሞ ማስተዳደር አቅም ከሌለው ወልዮዋ እሱን ከማግባት ሊከለከሏት ይችላሉ። ምክንያቱም ወልይ የተቀመጠው የማይሆናት ሰው ሲመጣ አይሆንም ብሎ እንዲመልስ ነው።

1.21 ኒካህ እንዴት ነው ሚታሰረው?

ኒካህ ለማሰር ከላይ የጠቀስናቸው መስፈርቶች ከተሟሉ በኋላ የሷ ወልይ ወይም ደግሞ እሱ የወከለው አካል ሊያገባት ለፈለገው ወይም ለሱ ተወካይ የልጅቷን ስም ጠርቶ ወይም ወደሷ አመላክቶ ላንተ (ላንተ የሚለው የሚያገባትን ሰው እያናገረ ከሆነ ነው ካልሆነ ግን ስሙን ነው ሚጠራው) ድሬልሀለው ወይም አጋብቼሀለው ይለዋል። እሱም (የሚያገባት ሰውዬ) ተቀብያለሁ ይለዋል። ይህ ንግግር ሰዎቹ በሚግባቡበት በየትኛውም ቋንቋ ሊሆን ይችላል።

¹⁰⁴ አም (5/21)
¹⁰⁵ ሙግኒ አብን ቄዳማ
¹⁰⁶ አሸርሁል ሙምቲአ (5/169)ዳር አብንል ጀውዚ

የሚድረው አካል ተወካይ ከሆነ የተወከለ መሆኑን መግለጽ አለበት። ስለዚህም ሲድር የወከለኝ እኩል ልጅ የሆነችውን ለእኩል ድሬለታለሁ ነው የሚለው። ተቀባዩም ተወካይ ከሆነ ተቀብያለሁ ሳይሆን ለወከለኝ እኩል ተቀብዬለታለሁ ነው የሚለው። ከላይ የተጠቀሱትን መስፈርቶች አሟልቶ ይህ ከተፈጸመ በኋላ ኒካው ታስሯል ማለት ነው።

ኹጥባ ማድረግ

ኒካህ ከመታሰሩ በፊት ኹጥብቱል ሀጃን ማድረግ ግዴታ ባይሆንም የተወደደ ተግባር ነው። ኹጥብቱል ሀጃ የሚባለው ይህ ነው

{إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا ضَلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ¹⁰⁷}

ከዛም እነዚህን ሶስት የቁርአን አንቀጾች ያነባል

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ¹⁰⁸}

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا¹⁰⁹}

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا (70) يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا¹¹⁰}

1.22 ኒካን በስልክ ማሰር ይቻላል?

ስልክንና ኢንተርኔትን በመሳሰሉ የዘመኑ መገናኛ መሳሪያዎች በመጠቀም ኒካህ ማሰርን በተመለከተ አላሞች የተለያዩ አቋም ያላቸው ሲሆን ከፊል አላሞች በስልክ በሚታሰር ጊዜ ምስክር ስለማይኖር በስልክ ማሰር አይቻልም ይላሉ። ሌሎች ደግሞ በስልክ በሚታሰር ጊዜ ሰዎች ድምጽ በማስመሰል ያልሆነ ተግባር ሊተገብሩ ይችላሉ ከሚል ስጋት የከለከሉ አሉ።

ሌሎች አላሞች ደግሞ በስልክ በሚታሰር ጊዜ ምስክር ማኖር ስለሚቻል በስልክ ማሰር ይቻላል ያሉ አሉ። በዚህ መልኩ ኢብን ባዝ ፈትዋ ሰጥተዋል። ትክክለኛው አቋም ይህ ነው ምክንያቱም ስልክ ላይ ሆኖ ምስክሮች ንግግራቸውን እንዲሰሙ ማድረግ ይቻላልና።

1.23 ኒካህ ሲታሰር መስፈርቶችን ማስቀመጥ

ሴት ልጅ በምትዳር ጊዜ የተለያዩ መስፈርቶችን ማስቀመጥ ትችላለች ከነዚህ መስፈርቶች መሀከል እንደምሳሌ

- ሌላ ሚስት እንዳያገባ መስፈርት ማድረግ ትችላለች።
- ከቤቷ ወይም ከሀገሯ እንዳያወጣትና አዛው በቤቷ ወይም በሀገሯ እንዲያኖራት መስፈርት ማድረግ ትችላለች
- መንገድ ይዟት እንዳይሄድም መስፈርት ማድረግ ትችላለች

እነዚህን የመሳሰሉ መስፈርቶችን ማስቀመጥ ትችላለች

📖 ባል ሲጋቡ የተስማሙባቸውን መስፈርቶች የሚሟላት ግዴታ አለበት። እነዚህን መስፈርቶች ካጓደለ (ካላሟላ) ሚስት ትዳሩን የማፋረስ ስልጣን አላት። ከፈለገችም ደግሞ በዛው ልትቀጥልበት ትችላለች ኒካውን ለማፋረስ ዳኛ ጋር መሄድም አይጠበቅባትም።

¹⁰⁷ አቡዳወድ (2118) ቲርምዚ (1105) ነሳኢ (1404) ኢብንማጃ (1892) አህመድ (3720) አልባኒ ሰሂህ ብለውታል

¹⁰⁸ አል ኢምራን (102)

¹⁰⁹ አኒሳኦ (1)

¹¹⁰ አል አህዛብ (70-71)

ወንድ ልጅም ቢሆን ኒካህ ሲያስር የተለያዩ መስፈርቶችን ማስቀመጥ ይችላል እንደ ምሳሌ

- በአዳር ከሌላኛዋ ሚስቱ ያነሰ ቀንን እንደሚሰጣት ከተሰማሙ ይህን መስፈርት ማስቀመጥ ይችላል።ለምሳሌ አንደኛዋ ሚስቱ ጋር ሁለት ቀን እያደርኩ አንቺ ጋር አንድ ቀን አድራለው በሚለው ከተሰማሙ ይችላሉ።ልክ ሰውዳ የሷን ቀን ለአኢሻ እንደሰጠችው¹¹²
- ወይም ልጃገረድ መሆኗን መስፈርት ካደረገ ይችላል።ሆኖ ካልተገኘች ማፋረስ ይችላል

1.24 በሷ ላይ ሌላን እንዳያገባ መስፈርት ስለማድግ

ኒካህ በሚታሰር ጊዜ ሚስት ባሏ ከሷ ውጪ ሌላ እንዳያገባ መስፈርትን ማስቀመጥ ትችላለች።ባል ፍቃደኛ ሆኖ እስከገባበት ድረስ ይህንን ማክበር ይጠበቅበታል ካላከበረና ሌላ ሚስት ከደረበባት ለሚስት ኒካህን የማፍርስ ስልጣን አላት ሀቆቿንም አትከለክልም።

ኢብን ቁዳማ¹¹³ ሙግኒ ላይ እንደጠቀሰው ይህ አቋም ከአመር፡ ከሰአድ ቢን አቢ ወቃስና አምር ቢን አስ ተወርቷል

ከፊል አለሞች ይህ አላህ የፈቀደለትን የባልን ሀቅ መከልከል ነው ብለው ስለዚህ አይቻልም ያሉ ቢሆንም ነገር ግን ይህ ባል ራሱ ተስማምቶ ያወደቀው ሀቁ ስለሆነ ሚከለክል ነገር አይኖረውም።

ኢማም ኢብን ቁዳማ (رحمه الله) እንዲህ ይላል

“ከቤቷ ወይም ከሀገሯ ላያወጣት ወይም መንገድ ይዟት ላይሔድ አልያ ደግሞ ሌላ ላያገባባት መስፈር ካደረገላይ መስገርቱን መሙላት ይገባዋል።”¹¹⁴

ሸይኽ ሳሊህል ፈውዛን (حفظه الله) እንዲህ ይላሉ

“ኒካህ ላይ ካሉ ትክክለኛ መስፈርቶች መሀከል ሌላ እንዳያገባ መስፈርት ካደረገችና ይህንን ካልፈጸመ ለሷ ኒካውን ማፋረስ ትችላለች”¹¹⁵

አላመት ኢብን ባዝም ባሏ ሌላ እንዳያገባ መስፈርት ስለማድረግ ተጠይቀው

“ምንም ችግር የለውም.....”¹¹⁶ ብለው መልሰዋል

የማይቻሉ መስፈርቶች

- መሀር እንዳይኖራት ብሎ መስፈርት ማድረግ አይቻልም።ምክንያቱም ሴትን በገንዘባችን እንድናገባቸው ነው የታዘዘነው

{وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ}}

{{ ከዚህኛውም (ከተከለከሉት) ወዲያ ጥብቆች ኾናችሁ ዝሙተኞች ሳትኩ በገንዘቦቻችሁ ልትፈልጉ ለእናንተ ተፈቀደ}}¹¹⁷

- ነፈቃ ላይሰጣት መስፈርት ማድረግም አይችልም ምክንያቱ ይህ ሂሳብ በመታሰሩ ምክንያት የሚመጣ እና ግዴታ የሚሆንበትን ነገርን ስለሚጸረር ነው። መልእክተኛው እንዲህ ብለዋል

¹¹¹ አሸርሁል ሙምቲኦ (5/216)ዳር ኢብንል ጀውዚ

¹¹² ቡኻሪ (2593)

¹¹³ ኢብን ቁዳማ

¹¹⁴ ሙግኒ 9/483

¹¹⁵ ሙለኸሱል ፊቅህ 2/345

¹¹⁶ መጅሙኦ አል ፈታዋ ኢብን ባዝ

¹¹⁷ አኒሳኦ 24

{وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ}

{እነሱን ተገቢ በሆነው መልኩ ማብላትና ማልበስ በናንተ ላይ አለባችሁ}}¹¹⁸

ነፈቃን ውድቅ ካደረገ ሀዲሱን ተጻሯል ስለዚህ ተቀባይነት አይኖረውም

1.25 ሚስት ወይም ባል ላይ ሚገኙ አይቦች (ጉድለቶች) የተመለከተ

ኒካህ ከሚታሰርበት አላማዎች ውስጥ አንዱን የሚያሳጣ ጉድልት (አይብ) ከተገኘበት ወይም ከተገኘባት ኒካሁን ማፋረስ ትችላለች እሱም እሷ ላይ ካገኘ ማፍረስ ይችላል። ከነዚህ ጉድለቶች እንደምሳሌ

ወንድ ልጅ ላይ ሊገኙ የሚችሉ ጉድለቶች

- 1) አፈረተገላው (ብልቱ) ከተቆረጠ ወይም ግንኙነት ሊያደርግበት ማይችልበት ያክል ብቻ ከሆነ የቀረው፡- የትዳር አንዱ አላማው ስሜቷን ሀላል በሆነ መልኩ ማርካት ስለሆነ በንደዚህ ጊዜ ኒካውን ማፋረስ ትችላለች።
- 2) የዘር ፍሬ ማመንጫው (ከብልቱ ጎን ያሉ ፍሬዎች) መቆረጥ ፡- ይህም ስሜቱን ያዳከምበታል ወይ ደግሞ ከነጭራሹ ስሜት እንዳይኖረው ያደርጋል
- 3) ከነጭራሹ ግንኙነት ማድረግ የማይችል ከሆነ ፡- ይህ አንዳንዴ በተፈጥሮ የሚኖር ሲሆን አንዳንዴ ደግሞ ሲህር ተሰርቶበት መገናኘት ሊያቅተው ይችላል በዚህን ጊዜ ለሷ ኒካውን የማፍረስ መብት አላት። ከሌላ ሴት መገናኘት እየቻለ ራሱ ከሷ ጋር መገናኘት ካልቻለ ኒካውን ማፍረስ ትችላለች¹¹⁹

ሴት ልጅ ላይ ሊገኙ የሚችሉ ጉድለቶች

- 1) የብልቷ መጣበቅ ወይም ደግሞ የወንዱን ብልት የማያስገባ መሆኑና በቀላል ህክምና ሊወገድ ሚችል አለመሆኑ

ሴትም ትሁን ወንድ ላይ ሊገኙ ሚችሉ ጉድለቶች

- 1) የአእምሮ በሽታ ካለበት ወይም ካለባት
- 2) ሽንት ወይም ሰገራ ማይቋረጥለት ወይም ማይቋረጥለት ከሆነና በአጭር ጊዜ ህክምና ሊድን ሚችል ካልሆነ
- 3) የለምጥ በሽታ
- 4) የቁምጥና በሽታ

እነዚህ እንደምሳሌ እንጂ ጉድለቶች ብዙ ናቸው¹²⁰። እንደአጠቃላይ እነዚህንና እነዚህን የመሳሰሉ በኒካህ ከሚገኘው ጥቅም ውስጥ የተወሰነውን ሊያስቀርበት የሚችሉ ጉድለቶችን ያገኘ ሰው ኒካውን የማፍረስ መብት አለው።ይህ ኢብኑል ቀይም የመረጠው አቋም ነው።¹²¹

በመሆኑም ወንዱ ላይ ከሆነ ይህ ጉድለት የተገኘውና ሳይገናኛት¹²² በፊት ከሆነ ኒካውን ያፈረሰችው የመሀሩን ግማሽ ትወስዳለች።ምክንያቱም ለኒካው መፍረስ ሰበብ የሆነው እሱ ነው ጉድለት ባታገኝበት ኖሮ አታፈርሰውም ነበርና ነው። ለኒካው መፍረስ ሰበቡ ባል ከሆነ ደግሞ ለሷ ግማሽ መሀር ይገባታል አላህ እንዲህ ብሏል

{وَأِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي بَيْنَهُمَا

غَفْدَةُ الْكَأَحِ}

¹¹⁸ መስሊም (1218)

¹¹⁹ አሸርሁል ሙምቲአ (5/235) ዳር ኢብንል ጀውዚ

¹²⁰ አይነ ስውር መሆኑን፣ ማይሰማ፣ማይናገር መሆኑን ይመስል

¹²¹ ኢብን ኡሰይሚን አሸርሁል ሙምቲአ ኪታብ ላይ ጠቅሰውታል (5/242)ዳር ኢብን ጀውዚ

¹²² ግብረ ስጋ ግንኙነት

{[ለእነርሱም መወሰንን በእርግጥ የወሰናችሁላቸው ስትኾኑ ሳትነኳቸው በፊት ብተፈቷቸው ካልማሩዋችሁ ወይም ያ የጋብቻው ውል በእጁ የኾነው (ባልየው) ካልማረ በስተቀር የወሰናችሁት ግማሹ }¹²³

ከተገናኛት በኋላ ከሆነ ግን ኒካውን ያፈረሰችው ሙሉ መሀሩን ትወስዳለች።ከላይ ናሳለፍነው አንቀጽ ላይ ሳትነኩዋቸው በፊት ብተፈቷቸው ብሎ ግማሽ መሀር ማስቀመጡ ከተነኩ (ከተገናኙዋቸው) በኋላ ከሆነ ሙሉ መሀር መሆኑን ያስይዛል። ከፈለገች ደግሞ ከነ ጉድለቱም አብራው መኖር ትችላለች የሷ ምርጫ ነው።

ሴቷ ላይ ከሆነ ጉድለቱ የተገኘው ሳይገናኛት በፊት ኒካውን ካፈረሰው ምንም መሀር አይኖራትም።ከተገናኛት በኋላ ከሆነ ግን ያፋረሰው ሙሉ መሀሩን ይሰጣታል ።ከፈለገም እስከነ ጉድለቷ አብሯት መኖር ይችላል።ነገር ግን ጉድለቷን ሳያቅ እስከሆነ ድረስ ያገባት ያታለለው አካል ካለ ይህን ኪሳራ ይከፍልለታል

ያ ማለት፡-

- የሷ ወልደ በሷ ላይ ይህ ጉድለት እንዳለባት እያወቀ ከሆነ ለሱ የዳረለት ባልን ያታለለው እሱ ነውና ባል ለመሀር ያወጣውን ኪሳራ ወልደዋ ይከፍላል።
- ወልደዋ ያለባትን ጉድለት የማያቅ ከነበረና እሷ ግን ታቅ ከነበረ ኪሳራውን ምትከፍለው እሷ ናት መሀሩን ትመልስለታለች ማለት ነው ምክንያቱም ያታለለችው እሷ ናትና
- ወልደዋም ይሁን እሷ ይህ ጉድለት በሷ ላይ እንዳለ የማያቅ ከነበረ ¹²⁴ ማንም ያታለለው ስለሌለ ኪሳራውን የሚከፍለው አይኖርም

ይህ ጉድለት የተከሰተው ከተጋቡ በኋላም ቢሆን እንኳን ኒካውን ማፋረስ ይችላሉ።ለምሳሌ ከባሏ ጋር አብራ እየኖረች በመሀል አእምሮውን ቢታመምና ሊድን ማይችል ከሆነ እሷ ኒካውን የማፋረስ መብት አላት መቼም ከአብድ ጋር ኑሪ ተብላ ያለ ምርጫዋ አትገደድም።

ሸይኩል ኢስላም ኢብን ተይሚያ እንደሚገልጸው ኒካውን በማፍረስ ላይ ሁለቱ ከተሰማሙ ቃዲ(ዳኛ) ጋር መሄድ አይጠበቅባቸውም ካልተሰማሙና ከተጨቃጨቁ ግን ቃዲ ጋር ሄደው እሱ ያፈርስላቸዋል።ጉድለቱ እንዳለበት አውቃ ከነጉድለቱ አብሬው እኖራለሁ ብላ አንዴ ከተሰማማች ከዛህ በኋላ ኒካውን ማፍረስ አትችልም።

¹²³ አልበቀራ (237)

¹²⁴ ለምሳሌ ጀርባዋ ላይ ለምጥ ኖሮባት ላታየው ትችላለች

1.26 መሀር

መሀር የሚባለው ኒካህ በማሰሩ የተነሳ ባል ለሚሰቱ የሚሰጣት ግዴታ የሆነ ገንዘብ ነው። በመሆኑም ይህ የሚሰጥ ሀቅ ነው ባል አልሰጥም ማለት አይችልም። ይህ መሀር ነው ምንጋባው ማለትም አይችልም።

መሀርን ለትንሹም ለትልቁም ገደብ የለውም፡-አላህ እንዲህ ይላል

{وَأَحَلَّ لَكُمْ مَّا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ }

{ከዚህችሁም (ከተከለከሉት) ወዲያ ጥብቆች ሽናችሁ ዝሙተኞች ሳትሹ በገንዘቦቻችሁ ልትፈልጉ ለእናንተ ተፈቀደ። }¹²⁵

በዚህ የቁርአን አንቀጽ ላይ እንደምንመለከተው የገንዘቡ መጠን ገደብ አልተደረገለትም። በመሆኑም ኒካህ ሲያሰሩ ሚስት መሀሬ ይህን ያክል ነው ብላ መስፈርት ካስቀመጠችና ባልም በዛ ላይ ከተሰማማ ያን የተሰማማበትን የመስጣት ግዴታ አለበት በራሷ ፍቃድ ይቅር አስካላለችው ድረስ።

በራሷ ፍቃድ ይቅር ካለችው ግን ትችላለች፡-አላህ እንዲህ ይላል

{وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا }

{ሴቶችንም መሀርቻቸውን በደስታ ስጡ። ለእናንተም ከእርሱ አንዳችን ነገር ነፍሶቻቸው ቢለግሱ መልካም ምስጉን ሲሾን ብሉት}¹²⁶

መሀር ሊሆን የሚችለው ምንድን ነው?

ወደ ገንዘብነት መቀየር የሚችል ነገር በሙሉ መሀር ሆኖ ያገለግላል። ለምሳሌ ብር፣ ወርቅ፣ ልብስ፣ ጫማ፣ ሽቶ፣ ኪታብ እና ጅልባብ የመሳሰሉት ባጠቃላይ ወደ ገንዘብነት ሊቀየሩ የሚችሉ (ሊሸጥ ሊለወጥ የሚችል) ነገራቶች በሙሉ መሀር ሊሆኑ ይችላሉ። ከዚህም በተጨማሪ ለሷ አገልግሎት መስጠትን እንደመሀር ሊያደርግላት ይችላል ለምሳሌ ለሷ ከብቶች ቢኖሯት የሷን ከብቶች ለሁለት አመት ያክል ለመጠበቅ መሀር አድርገው ቢስማሙ ይችላሉ። ልክ ከብዩላሂ ሙሳ መድየን በሄደ ጊዜ ልጅቷን ለማግባት ስምንት አመትን በመኪደም እንደተሰማማው ማለት ነው። በርግጥ የካደመው አባቱን ቢሆንም እሷ ትሰራው የነበረ ስራን በመስራት ስለካደመው ልክ ለሷ እንዳገለገላት እንቆረዋለን ምክንያቱም እሱሳይኖር በፊት ያን ስራ ትሰራ የነበረው እሷ ናትና።

በዚህ መሰረት መሀሬ ቁርአን ወይም ኪታብ እንዲያስቀራኝ ነው ብትል ይቻላል። ምክንያቱም ቁርአን ለሚያስቀራ ሰው ገንዘብ ሊከፈለው ይችላልና ነው። ከዚህም በተጨማሪ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል

{وَجَعَلَهَا بِمَا مَعَكُمْ مِنَ الْقُرْآنِ} وفي رواية {فَعَلِمَهَا مَا مَعَكُمْ مِنَ الْقُرْآنِ}

{እንተ ዘንድ ባለው ቁርአን ድሬልሀለው}¹²⁷ በሌላ ዘገባ ደግሞ {እንተ ዘንድ ያለውን ቁርአን አስተምራት}¹²⁸

መሀሩን ቁርአን እንዲያስቀራት በሚል ተስማምተው ነገር ግን በጣም ደጋግሞ ደጋግሞ ቢያስቀራትም ሊገባት ካልቻለ መሀሩ ውድቅ አይሆንም ነገር ወደ ገንዘብ ይቀየራል ያም ወደ ገንዘብ ሲቀየር አንድ ሰው ቁርአን እንዲያስቀራ ቢቀጠር ሊከፈለው የሚችለው ገንዘብ ተሰልቶ በመሀር መልኩ ለሷ ይሰጣታል ።

አስካሪ መጠጥና እሱን የመሳሰሉ መሸጣቸው የማይፈቀዱ ነገራቶችን መሀር ማድረግ አይቻልም።

¹²⁵ አኒሳአ (24)

¹²⁶ አኒሳአ (4)

¹²⁷ ቡኻሪ (2310) ሙስሊም (1425)

¹²⁸ ሙስሊም (1425)

መሀር ላይ የሚወደዱ ነገራት

አንደኛ:- መሀርን ቀለል ማድረግ:-

ማስረጃው

- 1) መልእክተኛው ﷺ ይሰጡት የነበረው መሀር ቀለል ያለ ነበረ። ልጆቻቸውንም ሲድሩ እንዲሁ መሀራቸው ቀለል ያለ ነበር
- 2) መሀር በቀለለ ቁጥር ሰዎች ኒካህ ለማድረግ ይቀላቸዋል ይህ ደግሞ የነብዩ አመት እንዲበዛ አስተዋጽኦ ያደርጋል
- 3) መሀር በከበደ ቁጥር ሰዎች ከኒካህ ይርቃሉ ዚና ላይ እንዲወድቁም መንስኤ ይሆንባቸዋል
- 4) እሷን ለማግባት ብዙ መሀር የከፈለባት ከሆነ ባሰባት ቁጥር ያወጣባት ወጪ ትዝ እያለው ውዴታውን ሊቀንስበት ይችላል
- 5) መሀሩ ትንሽ ከሆነ አለመግባባቶች ከተከሰቱና ሊቀረፉ ካልቻሉ በቀላሉ ይፈታል አያስቃያትም መሀሩ ብዙ ከሆነ ግን ያወጣው ወጪ ስለሚያሳዝነው በቀላሉ ላይፈታትና ከራሷ በኩል ፍቺ ጥያቄ እንዲመጣ ብሎ ሊያስቃያት ይችላል።
- 6) ሚስት ፍቺን ብትፈልግ መሀሩ ቀለል ከሆነ በቀላሉ መሀሩን መልሳለች ልትፈታ ትችላለች። ብዙ ከሆነ ግን ለመመለስ ልትቸገር ትችላለች

📖 መሀሩ ትንሽ የሆነች ሴት ትልቅ በረካ አላት¹²⁹ የሚል ሀዲስ ቢኖርም ከሰነድ አንጻር ግን ደካማ ነው።

ሁለተኛ :- የመሀሩ መጠን ስንት እንደሆነ ኒካው በሚታሰር ሰአት መነጋገሩ የተወደደ ነው።-

ለዚህ ማስረጃው ደግሞ

- 1) መልእክተኛው ﷺ ለሰህቦች ኒካህ ሲያስሩ እዛው በቦታው የመሀሩን መጠን መሰየማቸው ተገኝቷል¹³⁰
- 2) ኒካው በሚታሰር ሰአት መሀሩ መጠቀሱ በኋላ ላይ ከሚፈጠር ጭቅጭቅ ይጠብቃቸዋል

📖 ኒካህ በሚታሰር ጊዜ የመሀሩ መጠን ባይጠቀስም ግን ኒካሁን አያበላሽውም

ሶስተኛው፡ መሀሩን ወዲያው እዛው መከፈል ይወደድለታል።-ለዚህ ማስረጃው

- 1) ከላይ ባሳለፍነው ሀዲስ ላይ እንዳየነው በቁርአን የዳሩት ሰህባ የበረት ቀለበትም ቢሆን ፈልግ ብለውት ሲያጣ በቃ ሌላ ቀን ስታገኝ ትሰጣታለህ አላሉትም ይልቁንስ ወደ ሌላ ወደ ሚችለው ተሸጋገሩ። እናም መሀርን ማዘግየት የተጠላ ነው ወደ ሚለው አቋም ሸይኹል ኢስላምም ይዘነበላል
- 2) እዛው ማይሰጣት ከሆነ እዳ ይሆንበታል እዳ ውስጥ መግባት ደግሞ ቀላል ነገር አደለም

📖 ነገር ግን መሀሩን ቢያቆየው ወይም ግማሹን አሁን ሰጥቷት ሌላውን ሌላ ጊዜ ቢሰጣት ችግር የለውም።

¹²⁹ አህመድ (25162) መሰነፍ ኢብንአቢ ሸይባ (16384) አልባኒ ደኢፍ ነው ብለውታል ደኢፍል ጃሚእ (962)

¹³⁰ ሀዲስ ሰህል ቢን ሰኢድ አሰኢዲ ቡኻሪ (2310) ሙስሊም (1425)

1.27 ኒካው ሲታሰር መሀር ካልተሰጣት ከዛም ሳይሰማሙ ቀርተው ከፊታት መሀሯ ምን ያክል ነው ሚሆነው?

በሰአቱ የመሀሩ መጠን ተወስኖ ከነበረ

በሰአቱ መሀሩን ወስኖላት ነገር ግን ሳይገናኛት ወይም ደግሞ ከሷ ጋር ለብቻቸው ሳያገሉ በፊት ከፊታት የመሀሯን ግማሽ የመስጥት ግዴታ አለበት። አላህ እንዲህ ይላል

﴿وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي بِيَدِهِ عَفْءُ النَّكَاحِ﴾

{{ለአነርሱም መወሰንን በእርግጥ የወሰናችሁላቸው ስትኾኑ ሳትነኳቸው በፊት ብተፈቷቸው ካልማሩዋችሁ ወይም ያ የጋብቻው ውል በእጁ የኾነው (ባልየው) ካልማረ በስተቀር የወሰናችሁት ግማሹ አላቸው።}}¹³¹

የፊታት ከታገናኛት በኋላ ወይም ደግሞ ለብቻቸው ካገለሉ በኋላ ከሆነ ሙሉ መሀሯን የመስጠት ግዴታ አለበት።በዚህ ላይ የሰህበች ጥቅል ስምምነት እንዳለበትም ተወርቷል።¹³²

በሰአቱ የመሀሩ መጠል ያልተወሰነ ከነበረ

- 1) በሰአቱ የመሀሩን መጠኑን ያልወሰነላት ከነበረና ከዛም በኋላ ግን ሳይገናኛት ወይም ደግሞ ከሷ ጋር ለብቻቸው ሳያገሉ በፊት ከፊታት እሷን በሚችለው ልክ ያጠቃቅማታል። ያ ማለት አቅሙ በሚፈቅድለት መጠን የሆነ ነገር ያደርግላታል መሀር ግን አይኖርበትም። አላህ (سبحانه وتعالى) እንዲህ ይላል፦

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدَرُهُ مَتَّعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾

{{ሴቶችን ሳትነኳቸው (ሳትገናኙ)፤ ወይም ለነሱ መሀርን ሳትወስኑላቸው ብተፈቷቸው በናንተ ላይ ኃጢአት የለባችሁም፡ (ዳረጎት በመስጠት መፍታት ትችላላችሁ።) ጥቀሟቸውም፡፡ በሀብታም ላይ ችሎታው በድኑም ላይ ችሎታው (አቅሙ የሚፈቅደውን መስጠት) አለበት። መልካም የኾነን መጥቀም በበጎ ሠሪዎች ላይ የተረጋገጠን፤ (ጥቀሟቸው)።}}

- 2) በሰአቱ የመሀሩን መጠኑን ያልወሰነላት ከነበረና ከዛም ከታገናኛት በኋላ ወይም ለብቻቸው ካገለሉ በኋላ ከፊታት እሷን የመሰሉ ሌሎች ሴቶች ሚስጣቸውን መሀር ያክል ለሷ መስጠት አለበት። ይህንንም ራሳቸው ተስማምተው መጠኑን ከወሰኑ ቃዲ (ዳኛ) ጋር መሄድ አይጠበቅባቸውም። ካልተስማሙ ግን ቃዲ (ዳኛ) ጋር ሄደው እሱ ይፈርድላቸዋል።

ኒካህ አስሮላት ሳይገናኛት በፊት ባል ከሞተ መሀር አላት?

ከተጋቡ በኋላ ሳይገኛት በፊት ባል ከሞተ ለሚስት ውርስ እንዳላት ሁላ ሙሉ መሀርም አላት። ስለዚህ ውርሱ ከመከፍፈሉ በፊት መሀሯን ትወስዳለች ከዛም ከውርሱ የሚደርሳትን ትወስዳለች።ውርስ ያላት በመሆኑ ላይ ምንም

ኺላፍ የሌለበት ሲሆን መሀሩን በተመለከተ ድግሞ እንደሚሰጣት ከመልእክተኛው ﷺ ተላለፏል¹³³ ኢማሙ

ሻፍአይም ሀዲሱ ትክክለኝነቱ ከተረጋገጠ እኔም በዚሁ አቋም ነው ምለው ብለዋል። ሀዲሱ ደግሞ ትክክለኝነቱ ተረጋግጧል ስለዚህ ይህ የኢማሙ ሻፍአይም መዝሀብ ነው ማለት እንችላለን¹³⁴

¹³¹ አልበቀራ (237)

¹³² አሸርሁል ሙምቲአ (5/281)ዳር ኢብንል ጀውዚ

¹³³ አቡ ዳውድ (2114) ትርምዚ (1145) ነሳኢ (3355) ኢብን ማጃ (1891) አልባኒ ኢርዋእ ሰሂህ ብለውታል (1939)

¹³⁴ አሸርሁል ሙምቲአ (5/284)ዳር ኢብንል ጀውዚ

1.28 ክርስቲያን¹³⁵ እያሉ ተጋብተው ከዛም እስልምናን የተቀበሉ ሰዎች ኒካህ

ከእስልምና ውጭ ባለ እምነት ውስጥ ያሉ ሰዎች ባሉበት እምነት መሰረት መስፈርቶቹን አሟልተው ትዳር እስካደረጉ ድረስ ትዳራቸው ትክክል ነው። በመሆኑም እነዚህ ሰዎች ወደ እስልምና በሚገቡ ጊዜ ሁለቱም ከሰለሙ ኒካህቸውን እንደ አዲስ ማደስ አይጠበቅባቸውም መጀመሪያ ባሰሩት ኒካህ በዛው ይቀጥላሉ። ምክንያቱም በመልእክተኛው ﷺ ዘመን ከተለያዩ እምነት ያሉ ባልና ሚስቶች እስልምናን ሲቀበሉ መልእክተኛው ﷺ ኒካህቸውን እንዲያድሱ አላዘዟቸውም። በዛው ኒካህ ላይ ነው የቀጠሉት

የሰለሙው ባል ብቻ ከሆነ እና ሚስት ደግሞ አህለል ኪታብ ከሆነች አሁንም ኒካሁን ማደስ አይጠበቅባቸውም በዛው መቀጠል ይችላሉ። ክርስቲያን ሴቶችን ስለማግባት በገጽ 15 ላይ የተብራራ ጽሁፍ አለ።

የሰለሙችው ሚስት ብቻ ከሆነችና ባል ግን እስልምናን ካልተቀበለ ከሱ ጋር አብራ ልትኖር አይፈቀድላትም። ነገር ግን ኢዳዋ እስከሚያበቃ ድረስ ሌላ ማግባት አትችልም። ኢዳ በምትቆጥርበት ወቅት ባል ወደ እስልምና ከገባ አብረው ይኖራሉ። እሱ እስልምናን ሳይቀበል ግን ኢዳዋ ካበቃ ሁለት አማራጭ አላት ከፈለገች ሌላ ባል ማግባት ትችላለች ምክንያቱም ኢዳዋ አብቅቷልና። ከፈለገች ደግሞ እስኪሰልም ድረስ በትግስት ትጠብቀውና ከሰለሙ ወደሱ ተመልሳ አብረው ይኖራሉ።

ለዚህ ማስረጃው

የመልእክተኛው ልጅ የሆነችው ዘይነብ ቢንት ሙህመድ እስልምናን ስትቀበል ባሏ አቡል አስ ቢን ረቢአ ወዲያው አልሰለመም ነበረ እሷ ከሰለሙች ከአስራ ስምንት አመታት በኋላ ነው የሰለመው¹³⁶። እስልምናን በተቀበለ ጊዜ ግን ወደሱ ተመልሳ አብረው ኖሩ ኒካሁን እንደ አዲስ አላደሱትም።¹³⁷

መጀመሪያ ሙስሊም የነበረና ወደ ክህደትም የገባ ሰውን በተመለከ ያለው ፍርድ ተመሳሳይ ነው። ነገር ግን በዚህ ጊዜ ለየት የሚያደርገው ሚስቱ ሙስሊም ከነበረችና ወደ ክርስትናም ቢሆን ከገባች ከሷ ጋር አብሮ አይፈቀድላትም

1.29 ሰላት ከማይሰግድ ሰው ጋር በትዳር አብሮ ስለመኖር

ሰላት ከሁለቱ የምስክርነት ቃላት ቀጥሎ ትልቁ የእስልምና ማእዘን መሆኑ ይታወቃል። ሚዛን በሚደፋው የኢሊምቶች አቋም መሰረት ሰላትን ሙሉ ለሙሉ መተው ከእስልምና ያስወጣል። ይህ ሀሳብ ለሁሉም ሰዎች ሲሆን ለዚህ ደግሞ በርካታ ማስረጃዎች አሉ ከነዚህ መሀከል

1. መልእክተኛው ﷺ በሀዲስ ላይ እንዲህ ብለዋል፡-

{{بين الرجل وبين الكفر ترك الصلاة}}

{{በአንድ ሰው እና በኩፍር መሀከል ያለው ሰላትን መተው ነው}}¹³⁸

2. አሁንም መልእክተኛው ﷺ በሌላ በሀዲስ ላይ እንዲህ ብለዋል

{{العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة فمن تركها فقد كفر}}

{{በእኛ እና በእነሱ መሀከል ያለው ቃል ኪዳን ሰላት ነው የተዋት በርግጥም ከፍሯል}}¹³⁹

3. በዚህ ላይ የሰላት ጥቅል ስምምነት እንዳለበት ዐለሞች ጠቅሰዋል¹⁴⁰

¹³⁵ ክርስቲያን የሚለው እንደ ምሳሌ (በሀገራችን ያሉት እነሱ ስለሆኑ) እንጂ ሌላ እምነት ተከታይ ቢሆንም ፍርዱ ተመሳሳይ ነው

¹³⁶ እሷ የሰለሙችው ልክ መልእክተኛው ሲላኩ ሲሆን እሱ ግን የሰለሙው ከሁደይቢያ ስምምነት በኋላ ነው። እስከ ሁደይቢያ ግን ከሱ ጋር ነበረች ሁደይቢያ ላይ ግን ከልክላ ሲመጣ ከሱ ተነጠለች

¹³⁷ ይህ የሸይኹል ኢስላምና የኢብኑል ቀይም አቋም ነው

¹³⁸ ሙስሊም (82)

¹³⁹ ቲርሚዝ (2621) ነሳኢ (1/231) አልባኒ ሰሂህ ጃሚእ ላይ ሰሂህ ብለውታል (4143)

በመሆኑ ሰላትን ሙሉ ለሙሉ መተው ከአስልምና እንደሚያስወጣ ከተረዳን ሰላትን ከተወ ሰው ጋር በትዳር አብሮ መኖር አይቻልም። መጀመሪያውኑም ሰላት ማይሰግድ ከነበረ ከሱ ጋር የታሰረው ኒካህ ትክክል አይሆንም። ኒካው ከታሰረ በኋላ በመሀል ሰላትን ሙሉ ለሙሉ ከተወ ከሱ ጋር አብሮ መኖሩ አይፈቀድላትም።

ኢብን ኡሳይሚን እንዲህ ይላሉ

“ኒካዊ ሲታሰር ይሰግድ ከነበረና ከዛ በኋላ ግን መስገድ ካቆመ (ሰላቱን ያቆመው) ሳይገናኝት በፊት ከሆነ ኒካው ፈርሷል ወዲያውኑ የፈለገችውን ማግባት ትችላለች። ከተገናኝታ በኋላ ከሆነ ሰላቱን ያቆመው ኒካው ይፈርሳል ነገር ግን ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ መጠበቅ አለባት አላህ ወደ እስልምና ከመለሰው ባሏ ነው አልያ ሌላ ማግባት ትችላለች”¹⁴¹

*የኢብን ኡሳይሚን ምክር

“በዙ ሴቶች የልጆች መኖር ትዳርን ላለማፍረስ ይከለክላቸዋል። ይህ ትልቅ ነጥብ ነው! ትዳሩን አፍርሺ ትባያለሽ (ትዳርሽን ማፍረስ አለብሽ። ከዚህ ሰላቱን ከማይሰግድ ካፈር ጋር ልትቆይ አይፈቀድልሽም፣ አባታቸው በዚህ ሁኔታ ላይ እስካለ ድረስ ልጆቻችን አይለዩሽም ለሱ በነሱ ላይ ስልጣን የለውም። ካፈር ሙእሚን ላይ ስልጣን የለውም (አላህ ቁርአን ላይ እንዲህ ይላል)

(وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا)¹⁴² (አላህም ለከላዲዎች በምእምናን ላይ መንገድን በፍጹም አያደርግም።) ባንቺና በልጆቻችን መሀከል አይለይም፡ይህ ባልማ ምንም ሽይር የለበትም ።”

¹⁴⁰ አሰላት ወሀከሙ ታሪከህ (33) መከተበተ ተውፊቅ

¹⁴¹ አሸርሁል ሙምቲአ (5/259)ዳር ኢብንል ጀውዚ

¹⁴² አንኒሳእ (141)

2.1 የሰርግ ድግስ ሽሪአዊ ብይን

አብዛኛዎቹ አላምቶች ባሉበት አቋም መሰረት ለሰርግ መደገስ የተወደደ ተግባር ነው ለዚህ ደግሞ ማስረጃ የሚሆነው የመልእክተኛው ﷺ ንግግር እና ስራ ነው።

ንግግራቸውን በምንመለከት ግዜ ለአብዱረህማን ቢን አውፍ እንዲህ ብለውታል

{{أولم ولو بشاة}}

{{በፍየል እንኳን ቢሆን ድግስ}}¹⁴³

በተግባርም መልእክተኛው ﷺ ሲያገቡ መደገሳቸው ተረጋግጧል።አንዳንድ አላምቶች “በፍየል እንኳን ቢሆን ድግስ” የሚለውን የመልእክተኛውን ትእዛዝ ይዘው መደገስ ግዴታ ነው ያሉ አሉ።

2.2 ከድግሱ ጋር የተያያዙ ሰርዎች

- የሰርግ ድግሱን መደገስ ያለበት ባልየው ነው።ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ ድግስ ያሉት ለአብዱረህማን ቢን አውፍ ለራሱ ነው ለሚሰጡ ቤተሰቦች ድግሱ አላሉዋቸውም በተጨማሪም ደስታው በባል በኩል ያለው የበለጠ ነው በብዛት ልጅቷን ፈልጎ የሄደውና ያገኛት እሱ ነው ሚሆነው።
- ማባከን ደረጃ እስካልደረሰ ድረስ የድግሱ መጠን ምንም ገደብ የለውም ሀብት ካለው ቢያንስ አንድ ፍየል ማረድ አለበት ምክንያቱም መልእክተኛው ﷺ ለአብዱረህማን “በፍየል እንኳን ቢሆን ድግስ” ብለውታል።በዚህ ሀዲስ መሰረት ከቻለ ሁለት ሶስትም ወይም ከዛ በላይም ቢያርድ ሚከለክለው ነገር የለም። አቅም የሌለው ሰው ግን ከዛ ባነሰም ነገር መደገስ ይችላል።¹⁴⁴
- ድግሱን ቤቱ ባስገባት በሶስተኛው ቀን ላይ መሆኑ ይወደዳል።¹⁴⁵ መልእክተኛው ﷺ ሰፍያን ሲያገቡ በሶስተኛው ቀን ነበር የደገሱት።¹⁴⁶
- ድግሱ ላይ አላህን ሚፈራ ሰው ነው መጥራት ያለበት ፡- መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ብለዋል

{{لا تصاحب إلا مؤمنا ولا يأكل طعامك إلا تقي}}

{{[መጥራትን እንጂ ዓደኛ አታድርግ አላህን ሚፈራ እንጂ ምግብህን እንዳይበላ}}¹⁴⁷

¹⁴³ ቡኸሪ (2049) ሙስሊም (1427)

¹⁴⁴ አሸርሁል ሙምቲአ (5/297)

¹⁴⁵ ሸይኽ አልባኒ አዳቡ ዚፋኛ ኪታብ ላይ ዘግቦታል (147)

¹⁴⁶ አቡ ያአላ ሀሰን በሆነ ሰነድ ዘግቦታል

2.3 ለሰርጉ ክርስቲያኖችን መጥራት ይቻላል?

ሙስሊም ላልሆነ እና ሙስሊሞችን ለማያስቸግር ሰላማዊ ሰው ግዴታ ያልሆነን ሰደቃ መስጠት ይቻላል። በመሆኑም ይህን ሰው ለሰርግ ጥሪ ጠርቶት ምግብ ቢመጥብ ችግር የለውም። ለዚህ ማስረጃው አላህ እንዲህ ማለቱ ነው፡

{لَا يَنْهٰكُمْ اَللّٰهُ عَنِ اَلَّذِيْنَ لَمْ يُقَاتِلُوْكُمْ فِى الدِّيْنِ وَلَمْ يُخْرِجُوْكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ اَن تَبَرُّوْهُمْ وَتُقْسِطُوْا اِلَيْهِمْ اِنَّ اَللّٰهَ يُحِبُّ اَلْمُقْسِطِيْنَ}

{ከእነዚያ በሃይማኖት ካልተጋደሏችሁ ከአገሮቻችሁም ካላወጡዎችሁ (ከሐዲዎች) መልካም ብትውሉላቸውና ወደእነርሱ ብታስተካክሉ አላህ አይከለክላችሁም። አላህ ትክክለኞችን ይወዳልና።}

በተለይ ደግሞ በዚህ አጋጣሚ ተጠቅሞ እነዚህን ሰዎች ወደ እስልምና ለመጥራት ይረዳል ተብሎ ከታሰበ ይህን ነገር ማድረጉ እንደውም ያስወድሰዋል።

ሙስሊሞችን የሚያስቸግር ሰው ከሆነ ግን ለሱ ሰደቃ ማድረግ አይቻልም። አላህ እንዲህ ይላል

{اِنَّمَا يَنْهٰكُمْ اَللّٰهُ عَنِ اَلَّذِيْنَ قَتَلُوْكُمْ فِى الدِّيْنِ وَاَخْرَجُوْكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلٰى اِخْرَاجِكُمْ اَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَّتَوَلَّهُمْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُوْنَ}

{አላህ የሚከለክላችሁ ከእነዚያ በሃይማኖት ከተጋደሉዎችሁ፣ ከቤቶቻችሁም ካወጡዎችሁ፣ እናንተም በማውጣት ላይ ከረዱት (ከሐዲዎች) እንዳትወዳጁዎቸው ብቻ ነው። ወዳጅ የሚያደርጓቸውም ሰዎች እነዚያ እነርሱ በዳዮቹ ናቸው።¹⁴⁸}

📖 ነገር ግን እነሱን ለሰረግ መጥራቱ ከዳክሞ አንጻር ምንም ጥቅም ከሌለው የተሻለው ባይጠራቸው ነው። የአላህ መልእክተኛ በሀዲሳቸው ላይ “አላህን ሚፈራ ሰው እንጂ ምግብን እንዳይበላ” ብለዋል።¹⁴⁹

2.4 ስጋ የሌለበት ድግስ¹⁵⁰

ከላይ እንዳሳለፍነው የቻለ ሰው ቢያንስ አንድ ፍየልን ወይም በግን አርዶም ቢሆን መደገስ አለበት ነገር ግን ያን አቅም የሌለው ሰው በሌላ በፈለገው ነገር ቢደግስ እና ድግሱ ላይ ስጋ ባይኖርበት እንኳን ችግር የለውም። ለዚህ ማስረጃው ደግሞ መልእክተኛው ﷺ ሰፍያን ሲያገቡ በኸይበርና በመዲና መሀከል ነበር የደገሱት በዛህ ድግስ ላይ ስጋ አልነበረበትም።¹⁵¹

2.5 ሀብታሞች ለድግሱ ትብብር ማድረጋቸው ይወደዳል

ሰርግን የሚደግስ ሰው ብዙ ወጪ ሊያወጣ ስለሚችል ሀብታሞች ባላቸው አቅም ልክ ትብብርን ቢያደርጉለት ይወደዳል። መልእክተኛው ሰፍያን ﷺ ሲያገቡ በደገሱት ድግስ ላይ ሰሀቦች የየአቅማቸውን አስተዋጽኦ አድርገው ነበር።¹⁵²

¹⁴⁷ አቡዳውድ ፣ቴርሚዚና ሀኪም (4/128) ዘግበውታል ሀኪም ሰነዱ ሰኚህ ነው ብሏል (አዳቡ ዚፋፍ ገጽ 147 ተመልከት)

¹⁴⁸ ሙምታሂና (9)

¹⁴⁹ አቡ ዳውድ ዘግበውታል

¹⁵⁰ አዳቡ ዚፋፍ

¹⁵¹ ቡኻሪ (7/387) ሙስሊም (4/147)

¹⁵² ከላይ 151 ላይ ያለውን ተመልከት

2.6 ሀብታሞችን ብቻ ነጥሎ መጥራት አይፈቀድም

በድግሱ ላይ ድሀዎች ሳይጠሩ ሀብታሞች ብቻ ተነጥለው ሊጠሩ አይገባም ይህን ዛሬ ላይ በብዙ ሰርጎች ለመታዘብ ችያለሁ ለሰርጉ ፕሮፑኮል ሲባል ደሀዎች ከነጭራሹ አይጠሩም! መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ብለዋል

{[شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيْمَةِ يَدْعَى لَهَا أَغْنِيَاءُ وَيَمْنَعُهَا الْمَسَاكِينُ وَمَنْ لَمْ يَجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ]}

{[መጥፎ ምግብ የሰርግ ምግብ ነው። ሀብታሙ ይጠራሉታል ደሀው ይከለከላል። ተጠርቶ ያልሄደ አላህንና መልእክተኛውን አምጿል]}¹⁵³

2.7 የሰርግ ጥሪ ማክበር ግዴታ ነው

የሰርግ ጥሪ የተጠራ ሰው የመሄድ ግዴታ አለበት። የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል

{[وَمَنْ لَمْ يَجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ]}

{[ተጠርቶ ያልሄደ አላህንና መልእክተኛውን አምጿል]}¹⁵⁴

ጥሪው ላይ መገኘት ግዴታ እንዲሆን ግን እነዚህ መስፈርቶች መሟላት አለባቸው

- 1) ይህ የመጀመሪያ ድግስ ከሆነ ነው፡- አንድነትን ልጅ አግብቶ በተደጋጋሚ የሚደግስ ከሆነ መገኘቱ ግዴታ ሚሆንብን የመጀመሪያው ድግስ ላይ ብቻ ነው። ሁለተኛና ሶስተኛ ድግስ ላይ መገኘት ግዴታ አይደለም
- 2) ጠሪው ሙስሊም ከሆነ ፡- ክርስቲያን ወይም የሌላ እምነት ተከታይ ለሰርግ ቢጠራን የመሄድ ግዴታ የለብንም። የጠራን ከእምነቱ ጋር ተያያዥነት በሌለው ድግስ እስከሆነ ድረስ ግን ብንሄድም ችግር የለውም በተለይ በመሄዳችን ለነሱ ዳኦዎ ማድረግ ሚያስችለን ከሆነ መሄዱ ተገቢ ይሆናል። መልእክተኛውን የሁድይ ጠርታቸው ሄደዋል።¹⁵⁵
- 3) በግለሰብ ደረጃ ተነጥሎ ከተጠራ ነው፡- በግል ተነጥቶ እስካልተጠራ ድረስ በጥቅል ከሰዎች ጋር ከተጠራ መሄድ ግዴታ አይሆንበትም። ለምሳሌ መስጊድ ውስጥ ቁጭ ባለበት አንድ ሰው ተነስቶ እዚህ መስጊድ ያላችሁ በሙሉ ለሰርጌ ተጠርታችኋል ተብሎ ቢጠራ የመሄድ ግዴታ አይኖርበትም።
- 4) ወንጀሎች ያሉበት ድግስ መሆን የለበትም፡- ሙዚቃ፣ የሴትና ወንድ መቀላቀል፣ ሽምር እና የመሳሰሉ ወንጀሎች ያለበት ቦታ ቢጠራ መሄድ አይፈቀድለትም ነገር ግን የተጠራው ሰው እዛ ቦታ ተገኝቶ ያንን ወንጀል ማስወገድ ከቻለ በቦታው መገኘቱ ግዴታ ይሆንበታል።

የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል

{[مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ]}

{[ከናንተ መሀከል ወንጀልን ያየ ሰው በእጁ ይቀይረው]}¹⁵⁶

ነገር ግን ወንጀሉን ማውገዝ ካልቻለ በቦታው መገኘት አይፈቀድለትም። ለዚህ ማስረጃው አላህ እንዲህ ማለቱ ነው

{[وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ]}

¹⁵³ ሙስሊም (4/152)

¹⁵⁴ ሙስሊም (4/152)

¹⁵⁵ አህመድ (13887)

¹⁵⁶ ሙስሊም (2552)

{{በበጎ ነገርና አላህን በመፍራትም ተረዳዱ። ግን በኃጢአትና ወሰንን በማለፍ አትረዳዱ። አላህንም ፍሩ። አላህ ቅጣተ ብርቱ ነውና።}}¹⁵⁷

ወንጀል ሲሰራ እያየ አዛው መቀመጥ ከከባባድ ወንጀሎች ነው አላህ እንዲህ ይላል፡-

{وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِذَا مَثَلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا}}

{{በእናንተም ላይ በመጽሐፉ ውስጥ የአላህን አንቀጾች በርሷ ሲካድባትና በርሷም ሲላገጥባት በሰማችሁ ጊዜ በሌላ ወሬ ውስጥ እስከሚገቡ ድረስ ከእነሱ ጋር አትቀመጡ። ማለትን በእርግጥ አወረደ። እናንተ ያንጊዜ ብጤያቸው ናችሁና። አላህ መናፍቃንን እና ከሐዲዎችን በሙሉ በገሀነም ውስጥ ሰብሳቢ ነውና።}}¹⁵⁸

📖 በመሆኑም ወንጀል የሚፈጸምበት ሰርግ ከተጠራ እንደማይገኝ ለጠሪዎቹ ማሳወቁ ተገቢ ነው። የማይገኝበትም ምክንያት በዛው ቢገልጽላቸው ዳክዋ ይሆንሉታል። ምናልባትም ጠሪዎቹ የሱን በቦታው መገኘት በጣም ሚፈልጉት ከሆነ ለሱ ብለው ሊሰሩት አስበውት የነበረውን ወንጀል ይተውት ይሆናል ይህ ደግሞ ትልቅ ዳክዋ ነው ። ስለዚህ ሰርግ ተጠርተን ማንሄድ ከሆነ ምክንያቱን እንገነዘባቸው ። በተቃራኒው ደግሞ ሳንነግራቸው ከቀረን ንቀናቸው ለኩራት የቀረን ሊመስላቸው ይችላል። ይህ ደግሞ ዳክዋውን ሊያስመታ ይችላል

- 5) ጥሪውን ተቀብለን በመሄዳችን የተነሳ ችግር ላይገጥመን፡-አንድ ሰው ሰርግ ተጠርቶ ነገር ግን ሰርግ መሄዱ ጉዳት ሚያስከስትበት ከሆነ ሰርጉን መሄድ ግዴታ አይሆንበትም
- 6) ጠሪው አምኖበት የጠራው መሆን አለበት፡-የጠራው አካል የጠራበት ምክንያት ወቀሳን ፈርቶ ከሆነ ወይ ደግሞ ስለፈራው ከሆነ አልያ ደግሞ እንዲው እንዲያውቅለት ብቻ ስለፈለገ ከሆነ የጠራው መሐዱ ግዴታ አይሆንም። ለምሳሌ አንድ ሰው ደግሞ ሳይጠራህ ድንገት በቤቱ አጠገብ ስታልፍ ተገጣጥማቸው ስላየህው እፍረት ተሰምቶት ብቻ ና ሰርግ ግባ ቢልህ ይህ ጥሪ በእፍረት እንጂ ከልቡ ያንተን መምጣት ፈልጎ ስላልሆነ በዚህ ሰርግ ላይ መገኘትህ ግዴታ አይለም። እንደውም ጠሪው አካል ያንተን መገኘት ሳይፈልግ ነገር ግን ሳይጠራህ ማለፍ ስለከበደው ብቻ ከሆነ የጠራህ መሄድ የለብህም።¹⁵⁹

2.8 የጠራን ሰው ገንዘቡን ከሀራም ሚያገኘው ከሆነ መሄድ ይፈቀድልናል?

አንዳንድ ሌላዎች ድግሱን የደገሰው ሰውዬ ገንዘቡን የሚያገኘው ከሀራም ከሆነ እዛ ሄዶ መመገብ አይቻልም የሚል አቋም አላቸው። በነዚህ ሌላዎች አቋም መሰረት ሰውዬው ወለድ ሚበላ ከሆነ እሱ ጋር ሄዶ መመገብ አይቻልም ምክንያታቸው ደግሞ ከሀራም እንዳትመገብ ነው። የሀዲስ ማስረጃዎችን በምንመለከት ጊዜ ግን ይህ አቋም ትክክል አለመሆኑን እንረዳለን። መልእክተኛው ﷺ ካፈሮች ስጦታ ሲሰጧቸው ይቀበሉ ነበር አይሁድይ የሆኑት ሴት ደግሳ ጠርታቸውም ተገኝተው ተመግበዋል። እንደሚታወቀው አይሁዶች ገንዘባቸው ወለድን ከመሳሰሉ ሀራም ነገራቶች አይጠራም። በሀራም ባገኘው ገቢ መተዳደሩ ለራሱ ከባድ ወንጀል ቢሆንበትም እኛ ግን ይህን ምግብ የደረሰን ሀላል በሆነ መንገድ ስለሆነ ችግር የለውም።

¹⁵⁷ አል ማኢዳ (2)

¹⁵⁸ አኒሳአ (140)

¹⁵⁹ አሸርሁል ሙምቲአ ኪታብ ላይ ኢብን ኡሰይሚን ጠቅሰውታል

2.9 ለሰርግ ተጠርተህ ግን ጾመኛ ከሆንክ

ጾመኛ ስለሆንኩ ብለህ ከጥሪው መቅረት የለብህም። ይልቁንስ ጥሪውን አክብረህ ትሄድና ከዛህም ሁለት አማራጮች አሉህ

እንደኛው፡-ጾምህን ሳታጠፋ ቦታው ላይ ትገኝና ለሱ ዱአ ታደርግለታለህ

መልእክተኛው ﷺ እንዲህ ብለዋል

{إِذَا دَعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى طَعَامٍ فَلْيَجِبْ فَإِنْ كَانَ مَفْطَرًا فَلْيَطْعَمْ وَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيَصِلْ. يَعْنِي: الدَّعَاءُ}}

{[እንዳችሁ ወደ ምግብ ከተጠራ ይሂድ፡ ጾመኛ ካልሆነ ይመግብ ጾመኛ ከሆነ ደግሞ ዱአ ያድርግ]}¹⁶⁰

ሁለተኛው፡- ጾምህ ሱና ጾም ከሆን ወንድምህን ለማስደሰት ስትል ማፍጠርም ትችላለህ።በተለይ ደግሞ ወንድምህ እንድትመግብ የጠነከረ ፍላጎት ካለው።ሱና ጾም መጽሙ ግዴታ እንዳልሆነው ሁላ ጀምሮት ከነበረ መጨረሱም ግዴታ አይሆንም። በዚህ ላይ የመጣ ሀዲስ አለ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል

{[الصائم المتطوع أمير نفسه إن شاء صام وإن شاء أفطر]}

{[ሱና ጾም የሚጾም ሰው የራሱ አዛዥ ነው።ከፈለገ ይጾማል ከፈለገ ያፈጥራል]}¹⁶¹

📖 ጾሙ ሱና እስከሆነ ድረስ ያፈጠረውን ቀን በሌላ ጊዜ ቀዳ ማውጣት ግዴታ አይሆንበትም ነገር ግን ቀዳ ቢያወጣውም ይችላል። ይህንን የሚጠቁም ኢማመል በይሀቂ የዘገቡት ሀዲስ አለ። ጾሙ ግን የግዴታ ጾም ከሆነ ለምሳሌ የረመዳን ቀዳ ከሆነ ወይ ደግሞ የመሀለ ከፋራ ከሆነ ማፍጠር አይፈቀድለትም።

¹⁶⁰ ሙስሊም (4/153)

¹⁶¹ ሀኪም (1/439) አልባኒ አዳቡ ዚፋኛ ኪታብ ላይ ሀሰን ብለውታል። አርናውጥ ግን ሀዲሱን ደካማ ነው ብለዋል ይህ ሀዲስ ደካማ ቢሆን እንኳል በሌሎች ሀዲሶች ላይ ሱና ጾምን የሚጾም ሰው ማፍጠር እንደሚችል የሚጠቁሙ ሀዲሶች አሉ ከነዚህ መሀከል ኢማሙ ነሳኢ የዘገቡት የአኢሻ ሀዲስ አንዱ ነው በዛ ሀዲስ ላይ መልእክተኛው ጾመኛ የነበሩ ሲሆን በኋላ ላይ ግን አፍጥረዋል

2.10 ለኒካህ ዱፍ መምታት

ዱፍ የሚባለው ከአንድ በኩሉ በቆዳ የተሸፈነ በሌላ ጎኑ ክፍት የሆነ ትንሽ ከበሮን የሚመስል በእጅ የሚመታ የሙዚቃ መሳሪያ ነው።

ምስል 2. 1 ዱፍ

በዲኒል ኢስላም የሙዚቃ መሳሪያዎች በሙሉ የተከለከሉ ናቸው።

ማስረጃውም ኢማም ቡኸሪ ሰሐቦቸው ላይ በዘገቡት ሀዲስ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል

{ { لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحَرَ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ } }

{ ከኔ አማ ሰዎች ይመጣሉ ፡- ዝሙትን ፣ ሀር ልብስን (ለወንድ ልጅ) ፣ አሰካሪ መጠጥን እና የሙዚቃ መሳሪያን የሚፈቅዱ }

ይህ ሀዲስ ሁሉም የሙዚቃ መሳሪያ ዱፍንም ጨምሮ መከልከሉን ይጠቁማል

በተጨማሪም ኢማም አልበይሀቂ በዘገቡት ሀዲስ አብደላህ ኢብን አባስ ዱፍ ሀራም ነው ማለቱ ተወርቷል።¹⁶²

እንደጥቅል ሁሉም የሙዚቃ መሳሪያዎች የተከለከሉ ቢሆንም ዱፍ ግን በተወሰኑ ሁኔታዎች ተፈቅዷል እነሱም በሰርግ፣ በኢድ እና የሩቅ እንግዳን ለመቀበል ነው። በነዚህ ሶስት ቦታዎች ላይ ዱፍ መምታትን የሚፈቅዱ የመጡ የተረጋገጡ ሀዲሶች አሉ።¹⁶³

ከነዚህ ሶስት ሁኔታዎች ውጪ ዱፍን መምታት የተፈቀደበት አናንሻም በመሆኑም የሙዚቃ መሳሪያ እንደመሆኑ እንደሌሎች የሙዚቃ መሳሪያዎች ሁሉ በሌሎች ሁኔታዎች ላይ የተከለከለ ይሆናል። በሸሪአ የተከለከለ ነገር ለሆነ ነገር ተነጥሎ ከተፈቀደ በዛ ላይ ብቻ ነው ፈቃዱ የሚሆነው እንጂ ለሁሉም ሁኔታዎች የተፈቀደ አይሆንም። ስለዚህ ሰርግ ላይ ዱፍን መጠቀም ይቻላል።

በሰርግ ላይ እንኳን ቢሆን ከዱፍ ውጪ ያሉ የሙዚቃ መሳሪያዎችን መጠቀም በጭራሽ አይፈቀድም።

¹⁶² [በይሀቂ 10/222]

¹⁶³ ቡኸሪ (944; 4852;) ቲርምዚ (3690)

ለወንድ ልጅስ ይፈቀዳል ወይስ በሴት ልጅ ብቻ የተነጠለ ነው?

ለወንድ ልጅ ዱፍ መምታትን በተመለከተ አላሞች መሀከል ቪላፍ ያለበት ሲሆን አመዛኝ በሆነው የአላሞች አቋም መሰረት ዱፋ መመታት የሚፈቀደው ለሴቶች ብቻ ነው።ምክንያቱም በሰህቦች ዘመን ይህ ሚታወቀው ከሴቶች ዘንድ ነበር ከወንዶች መሀከል ይህን መስራት ደግሞ በሴቶች መመሳሰል ይሆናል።ከሴቶች መመሳሰል ደግሞ ከትልልቅ ወንጀሎች ውስጥ ነው።

ሸይኩል አሰላም ኢብን ተይሚያ እንዲህ ይላል

“ከሰህቦች መሀከል ዱፋ በመምታት የሚታወቅ ወንድ አንድም አልነበረም።እንዲያውም ይህንን የሚያደርግን ሰው ቀደምቶች ሴታሴት ብለው ይጠሩት ነበር”¹⁶⁴

ኢብን ሀጀር እንዲህ ይላል

“ጠንካራ የሆኑ ሀዲሶች ላይ ለሴቶች መፈቀዱን ይጠቁማል። በዚህ ላይ ወንዶች አይገቡበትም ጥቅል የሆነ ከሴቶች ጋር መመሳሰልን የሚከለክሉ ሀዲሶች ስላሉ።”¹⁶⁵

ባጠቃላይ መልኩ ለወንድ ልጅ ጦር ውርወራ ፣ ፈረስ ግልቢያ እና የመሳሰሉት ተግባሮች ላይ መገኘት ነው ተገቢ ሚሆነው እንጂ የሴቶች ተግባር በሆኑት ዱፍ መምታት እና ማጨብጨብ ላይ መገኘት የለበትም።

ስንጠቀልል ሴቶች ከወንዶች ጋር ሳይቀላቀሉ በሰርግ ስርአት ላይ ዱፍ እየመቱ እና ግጥምን እየገጠሙ መጫወት ይወደድላቸዋል።

2.11 ሰርግ የሄድ ሰው ቢሰራው ሚወደዱለት ተግባራት

1) ሰርግ ጠርተው ላበሉት ሰዎች ዱአ ማድረግ፡- ከመልእክተኛው ﷺ ከመጡ ዱአዎች መሀከል

የአላህ መልእክተኛ ﷺ ለምግብ ተጠርተው ከተመገቡ በኋላ ይህንን ዱአ አድርገዋል

{{اللهم اغفر لهم وارحمهم وبارك لهم فيما رزقهم}}

{{አላህ ሆይ ማርላት እዘንሉትም በሰጠህውም ሪዝቅ በረካ አድርግላት}}¹⁶⁶

2) ለሙሽራዎ ቼ በበረካ ዱአ ማድረግ ይወደድሉታል፡- መልእክተኛው ﷺ ጃቢር ባገባ ግዜ ይህንን ዱአ አድርገውሉታል

{{بارك الله لك}}

{{አላህ ይባርክልህ}}¹⁶⁷

¹⁶⁴ መጅመክ ፈታዋ (11/ 565, 566)

¹⁶⁵ ፈትሁል ባሪ 9/226))

¹⁶⁶ ሙስሊም (6/122)

¹⁶⁷ ቡኻሪ (9/423) ሙስሊም (4/176)

2.12 የኒካህ ቀለበት

ዛሬ ላይ ብዙ ሰዎች ዘንድ የተሰራጨው ኒካህ ላሰረላት ሴት ቀለበት ማድረግ የሚባለው ተግባር ቀደምት ሙስሊሞች ዘንድ ይተገበር ያልነበረ ከክርስቲያኖች የተወሰደ ተግባር ነው።

የዘመናችን ሙሀዲስ የሆኑት ሸይክ ናሲረዲኒል አልባኒ እንዲህ ይላሉ

"ይህ ተግባር ወደ ቀደም (የክርስቲያኖች) ተለምዶ ይመለሳል። ሙሽራው በሙሽሪት የግራ እጅ አውራ ጣቷ ጫፍ ላይ ቀለበቱን ያደርግና በስመ አብ ይላል ከዛም አመልካች ጣቷ ጫፍ ላይ ያደርግና በወልድ ይላል ከዛም የመሀከለኛ ጣቷ ላይ ያደርግና በመንፈስ ቅዱስ ይላል በመጨረሻም አሚን በሚል ግዜ ከትንሿ ጣት ቀጥሎ ያለው ጣቷ ላይ ያደርገውና በዛው ይቀራል።

...

ለንደን የሚታተም women የሚል ጋዜጣ (ቁ 19 1960 ገፅ 8) ላይ እንዲህ ተብሎ ተጠየቀ

Why is the wedding ring placed on the third finger of the left hand?

ለምንድነው የሰርግ ቀለበት በግራ እጅ ሶስተኛ ጣት ላይሚቀመተው?

በርእሱ ላይ መልስ የሚሰጠው Angela Talbot እንዲህ ብሎ

"it is said there is a vein runs directly from the the finger to the heart. Also,there is the ancient origin whereby the bridegroom placed the ring on the tip of bride's left thumb,saying ; "in the name of the father" on the first finger, saying "in the name of the son " on the second finger, saying ; "And of the holy ghost",on the word "Amen" , the ring was finally placed on the third finger where it remained"

"ከዚህ ጣት ቀጥታ ከቀልብ የሚያገናኝ ደም ስር አለ ይባላል። ከዛም በተጨማሪ የቀደም መሰረት አለው ካለ በቃላት ከላይ የጠቀስነውን በስምአብ...የሚለውን እስከመጨረሻው ጠቀስ"¹⁶⁸

በዚህ ንግግር እንደምንረዳው ይህ ተግባር የመጣው ከክርስቲያኖች እንደሆነና ጥንታዊ የሆነ እምነታዊ መሰረትም እንዳለው ነው። ይህንን የሚጠቅሱም ብዙ አሉ።

በመሆኑም

- ① ይህ ተግባር የክርስቲያኖች እምነታዊ መገለጫ ነው። ከነሱ መመሳሰል ደግሞ ከከባባድ ወንጀሎች ነው።
- ② ይህን ቀለበት ግራ እጅ ከትንሿ ጣት ጎን ሚያደርጉበት ምክንያት ይህ ጣት ከልብ ጋር ግንኙነት አለው የሚል ከንቱ እምነት ይዘው ነው ይህ ደግሞ በእስልምና ቦታ የለውም
- ③ ብዙ ሰዎች ዘንድ ቀለበት ማሰሩ በመሀከላቸው ውዴታን ያመጣል የሚል እምነት አለ ይህም ከእስልምና አቋዳ ጋር ቀጥታ የሚጣረስ የሽርክ አይነት ነው።
- ④ አንዳንዶች ደግሞ ቀለበት ካለበሰ ወይም ካለበሰች ኒካው ትክክል አይመስላቸውም ይህም መሰረት የሌለው አጥል እምነት ነው።
- ⑤ ይህ ተግባር ቀደምት ሙስሊሞች ዘንድ ያልተለመደ ከክርስቲያኖች የተወረሰ ነው
- ⑥ አንዳንዶች ገና ሲተጫጩ ኒካም ሳያስሩ ወስዶ ቀለበት ያደርግላታል ይህ ደግሞ የተከለከለችን አጅነብይ ሴት እጅ መንካት ነው ያም ከባድ ወንጀል ነው።

እንዳጠቃላይ ለኒካህ ወይም ሰርግ ብሎ ቀለበትን መልበስ የሙስሊሞች ሳይሆን የክርስቲያኖች ሱና ነው።

¹⁶⁸ ይህንን ንግግር (አዳበ ዚፋፍ ሸይክ አልባኒ) ከሚለው የሸይክ አልባኒ ኪታብ ገጽ 213-214 ላይ ነው ያገኘሁት

ኢብን ኡሳይሚን ስለዚህ ሲናገሩ

"እኔ ማየው አነሰ ቢባል ይህ ተግባር የተጠላ ነው ይላሉ።"

ኢብን ባዝም ለሰርግ ብሎ ቀለበት ማሰር የሙስሊሞች ሱና እንዳልሆነ ይገልጻሉ። ሸይኽ አልባኒም እንደማይቻል ይገልጻሉ።

ከዛ ውጪ ባለ ሁኔታ ግን ለኒካህ አስበህ ሳይሆን እንዲሁ ቀለበትን በኖርማል ጊዜ ብትለብስ ችግር የለውም። ለወንድ ልጅ ግን የወርቅ ቀለበት አይፈቀድም።

2.13 ሼሎ መልበስ

ብዙ ቦታ ሴቶች የሰርጋቸው እለት ሼሎ መልበሳቸው የተለመደ ተግባር ነው። ታዲያ ይህ ልብስ በሸሪአ ያለው ሁከም እንዳንድ ጊዜ ሲያከራክር ይስተዋላል። አንዳንድ ኡለሞች ሼሎ ነጭ ልብስ ነው ነጭ ልብስ ደግሞ የወንድ እንጂ የሴት አደለም በሚል ምክንያት ሼሎን ይከለክላሉ። ነገር ግን በሸሪአ ሴት ልጅን ነጭ ልብስ ከመልበስ ሚከለክላት ወይም ደግሞ ነጭ ልብስ የወንድ እንደሆነ ሚጠቁም ማስረጃ የለም። አንዳንድ ኡለሞች ደግሞ ከካፈር ሴቶች መመሳሰል ነው ብለው ይከለክሉታል። ይህም ቢሆን ግን ዛሬ ላይ ስንመለከት ሙስሊም ሴቶች በብዛት የሚጠቀሙት ሆኖ እናገኛለን የካፈሮች መለያ ነው ብሎ ለማለትም የሚከብድ ነው። በዚህም የተነሳ በርካታ የዘመናችን ኡለሞች ሼሎ መልበስን ፈቅደዋል። ከነዚህም መሀከል ኢብን ባዝና ኢብን ኡሳይሚን ይገኙበታል። ለጅነተ ዳኢማም እንዲሁ ፈቅዷል።

ነገር ግን ሼሎ መልበስ ሚፈቀደው በነዚህ ሁለት መስፈርቶች ነው

1. ይህን ልብስ ምትለብሰው ሴቶች ብቻ ባሉበት እንጂ አጅነብይ ወንዶች በሚመለከቷት ቦታ መልበስ አትችልም። ምክንያቱም ልብሱ በራሱ ጌጥነት አለበት።
2. ለሱ የሚወጣው ወጪ በጣም የተጋነነ ሆኖ ኢስራፍ ደረጃ የደረሰ መሆን የለበትም

ምእራፍ ሶስት

በትዳር ህይወት ውስጥ ያሉ ሀግጋት

ባል ሚስቱን ልክ እንዳገባት የሚስቱ የፊት በኩል ራስ ላይ እጁን አድርጎ ይህንን ዱክ ማድረግ ይወደዳለታል

{بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهَا وَخَيْرِ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ}}

{[በአላህ ስም አላህ ሆይ ከመልካም ነገሩ እጠይቅህለው ከተፈጠረችበትም መልካም ነገር እጠይቅህለው።ከሸጉም ከተፈጠረችበትም ነገር ሽር (ከመጥፎ ጸባዩዋ) ባንተ እጠበቃለሁ]}¹⁶⁹

ከዚህም በተጨማሪ አዲስ ተጋቢዎች አብረው ሁለት ረከክ ሰላት ሊሰግዱ ይወደዳላቸዋል። ይህ ተግባር ከሰለፎች የተረጋገጠ መሆኑን ሸይኽ አልባኒ አዳበ ዚፋፍ ኪታባቸው ላይ ይጠቅሳሉ¹⁷⁰

3.1 ከግብረ ስጋ ግንኙነት ጋር የተያያዙ ነጥቦች

1. ከሚስቱ ጋር ግንኙነት ሲያደርጉ የሚባል ዱክ

"بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا"

{[በአላህ ስም፡ አላህ ሆይ ሸይጣንን አርቅልን ከሰጠህንም (ልጅ) ሸይጣንን አርቅልን]}¹⁷¹

ይህንን ዱክ አድርጎ ግንኙነት ካደረጉ በኋላ ልጅ ተረግዞ ቢወለድ ሸይጣይ እንደማይጎዳው መልእክተኛው ተናግረዋል።

ይህንን ዱክ ሴቷስ ትለዋለች ወይ?

አንዳንድ አለማች ሴቷም ትለዋለች የሚል አቋም አላቸው ነገር ግን ሐዲሱን ስንመለከተው ትእዛዙ ወንድያውን ነው የሚመለከተው።¹⁷²

ወደ ግንኙነት ቀጥታ ከመግባቱ በፊት የሷንም የሱንም ስሜት ሊያነሳሱ ሚችሉ ነገራቸውን ማድረግ ይኖረበታል።ካዛህም በኋላ ልክ ሊገናኛት ሲል ይህንን ዱክ ያደርጋል ራቆቹን ሆኖ ዱክውን ማድረግ ምንም ችግር የለውም

2. በግንኙነት ሰአት ወሬ ከማውራት አይከለከሉም ወሬን የሚከለክል ትክክለኛ ሀዲስ ስላልመጣ በተለይ ስሜታቸውን ሊያነሳሳ የሚችል ያልበዛ ንግግር ምንም ችግር የለውም።ነገር ግን ራቆታቸውን እንደመሆናቸው መጠን ማያስፈልግ ወሬን በዚህ ሰአት ማብዛታቸው ተገቢ አደለም።
3. ሰዎች እያዩዋቸው ግንኙነት ማረግ አይፈቀድላቸውም ህጻናት ቢሆኑ እንኳን ያዩት ነገር ለሌሎች ሊያወሩ ስለሚችሉ እነሱ ፊት ግንኙነት መፈጸም አይቻልም።ምናልባት በጣም ትንንሽ ልጆች (የአራስ ቤት ልጅን ይመስል) ከሆኑ ችግር አይኖረውም።

ኢብን ኡሰይሚን እንዲህ ይላሉ

¹⁶⁹ ቡኸሪ ኸልቅ አፍአለል ኢባድ (77) ሀኪም (2/185) ኢማም ሀኪም ሰሂህ ነው ብለውታል።ኢማም ዘሀቢም በዛ ላይ ገጥሞታል

¹⁷⁰ አዳቡ ዚፋፍ (94-97)

¹⁷¹ ቡኸሪ (9/187)

¹⁷² አሸርሁል መምቲአ 18፡ 348 (ዳር ኢብን ጀውዚ ያሳተመው)ተመልከት

“.....ምሳሌ ወራቶች የሆኑት በአንቀልባ ላይ ያለ ልጅ (እሱ እያየ ቢገናኝት) ችግር የለውም ምክንያቱም ስለዚህ ነገር አያውቅምና አይገነዘበውም ነገር ግን ሶስት አመት አራት አመት የሆነው (በሱ ፊት) ቤተሰቡን መምጣቱ(መገናኘቱ) ተገቢ አደለም።ምክንያቱም ህጻኑ ምናልባትም ጠዋት ላይ (ያየውን) ሊናገር ይችላል። ስለዚህም መለየት ያልቻለ ህጻን ቢሆን እንኳን ነገሩን ሚገነዘበውና ሚረዳው ከሆነ ከሱ ፊት ሚስቱን መገናኘት ይጠላል።”¹⁷³

4. መገናኘት የሚፈቀድለት የፊት አካሏን ብቻ ሲሆን ነገር ግን ከኋላ በኩሏም ሆኖ ቢሆን የፊት አካሏን መገናኘት ይችላል

ጃቢር ባወራው ሀዲስ ላይ እንዲህ ይላል፡- አይሁዶች ከኋላ በኩል ሆኖ የፊት አካሏን ከተገናኝት ሚወለደው ልጅ ??? ይሆናል የሚል እምነት ነበራቸው የዚህን ግዜ ይህ የቁርአን አንቀጽ ወረደ

{إِنْسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ ۖ وَقَدِّمُوا لَأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْمَلُوا لَكُمْ مَلْفُوهٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ}}

{{ሴቶቻችሁ ለናንተ እርሻ ናቸው። እርሻችሁንም በፈለጋችሁት ኹነታ ድረሱ። ለነፍሶቻችሁም (መልካም ሥራን) አስቀድሙ። አላህንም ፍሩ። እናንተም ተገናኝዎቹ መኾናችሁን ዕወቁ። ምእመናንንም (በገነት) አብስር።}}¹⁷⁴

መልእክተኛውም እንዲህ አሉ “ከፊትም ይሁን ከኋላ በብልት ከሆነ”¹⁷⁵

5. የኋላ አካሏን መገናኘት አይፈቀድም

ባሳለፍነው ሀዲስ ላይ መልእክተኛው “በብልቷ ከሆነ” ማለታቸው የኋላ አካሏን መገናኘት እንደማይቻል ይጠቁማል። በተጨማሪም ኢብን አባስ ባስተላለፈው ሀዲስ የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ማለታቸው ተዘግቧል

{لا ينظر الله الى رجل يأتي امرأته في دبرها}}

{{ባለቤቱን ከበስተጀርባ የሚገናኝ ወደ ሆነ ሰው አላህ አይመለከትም}}¹⁷⁶

ሸይኩል ኢስላም ኢብን ተይሚያ እንዲህ ይላል፡-

“ሚስቱን ከኋላ አካሏ (በተደጋጋሚ) በመገናኘት የታወቀ ሰው ሊያለያዩዋቸው ግድ ይላል”

6. በአንድ ለሊት ከባለቤቱ ጋር ተገናኝቶ ድጋሚ አሁንም ሊገናኝት ከፈለገ በመሀል ውዱእ ማድረግ ይወደድለታል።

የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል

{إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ أَهْلُهُ، ثُمَّ أَرَادَ عَنِ يَعُودَ فَلْيَتَوَضَّعْ [بَيْنَهُمَا وَضُوءًا] (وفي رواية: وضوءه للصلاة) [فإنه أنشط في العود]}

{{አንዳችሁ ቤተሰቡን ከመጣና (ከተገናኘ) ከዛም ሊድግም ከፈለገ በመሀል ውዱእ ያድርግ }} በሌላ ዘገባ ደግሞ {{ለሰላት የሚያደርገውን ውዱእ እሱ ነሻጣ ይሰጠዋል ተብሏል።}}¹⁷⁷

7. በየግንኙነቱ መሀል ቢታጠብ ደግሞ የበለጠ የተወደደለት ይሆናል።

በዚህ ላይ የመጣ የአቡ ራፊእ ሀዲስ አለ በዚህ ሀዲስ ላይ እንደተነገረው መልእክተኛው አንድ ቀን በሴቶቻቸው ላይ ዘሩ እዚህችኛዋም ሌላኛዋም ዘንድ ሲሄዱ ይታጠቡ ነበር።ለምን አንድ ትጥበት አታደርጉትም ስላቸው ይህ “የተጥራራ ያማረና ንጹህ ነው” አሉኝ። ይላል¹⁷⁸

¹⁷³ አሸርሁል ሙምቲኦ (5/350)

¹⁷⁴ አልበቀራ (227)

¹⁷⁵ ቡኸሪ (8/154) ሙስሊም (4/156)

¹⁷⁶ ነሳኢ (2/77-78) ቲርሚዚ (1/218) ኢብን ሂባን (1302)

¹⁷⁷ ሙስሊም (1/171)

¹⁷⁸ አቡ ዳወድ እና ነሳኢ ኡቨረተ ኒሳኦ (1/79) ላይ ዘግበውታል

8. ባል እና ሚስት አብረው በአንድ ቦታ እየተያዩ መታጠብ ይፈቀዳቸዋል

እናታችን አኢሻ ባስተላለፈችው ሀዲስ ላይ እንደገለጸችው እሷ እና መልእክተኛው ﷺ በዚህ መልኩ በአንድ እቃ ውሀን እየዘገኙ ይታጠቡ ነበረ።¹⁷⁹

በመሆኑም ባል ሚስቱ ራቆቿን ሆና ሊመለከታት ይፈቀድለታል ሚስትም እንዲሁ ባል ራቆቿን ሆኖ ልትመለከተው ይፈቀድላታል።ይህንን በመከልከል ላይ የመጡ ሀዲሶች ደካማ እንደሆኑ ኢማም አልባኒ አዳቡ ዚፋፍ ኪታባቸው ላይ ይገልጻሉ¹⁸⁰

9. ከባለቤቱ ጋር ተገናኝቶ በዛው መተኛት የፈለገ ሰው ውዳሕ አድርጎ ቢተኛ ይወደድለታል

ከአብደላህ ቢን አመር በተወራ ሰሂህ ሀዲስ ላይ እንደመጣው ፡- አመር (ረዲየላሁ-አንሁ)የአላህ መልእክተኛን ﷺ “አንዳችን ጀናባ ላይ ሆኖ ይተኛል ወይ” ብሎ ጠየቃቸው እሳቸውም “አዎ ወዱ ካደረገ” ብለው መለሱለት

ግን ይሄ ውዳሕ ግዴታ አደለም በሌላ ዘገባ እንደመጣው መልእክተኛው ﷺ “ከፈለገ ውዳሕ ያድርግ” ብለዋል ይህ ግዴታ አለመሆኑንና ምርጫ እንዳለው ይጠቁማል። ከዛም በተጨማሪ መልእክተኛው ﷺ ጀናባ ሆነው ምንም ውሀ ሳይነካቸው ሚተኙበት ጊዜ እንደነበረ እናታችን አኢሻ ተናግራለች።¹⁸¹

ታጥቦ ቢተኛ ግን ከሁሉም በላጭ ይሆንለታል።ይህ ማታ ተነስቶ ለመስገድም እንዳይጫጫነውና ነሻጣ እንዲኖረው ይጠቅመዋል መልእክተኛውም ﷺ እንዳንድ ጊዜ ታጠበው ይተኙ እንደነበር ተገኝቷል

10. አንዳንድ ጊዜ በውዱ ፋንታ ተየሙም አድርጎ ቢተኛም ይችላል

ይህም አኢሻ ባወራችው ሀዲስ ከመልእክተኛው ተገኝቷል¹⁸²

11. ሚስቱ የወር አበባ ላይ ሆና ግብረ ስጋ ግንኙነት መፈፀም ከባድ ወንጀል ነው

አላህ ቁርአን ላይ እንዲህ ይላል

{وَيَسْتَأْذِنُكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ}}

{{ከወር አበባም ይጠይቁሃል። እርሱ አስጠያፊ ነው። ሴቶችንም በወር አበባ ጊዜ ራቆቻቸው። ንጹሕ እስከሚሾኑም ድረስ አትቅረቡባቸው። ንጹሕ በሾኑም ጊዜ አላህ ካዘዛችሁ ስፍራ ተገናኙባቸው። አላህ (ከኃጢአት) ተመላሾችን ይወዳል፤ ተጥራሪዎችንም ይወዳል በላቸው።}}¹⁸³

ኢማም ሸውካኒ እንዲህ ይላል

“የወር አበባ ላይ ያለችን ሴት ግንኙነት ማድረግ እንደማይፈቀድ በኡለሞች መሀከል ምንም ኪላፍ የለበትም”¹⁸⁴

12. የወር አበባ ላይ ያለችን ሴት የተገናኘ ሰው ከፋራው ምንድነው?

ይህ ተግባር ከባድ ወንጀል ስለሆነ በመጀመሪያ ተውበት ማድረግ ይጠበቅበታል።ሚስትም በዚህ ተግባር ተስማምታ ከሆነ ተውባ ማድገር ይኖርባታል ተገዳ ከሆነ ግን ወንጀል አይኖርባትም።ከተውባ በተጨማሪ ግን ከፋራም አለባቸው ከፋራውም አንድ ዲናር ወይም ግማሽ ዲናር ነው።አንድ ዲናር ማለት 4.25 ግራም ወርቅ ማለት ነው።

አብደላህ ኢብን አባስ ባስተላለፉት ሀዲስ የአላህ መልእክተኛ ባለቤቱን የወር አበባ ላይ ሆኖ ስለሚገናኛት ሰው ሲናገሩ

¹⁷⁹ ቡኻሪ እና ሙስሊም ዘግበውታል

¹⁸⁰ አዳቡ ዚፋፍ ሸይኽ አልባኒ ገጽ 109 እና 110 ላይ ያለው የግርጌ ማስታዎሻ ላይ አለ

¹⁸¹ ኢብን አቢ ሸይባ (1/45)

¹⁸² በይሀቂ (1/200)

¹⁸³ አልበቀራ 222

¹⁸⁴ ፈትህል ቀዲር (1/200)

{ { يتصدق بدينار أو نصف دينار } }

{ { በዲናር ወይም በግማሽ ዲናር ሰደቃ ያደርጋል } }¹⁸⁵ ብለዋል

13. የወር አበባ ላይ ከሆነች ከሷ ጋር ሚፈቀዱ ነገራቶች ምንድናቸው?

ሚስት የወር አበባ ላይ ካለች ባል ከሷ ጋር ማድረግ የሚከለከለው ግብረ ስጋ ግንኙነት ብቻ ነው። ከዚህ ውጪ ባለ ሁኔታ ከሷ በመተሻሸትም ወይም በመሳሳም ስሜቱን ቢያረካ የሚከለከለው ነገር የለም። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል

{ {واصنعوا كل شيء إلا النكاح } }

{ {ሁል ነገር ስሩ ግንኙነት ሲቀር } }¹⁸⁶

ነገር ግን ስሜቱን መቆጣጠር የማይችል ሰው የወር አበባ ላይ ካለች ሚስቱ ጋር ሲላፋ ሀራም ላይ እንዳይወድቅ ጥንቃቄ ማድረግ አለበት።

14. ከወር አበባ ደም ከጠራች በኋል ሳትታጠብ በፊት መገናኘት አይችልም።

ይህ አብዛኛዎቹ አለሞች ያሉበት¹⁸⁷ አቋም ነው ቁርአንም ሚደግፈው ይህንኑ ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{ { وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ } }

{ { ከወር አበባም ይጠይቁሃል። እርሱ አስጠያፊ ነው። ሴቶችንም በወር አበባ ጊዜ ራቋቸው። ንጹሕ እስከሚገኙም ድረስ አትቅረቡዋቸው። ንጹሕ በገኙም ጊዜ አላህ ካዘዛችሁ ስፍራ ተገናኙዋቸው። አላህ (ከኃጢአት) ተመለሾችን ይወዳል፤ ተጥራሪዎችንም ይወዳል በላቸው። } }¹⁸⁸

በዚህ አንቀጽ ላይ አላህ ያለው فَإِذَا تَطَهَّرْنَ ነው። ይህ ደግሞ የተፈለገበት መታጠባቸው ነው ልክ አላህ ጀናባ ላይ ያለ ሰውን አስመልክቶ እንዲህ እንዳለው (وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا) (ሴት ጋር በመገናኘት ወይም በሌላ ምክንያት «ጀናባ») ብትኾኑ (ገላችሁን) ታጠቡ። ስለዚህም تَطَهَّرْنَ በሚለው ሚፈለገው ገላቸውን መታጠባቸው ነው።

15. የማታ ሚስጥራቸው ለሰው ማውራት ከባድ ወንጀል ነው

ባልም ይሁን ሚስት በግንኙነት ጊዜ ያለ ሚስጥራቸውን ለማንም መናገር የለባቸውም ይህን የሚያደርጉ ሰዎች ሽረኛ ሰዎች ተብለዋል በሀዲስ እንደመጣው

{ { إن من أشرار الناس عند الله منزلة يوم القيامة الرجل يفضي إلى امرأته وتفضي إليه ثم ينشر سرها } }

{ { የቂያማ እለት አላህ ዘንድ ማረፊያቸው መጥፎ ከሆኑ ሰዎች መሀከል አንድ ወንድ ነው ከሚስቱ ጋር በመገናኘት ቀርቧትና ቀርባው ከዛህም ሚስጥሯን የሚበትን ነው } }¹⁸⁹

16. ከሚስቱ ጋር በየትኛውም ሰአት ቀንም ሆነ ማታ በየትኛውም ቦታ ጓዳም ሆነ ሽሽና መገናኘት አይከለከልም። ሀይድ ላይ እስካልሆነች ወይ ደግሞ ዋጅብ ጾም ላይ እስካልሆነች ድረስ አልያም ጉዳት ሚያመጣባት እስካልሆነ ድረስ

¹⁸⁵ እስሀበ ሱነንና ጠበራኒ ዘግበውታል የሀዲሱ ትክክለኛነት ላይ አለሞች ተካፊዎች ሀዲሱ ሰሂህ አደለም ያሉ አለሞች ከፋራ የለባቸውም የሚል አቋም ነው ያላቸው

¹⁸⁶ ሙስሊም

¹⁸⁷ ኢብን ሀዘም ግን በዚህ ነጥብ ላይ ወጣ ያለ አቋም አለው እሱም ከደሙ ጠርታ ቦታውን ካጠበችው እሷን መገናኘት ይቻላል የሚል አብዛኞች አለሞች ግን የግድ መታጠብ አለባት ነው የሚሉት።

¹⁸⁸ አል በቀራ (222)

¹⁸⁹ ሙስሊም (4/157)

3.1 ከሚስቱ በምን መልኩ መኖር አለበት

አላህ ቁርአን ላይ እንዲህ ብሎ ያዘናል

{ { وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ } }

{ {በመልካምም (በተለመደው መልኩ) ተኖሩባቸው::} }¹⁹⁰

በመሆኑም ባልና ሚስት ማህበረሰቡ ዘንድ እንዲሁም በሽሪክ በተለመደው መልኩ በመልካሙ ሁኔታ መኖር ግዴታ ነው። በሽሪክ እንዲሁም በማህበረሰቡ ተለምዶ ባል ለሚስቱ የሚያደርገውን ነገር ለሚስቱ ሊያደርግላት ግድ ይለዋል። እሷም እንዲሁ ሰዎች ዘንድ በተለመደው መሰረት ሚስት ለባሏ የምታደርገውን ነገሮች የማድረግ ግዴታ አለባት።

አላህ እንዲህ ይላል

{ { وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ } }

{ {ለእነርሱም (ለሴቶች) የዚያ በእነርሱ ላይ ያለባቸው (ግዴታ) ብጤ በመልካም አካዋኑዋር (በባሎቻቸው ላይ መብት) አላቸው::} }¹⁹¹

📖 ሚስት በተለመደው መልኩ ቤት ውስጥ ባሏን የመካደም ግዴታ አለባት ባልም ሚስትን በቀለብ በልብስ እና በመሳሰሉት ባል ለሚስቱ በሚያደርጋቸው ነገሮች የማኖር ግዴታ አለበት። ከአንድ በላይ ሚስት ካለው ደግሞ በእኩልነት ሊያስተዳድራቸው ግዴታ አለበት።

3.2 ሚስት ሀብትና ንብረት ካላት ለቤት ወጪ (ነፈቃ) የማድረግ ግዴታ አለባት ወይ?

የማስተዳደር ግዴታ ያለው በምን ላይ ነው?

በእስልምና ለቤተሰብ የሚያስፈልገውን ወጪ በሙሉ የማሟላት ግዴታ የተጣለበት ባል ላይ ነው። የቤተሰብ ወጪ ሲባል ምግብ መጠለያ እና ልብስ የመሳሰሉ ለራሱ ለሚስቱ እና ለልጆቹ የሚያስፈልጉ ነገሮችን በሙሉ ያካትታል።

ማስረጃውም ከቁርአን

{ {الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ} }

{ {ወንዶች በሴቶች ላይ ቋሚዎች (አሳዳሪዎች) ናቸው። አላህ ከፈላቸውን በከፊሉ ላይ በማብሰጡና (ወንዶች) ከገንዘቦቻቸው (ለሴቶች) በመስጠታቸው ነው። } }¹⁹²

{ {وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ} }

{ {ለተወለደለት (ለአባት) (የልጁ) ምግቡም ልብሱም በመልካም አለበት} }¹⁹³

ከሀዲስ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲ ብለዋል:-

{ {.....ولهن عليكم رزقهن وكسوتهن بالمعروف} }

{ {... ለነሱ በናንተ ላይ በመልካሙ (በተለመደው መልኩ) ሪዝቃቸውና ልብሳቸው አለባችሁ።} }¹⁹⁴

¹⁹⁰ አንኒሳእ (19)

¹⁹¹ አልበቀራ (228)

¹⁹² (ኒሳእ 34)

¹⁹³ (በቀራ 233)

¹⁹⁴ ሙስሊም (8/183)

በዚህ ላይ የመጡ ሌሎችም በርካታ ሀዲሶች አሉ።

ከኡለሞች ጥቅል ስምምነት (ኢጅማአ)

ኢብን ቁዳማ እንዲህ ይላል፦

"የሚስት ነፈቃ በባል ላይ ግዴታ እንደሆነ የእውቀት ባለቤቶች በሙሉ ተስማምተውበታል።"¹⁹⁵

ኢብን ሀጅር እንዲህ ይላል፦

"(በባል ላይ) በቤተሰብ ላይ ነፈቃ ማድረግ በኡለሞች ጥቅል ስምምነት መሠረት ግዴታ ነው።"¹⁹⁶

ከላይ በጠቀስናቸው የቁርአን የሀዲስና የኢጅማአ ማስረጃዎች መሰረት በገንዘብ ቤተሰቡን የማስተዳደር ግዴታ ያለው በባል ላይ ነው። በዚህ ላይ ኡለሞች ምንም አይከራከሩበትም።

በመሆኑም ለቤት የሚያወጣው ወጪ ከማባከንም ይሁን ከስስት የጠራ መሀከለኛ ሆኖ ሀገሩ ላይ በሱ አቅም ያሉ ሰዎች ቤታቸውን በሚያስተዳድሩበት መልኩ መሆን አለበት።¹⁹⁷

ታዲያ ሚስት ንብረት ቢኖራት ሚቀየር ነገር ይኖራል?

1ኛ) ሚስት በንግድም ይሁን በስጦታ ወይም በውርስ ወይ ደግሞ በመሀር ባገኘችው ገንዘብ ላይ ባል ሀቅ የለውም። የሚስት ገንዘብ ላይ ባል ሀቅ ቢኖረው ኖሮ ሚስት ስትሞት ሙሉ ገንዘቧን እሱ ይወርስ ነበር። ነገር ግን የሚስትን ገንዘብ በምትሞት ጊዜ አባቷ፣ እናቷ እና ልጆቿ በውርስ ይጋሩታል።አላህ ቁርአን ላይ ባል ሚስቱ ስትሞት ሚወርሰውን ሲናገር እንዲህ

{وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصِّينَ بِهَا أَوْ

{ نِصْفٌ

{[ለእናንተም ሚስቶቻችሁ ከተዉት ንብረት ለእነርሱ ልጅ ባይኖራቸው ግማሹ አላችሁ። ለእነሱም ልጅ ቢኖራቸው ከተዉት ሀብት ከአራት አንድ አላችሁ። (ይህም) በእርሷ ከሚናዘዙባት ኑዛዜ ወይም ከዕዳ በኋላ ነው።]}¹⁹⁸

በዚህ አንቀጽ እንደምንመለከተው ሚስት ስትሞት እንኳን ባል ሙሉ ሀብቷን አይወርስም ልጅ ካላት የንብረቱን ¼ ነው ሚወርሰው ልጅ ከሌላት ደግሞ የንብረቱን ½ ይወርሳል እንጂ ሞታ እንኳን ሙሉውን አይወርሳትም በህይወት ኖራ የሚስት ንብረት እንደሱ ንብረት ቢሆን ኖሮ ስትሞት ሙሉ የሱ ይሆን ነበር።

በመሆኑም ያለ ባሏ ፍቃድ ገንዘቧን (ሀላል ለሆነ ተግባር እስከሆነ ድረስ) አሷ ለፈለገችው ተግባር ማዋል ትችላለች።

2ኛ) ሚስት ምንም ያክል ሀብት ቢኖራት በባል ላይ አሷን የማስተዳደር ግዴታው አይወድቅለትም። አሷ ሀብት ስላላት ተብሎ ነፈቃ በማድረግ ላይ አትገደድም።ምክንያቱም ቁርአኑ በልቁ ነፈቃ እንዲያደግ ያዘዘው ወንድን ብቻ ነው ንብረት ካላት እና ከሌላት ተብሎ አልተከፋፈለምና።በራሷ ፍላጎት ግን ነፈቃ ካደረገች የሚበረታታ ተግባርን ሰርታለች። እንደ ሰዶቃም ይቆጠርላታል በሀዲስ እንመጣው ራቅ ላለ ሰው ከምታደርገው ሰዶቃ ይልቅ ለባሏ ምታደርገው ይበልጥላታል።

3ኛ) ሚስት ከቤት ወጥታ ስራ እንድትሰራና ገንዘብ እንድታመጣ ባል ማስገደድ አይችልም። አሷን ማስተዳደር ካቃተው ሚስት ምርጫ አላት ፍቺን መጠየቅም ትችላለች።

¹⁹⁵ (መግኒ 7/564)

¹⁹⁶ (ፈትህ 9/498)

¹⁹⁷ (ተፍሲር ኢብኑ ከሲር 1/634)

¹⁹⁸ አኒላእ 12

3.3 ባል ሚስቱ ውጭ ወጥታ ስራ እንዳትሰራ መከልከል ይችላል

መጀመሪያ ስምምነት ከነበራቸው

ኒካህ ሲያስሩ ስራ እንደምትሰራ ተነጋግረው ይህን መስፈርት አስቀምጣ ከነበረና እሱ በዚህ ተስማምቶ ከገባ ከዚህ ስራ መከልከል አይችልም።

ማስረጃው ከቁርአን

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ }

{{አናንተ ያመናችሁ ሆይ! በቃል ኪዳኖች ሙሉ።}}¹⁹⁹

ከሀዲስ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲ ብለዋል

{{المُسْلِمُونَ عَلَى شُرُوطِهِمْ}}

{{ሙስሊሞች በመስፈርታቸው ላይ ናቸው}}²⁰⁰

ከነዚህ ምንጮች በገቡት ቃል መገኘት የተስማሙበትን መስፈርትም ማሟላት በሙእሚኖች ላይ ግዴታ መሆኑን ነው። ስለዚህ መጀመሪያ ኒካህ ሲያስሩ ስራ እሰራለሁ የሚል መስፈርትን አስቀምጣ በዛ ተስማምተው ከነበረ መከልከል አይችልም።

ነገር ግን ስራዋ ሀራም ከሆነ ከዚህ ስራ መከልከል ይችላል መከልከልም ይኖርበታል።

መልእክተኛው ﷺ በሀዲሳቸው ላይ እንዲህ ብለዋል

{{مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَلَيْسَ لَهُ : وَإِنْ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ}}

"በአላህ ኪታብ ላይ የሌለ መስፈርትን ያስቀመጠ ሰው ለሱ የለውም መቶ መስፈርት ቢያስቀምጥ እንኳን"²⁰¹

በዚህ መልኩ መጀመሪያ በተከሰተ ስምምነት መሠረት በምትሰራው ሀላል ስራ የምታገኘው ገቢ የራሷ ነው ባል በዛ ላይ ባል ሀቅ የለውም። በራሷ ፍቃድ ግን ከደሞዚ ብትሰጠው ችግር የለውም ሰዶቃም ይሆንላታል።

ኢብን ባዝ እንዲህ ይላሉ፡-

"በፍቃዱ (በፍላጎቷ) የሚስትህን ደሞዝ ብትጠቀም ችግር የለውም።"²⁰²

መጀመሪያ ስምምነት ሳይኖራቸው ከተጋቡ በኋል መስራትን ከፈለገች

በዚህን ጊዜ ባል ሚስቱን ውጪ ወጥታ እንዳትሰራ መከልከል ይችላል።ምክንያቱም መጀመሪያ ስምምነት የላቸውም። በምትወጣ ጊዜ ደግሞ ሀቁ ይጓደላልና።

ቡሁቲ እንዲህ ይላል፡-

"ሴት ልጅ ኒካህ ካሰረች በኋላ ያለ ባሏ ፍቃድ ተቀጥራ መስራት አትችልም።የባሏን ሀቅ ስለምታስመልጥ"²⁰³

¹⁹⁹ አል ማኢዳ (i)

²⁰⁰ አቡ ዳውድ 3594 አልባኒ ሰሐክ ብለውታል

²⁰¹ (ቡኻሪና ሙስሊም)

²⁰² ፊታዋ ሸይኽ ኢብን ባዝ(20/44)

ሌላ አማራጭ ግን አለ.....

ሁለቱ ከተስማሙ እንድትሰራ ፈቅዶላት ከዛም ሰርታ ከምታገኘው ገቢ የተወሰነውን ለሱ እንድትሰጠው ማድረግ ይችላሉ። ምክንያቱም ለሰራ በምትወጣ ሰአት የሱ ሀቅ የሆነውን የተወሰነ ሰአት ታሳጣጦችና ለዛ ማካካሻ ከምታገኘው ገቢ በስምምነት ለሱ ተቆራጭ ማድረግ ይችላሉ። በዚህም ግዜ ቢሆን ግን የማስተዳደር ግዴታ ያለበት በባል ላይ ነው።

ኢብን ኡሳይሚን እንዲህ ይላሉ፡-

"በወንዶች ላይ ለቤተሰቡ ማለትም ለሚሰቱና ለልጆቹ በመልካም ነፈቃ የማድረግ ግዴታ አለበት።ሚስቱ ሀብታም ብትሆን እንኳን ባል ነፈቃ የማድረግ ግዴታ አለበት። ከዚህ ውስጥ የሚገባው ሚስቱ አስተማሪ ብትሆንና መጀመሪያ ላይ ለማስተማር እንደሚፈቅድላት ተስማምተው ከሆነ እሷ በምታገኘው ገቢ ላይ ምንም ሀቅ የለውም ግማሹንም ይሁን ከግማሽ በታች የመውሰድ መብት የለውም። ደሞዚ የራሷ ነው።....."

ነገር ግን መጀመሪያ ላይ እንድታስተምሪ እፈቅድልሻለሁ ብሎ ካላለ ከዛ በኋላ አታስተምሪም ብሎ ከከለክላት በፈለጉት መልኩ ስምምነትን መፈፀም ይችላሉ። ለምሳሌ እንድታስተምሪ ፈቅድልሻለሁ ግን ከደሞዝሽ ግማሹን ወይም ⅓ ወይም ¼ ወይም ⅕ የመሳሰሉትን ልትሰጩኝ ብለው በተስማሙበት መጠን ቢሰማሙና ብታስተምሪ ይችላል። ነገር ግን መጀመሪያ ለማስተማር መስፈርት አድርጋ ተስማምቶ ከነበረ አስገድዶ ከደሞዚ ሊቀበላት አይፈቀድለትም።²⁰⁴

ስራውን ምትሰራው በቤቷ ውስጥ ከሆነስ.....

ስራውን የምትሰራው በቤቷ ውስጥ ከሆነና በምትሰራ ሰአት ከሱ ሀቅ ምንም የማታጓድልበት ከሆነ ከዚህ ስራ መከልከል አይፈቀድለትም።ለምሳሌ በቤቷ ውስጥ ልብስ ሰፊት ብትሰራ እሱ በፈለጋት ሰአት የምትገኝለት እስከሆነ ድረስ ከዚህ ስራ ሊከለክላት አይፈቀድለትም።

3.4 ሚስት ከቤት ለመውጣት

ሚስት ከቤት ለመውጣት የባል ፍቃድ የግድ ነው።ከቤት የምትወጣው ቤተሰቦቿን ለመጠየቅ ከሆነ ሊከለክላት አይፈቀድለትም ከዛህ ውጪ ለተፈቀዱ ነገራቶች ለመውጣት ካስፈቀደችው ቢፈቅድላት የተሻለ ነው።የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል

{لا تمنعوا إماء الله مساجد الله وبيوتهم خير لهن}}

{{የአላህን ሴት ባሮች ከአላህ መስጂዶች አትከልክሏቸው ቤታቸው ግን ለነሱ የተቻለ ነው}}²⁰⁵

ነገር ግን በመውጣቷ ጸባዩዋ የሚበላሽ ከሆነና ይህንንም ከሰጋ ቢከለክላት ይችላል። እንደውም በዚህ ግዜ መከልከሉ ተገቢ ነው።

²⁰³ ረውደቱል ሙረባእ (271)

²⁰⁴ ሸርህ ሪፆድ 6/143 - 144

²⁰⁵ ቡኻሪና ሙስሊም

መግቢያ

ኹልእ የሚባለው ሚስት ገንዘብ ከፍላ ባሏ እንዲለቃት ስታደርግ ነው። ከፍቺ የሚለየው ኹልእ ላይ ሚስት ባሏ እንዲፈታት የምትከፍ ገንዘብ ይኖራል። በዙ ግዜ ኹልእ ሚስቱን ሚስት ከባሏ ጋር አብራ መቆየት በማትፈልግና ፍቺን በምትፈልግ ግዜ ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ}

{[በእርሱ (ነፍሷን) በተበዘዘበት ነገር በሁለቱም ላይ ኃጢአት የለም።]}²⁰⁶

4.1 ሚስት ባሏን ፍቺ መጠየቅ ትችላለች?

በመሠረቱ አንድት ሴት ያለምንም ሽሪአዊ ምክንያት ባሏን ፍቺ መጠየቅ አይፈቀድላትም ለዚህ ማስረጃው የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ማለታቸው ነው

"የትኛዋም ሴት ባሏን ያለምንም ችግር ፍቺ ከጠየቀች የጀነት ሽታ በሏ ላይ እርም ነው"²⁰⁷

ያ ሲባል ግን ምንም ያክል ብትሰቃይ ፍቺን መጠየቅ አትችልም ማለት አደለም ሽሪአዊ ምክንያቶች ካላት ፍቺን መጠየቅ ወንጀለኛ አያደርጋትም ከነዚህ ሽሪአዊ ምክንያቶች መሆክል

- 1) ባሏ የሏን ሀቅ ማሟላት ካቃተው፡- ለምሳሌ አቅምን አጥቶ ነፈቃን መስጠት ካልቻለ ፍቺን መጠየቅ ትችላለች። ምክንያቱም ዋጅብ የሆነበትን ነገር ስላላሟላላት ከሱ በመኖር አትገደድም

ኢብን ቁዳማ ሙግኒ ላይ እንዲህ ይላል፡-

"አንድ ወንድ ስለቸገረውና ሚስጠው ስለሌለ ሚስቱን ነፈቃ ከከለከላት ሚስትየው ከሱ ጋር ሰብር ማድረግ ወይም በመለያየት ላይ ምርጫ አላት።"²⁰⁸

ከስግብግብነቱ የተነሳ ነፈቃ ማይሰጥም እዚሁ ውስጥ ይገባል። ምክንያቱም አቅም ስለሌለው ነፈቃ ማይሰጣትን ሰው ፍቺ መጠየቅ ከተፈቀደላት እያለው ማይሰጣት ደግሞ በበለጠ መልኩ የተፈቀደ ይሆናል።

- 2) ሚስቱን ያለ ሽሪአዊ ምክንያት በመምታት ወይም በመስደብ ሚያሳንሳትና ሚያዋርዳት ከሆነ

ይህ ማለት አካላዊ ወይም መንፈሳዊ ጉዳትን ካደረሰባትና በዚህም የተነሳ ከሱ ጋር ከዚህ በኋላ አብሮ ለመኖር ውስጧ ማይቀበልላት ከሆነ

ደርዳሮ²⁰⁹ ሽርሁል ከቢር ላይ እንዲህ ይላል

²⁰⁶ አል በቀራ (229)

²⁰⁷ አቡ ዳውድ (2226) ቲርሚዚ (1187) አልባኒ ሰኒህ ብለውታል ሰኒሁል ጃሚእ(2701)

²⁰⁸

²⁰⁹

"ለሚስት በመንገድ ፍቺን መጠየቅ ይፈቀዳታል። እሱም በሸሪአ የማይፈቀድን ጉዳት ካደረሰባት ለምሳሌ ያለ ሸሪአዊ ምክንያት ካኮረፍት፣ ከመታት፣ ከሰደባት ወይ አባቷን ከሰደበባት ለምሳሌ ብዙ ጊዜ ከባለፈ ሰዎች እንደሚከሰተው የውሻ ልጅ የመርግም ልጅ የካፈር ልጅ እያለ ካላት ወይም የመሳሰለ ነገር ካላት እንዲፈታት ከመጠየቁ በተጨማሪ እሱን አደብ የሚያረዝ ቅጣት ይቀጣል"

ለዚህ ማስረጃው መልእክተኛው ﷺ

"መጉዳትም የለም መንገድም የለም" ማለታቸው ነው"

- 3) ባሏ ለረጅም ጊዜ ጥሏት ሌላ ቦታ ሔዶ በመቆየቱ የተነሳ ነፍሷ ላይ ፈተናን ከፈራች ምሳሌ ጥሏት ከሔደ ከስድስት ወር በላይ ከቆየና በዚህ የተነሳ ነፍሷ ላይ ፈተናን ከፈራች ፍቺ መጠየቅ ትችላለች።

ኢብን ቁዳማ እንዲህ ይላል

"ኢማም አህመድ ተጠየቁ ለአንድ ወንድ ከቤተሰቡ ለምን ያክል ጊዜ ሊርቅ ይችላል? ኢማም አህመድ ሲመልሱም እንዲህ አሉት "ስድስት ወር የሚል ተወርቷል።"

- 4) ባሏ ለረጅም ጊዜ የሚቆይ እስር ከተፈረደበትና ለነፈሷ ፈተናን ከፈራች።ይህ ማሊኪያች ባሉበት አቋም መሰረት ለረጅም ዘመን እስርን ከተፈረደበትና በዚህ ከሱ መራቁ ሰብር ማድረግ ካቃታት ፍቺ መጠየቅ ትችላለች።

- 5) ባሏ ችግር ኖሮበት ግንኙነት ለማድረግ ሚቸገር ከሆነ ወይም ከባድ በሽታ ኖሮበት ወደሷ ሚተላለፍ ከሆነና ያን ከፈራች ፍቺ መጠየቅ ትችላለች።ምክንያቱም ከትዳር አላማዎች አንዱ ሀላል በሆነ መልኩ ስሜትን አርክቶ ከሀራም መጠበቅ ነውና ያን ማታገኝበት ከሆነ ፍቺን መጠየቅ ትችላለች።

- 6) ባሏ ከባባድ ወንጀሎችን የሚሰራ ከሆነ ለምሳሌ አስካሪ መጠጥ ሚጠጣ ወይም ደግሞ ግዴታዎችን ማይፈፅም ከሆነ ወይም ደግሞ እሷን ሒጃብ ከመልበስ የሚከለክላት ከሆነና ደጋግማ አስመክራው ማይመለስ ከሆነ ፍቺ መጠየቅ ትችላለች።ወንጀሉ ሽርክ ላይ ከደረሰ ኒካው በራሱ ይወርዳል ከሙሽሪክ ጋር መኖር ስለማትችል። ሰላትን ሙሉ ለሙሉ ከተወ ደጋግማ ታስመክረዋለች ካልተመለሰ ግን ከሱ መለያየቷ ግድ ነው ሰላትን ሙሉ ለሙሉ የተወ ሰው ከእስልምና ስለሚወጣ

ኢብን ኡሲይሚን አደንዛዥ እፅ የሚጠቀም ባልን ፍቺ መጠየቅ ይቻላል ወይ? ተብለው ተጠይቀው አዎ ብለው መልሰዋል።

- 7) ውስጧ ላይ ለሱ ምንም አይነት ውዴታ ከሌላት እና በጣም የምትጠላው ከሆነ ምክንያቱን ባታቀውም ፍቺ በመጠየቅ ላይ አዝር ይሆናታል።እሱ በዲኑ ጠንካራ ቢሆን እንኳን። ልክ የሳቢት ቢን ቀይስ ባለቤት እንደጠየቀችው ሁላ።ሀዲሱ ሲሒህ ቡኻሪ ላይ አለ²¹⁰

- 8) ባሏ ወላጆቿን ከመዘየር ሙሉ ለሙሉ ከከለከላት።ይህ ዝምድና መቁረጥ ድረስ ሚያደርሳት ስለሆነ በወንጀል እንዳዘዛት ይቆጠራል ስለዚህም ፍቺ መጠየቅ ትችላለች።

4.2 ሚስት ፍቺ ከጠየቀች ባል የመፍታት ግዴታ አለበት?

ብዙ አለሞች አይገደድም የሚል አቋም ያላቸው ቢሆንም ሚዛን በሚደፋው የአለሞች አቋም መሰረት ግን ሚስት ሸሪአዊ ምክንያት ኖሯት ፍቺ ከጠየቀችውና የሰጣትንም መሀር ለመመለስ ፍቃድኛ ከሆነች ባል የመፍታት ግዴታ አለበት።ለዚህ ማስረጃው የሳቢት ቢን ቀይስ ሚስት ታሪክ ነው መልእክተኛው ዘንድ መጥታ እንዲፈታት እንደምትፈልግ ስትነግራቸው እሳቸውም “መሀሩን ትመልሽለታለሽ?” ሲሏት አዎ አለቻቸው ከዛም ለሳቢት ቢን ቀይስ “መሀርህን ውሰድ ፍታት” ብለውታል።እዚህ ጋር ያለው የመልእክተኛው ትእዛዝ ግዴታነትን ያስይዛል።

²¹⁰ ቡኻሪ (5273)

4.3 ገንዘቡን ሌላ ሰው ቢከፍልላትስ?

ለሷ ጥቅም ብሎ ወይ ለባሏ ጥቅም ብሎ ወይ ደግሞ ለሁለቱም ጥቅም ብሎ ኹል እንዲከሰት ሌላ ሰው ብር ከከፈለ ባል ይህን ብር ተቀብሎ ኹል መፈጸም ይችላል። ለሷ ጥቅም ስንል ለምሳሌ ባሏ በጣም ሚያስቃይት ከሆነና እንዲፈታት ምትፈልግ ሆኖ ሳለ ነገር ግን እሷ የሰጣትን የመሀር ብር የመመለስ አቅም ከሌላት እና ይህን ያወቀ አንድ ግለሰብ ለባሏ ብር ሰጥቶት በኹል እንዲፈታት ቢያደርግ ችግር የለውም። ለሱ ጥቅም ሲባል ደግሞ ባል ሚስቱ አዛ ምታደርገው ሆኖ ነገር ግን እሷን ለመፍታት የሰጣት መሀር የሚያሳዝነው ከሆነ እና ይህን ያወቀ አንድ ግለሰብ ለባሏ ብር ሰጥቶት በኹል እንዲፈታት ቢያደርግ ችግር የለውም።

ኹል ከገንዘብ በተጨማሪ በአገልግሎትም ሊሆን ይችላል። ፍታኝና ለምሳሌ አንድ ወር ኪድማ ላገልግልህ ብትለው ይሆናል

4.4 ሊፈታት የፈለጋትን ሴት ፍቺው ከሷ መጥቶ ብር እንድትሰጠው ሲል ማሰቃየት

አንዳንድ አላህን የማይፈሩ ወንዶች ሚስቶቻቸውን ለመፍታት ሲፈልግ በጣም ያንገላታል ከዛም በራሷ ግዜ ፍቺን እንድትጠይቅና ገንዘብ እንድትከፍለው ያደርጋል። እሷም ከሱ ስቃል ለመገላገል ስትል ከፍላው እንዲፈታት ኹል እን ሳቶድ ግድ ሆኖባት ትጠይቃለች። ይህ አይነቱ እሷን አማራጭ የማሳጣት ተግባር በጭራሽ የማይፈቀድ ሲሆን በዚህ መልኩ የሚከሰት ኹል እም ትክክል አይሆንም ምክንያቱም ይህን እያደረገች ያለችው ተገዳ ነውና። በዚህ መልኩ ገንዘቧን ሊቀበላትም አይፈቀድለትም። አላህ እንዲህ ይላል

{وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ سَفِيًّا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ}

{{የአላህንም ሕግጋት አለመጠበቃቸውን ካላወቁ በስተቀር ከሰጣችኋቸው ነገር ምንም ልትወስዱ ለእናንተ (ለባሎች) አይፈቀድላችሁም።}}²¹¹

4.5 ኹል ለማስከሰት እስከ ስንት ብር ድረስ ነው መክፈል ያለባት

ኹል ላይ ለአነስተኛው መጠን ገደብ የለውም በአንድ ብር እንኳን ቢሆን ባል ተስማምቶ እስከፈታት ድረስ ኹል ይሆናል። የሰጠችን መሀር በሙሉ ትመልስልኝ ብሎ ካለም መመለስ ይኖርባታል።

ከሰጣት መሀር በላይ ከጠየቃትስ?

ከሰጣት በላይ መጠየቅ ይችላል ወይስ አይችልም በሚለው ላይ ኡለሞች የተከለፉ ሲሆን ትክክለኛው አቋም ከሰጣት በላይ መቀበል አይችልም የሚለው ነው ምክንያቱም ቅድም ባሳለፍነው የሳቢት ቢን ቀይስ ሀዲስ ላይ መልእክተኛው عليه السلام እንዲህ ብለውታል

{خذ الحديقة ولا تزددد}

{{መሀርህን ውሰድ እንዳትጨምር}}²¹²

4.6 እርጉዝ ከሆነ እስትወልድ ድረስ ነፈቃ የማድረግ ግዴታ አለበት

አላህ ቁርአን ላይ እንዲህ ይለናን

{وَإِنْ كُنْ أُولَتْ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ}

{{የእርግዝና ባለቤቶችም ቢኾኑ እርጉዛቸውን እስኪወልዱ ድረስ በእነርሱ ላይ ቀልቡ }}²¹³

²¹¹ አልባቀራ (229)

²¹² ኢብን ማጃ (2056) አልባኒ ሰሂህ ብለውታል ኢርዋእ(2036)

በመሆኑም ግዴታ የሚሆንበትን ቀለብ እተውልካለው በዛ ቅያሬ አድርገህ ፍታኝ ብትለውና በዚህ ቢሰማሙ ይችላሉ። በሱ ላይ ያለበትን መተው ልክ ያንን ብር ለሱ እንደመስጠት ነው።

4.7 ይህን ያክል ብር ካመጣሽ ተፈተሻል ያለ ሰውን በተመለከተ

ሚስት ባሏን ፍቺ በምትጠይቅ ጊዜ ባል ይህን ያክል ብር ካመጣሽ ቢቃ ተፈተሻል ካላት ልክ ያላትን ብር ስትሰጠው ሹልኡ ይከሰታል። ገንዘቡን የሰጠችው ከወራት በኋላ ቢሆን እንኳን ልክ ስትሰጠው ሹልኡ ይከሰታል። አብዛኛዎች አለሞች እንደሚሉት ሰውየው ገንዘቡን ሳትሰጠው በፊት እንኳን አቋሙን ቢቀይር አይችልም። ምክንያቱም አንዴ ፈቅዶና ወዶ ተናግሮታልና ነው።

4.8 የሹልኦ እና የጠላቅ (ፍቺ) ልዩነት

1. ሹልኦ ላይ ከሴት በኩል ለወንዱ የሚሰጥ ገንዘብ አለ። ጠላቅ (ፍቺ) ላይ ግን ይህ የለም
2. ሹልኦ የወር አበባ ላይ ሆኖ እንኳን ሊፈጸም ይችላል ፍቺ ግን የወር አበባ ላይ ሆኖ ሊከሰት አይችልም
3. በሹልኦ የተፈታች ሴት ሌላ ባል ለማግባት ኢዳ አትቆጥርም አለማርገዟን ብቻ ነው ማወቅ ሚጠበቅባት። ይህን ደግሞ አንድ ጊዜ ብቻ የወር አበባ በማየት ታረጋግጣለች። በኖርማል የተፈታች ሴት ግን ሌላ ባል ለማግባት የግድ አዳዋን ትቆጥራለች።²¹³
4. በሹልኦ የተፈታችን ሴት ረጃጅክ (መልሼሻለሁ) ብሎ ሊመልሳት አይችልም መጋባት ከፈለጉም እንደ አዲስ የኒካሁን መስፈርት አሟልተው ነው ሊጋቡ ሚችሉት። የኒካህ መስፈርቶች ገጽ 26 ላይ ተገልጿል። ፍቺ ከሆነ ግን የመጀመሪያ ወይም ሁለተኛ ፍቺ ከሆነ ረጃጅክ (መልሼሻለው) በሚለው ቃል ብቻ መመለስ ይችላል። እንደ አዲስ ኒካ ማሰር አይጠበቅበትም
5. በሹልኦ ከሆነ የተለያዩት እንደ አንደኛ ፍቺ አይቆጠርባቸውም። በመሆኑም ከዚህ በፊት ሁለቱ ፈቷል የመለሳት ቢሆን እንኳን አሁን በሹልኦ ከሆነ የተለያዩት እንደገና ኒካህ ማሰር ይችላሉ ሹልኡ እንደ ሶስተኛ ፍቺ አይቆጠርም

²¹³ ጠላቅ (6)

²¹⁴ ይህ አቋም ከሶስተኛው ሽሊፋ ከአስማን ተገኝቷል

5.1 ፍቺ በሽሪአ ያለው ፍርድ

ፍቺ በአስልምና የተፈቀደ ለመሆኑ አለጥኝ ሁሉ ተስማምተዋል። ከፊል አለጥኝ በመሰረቱ ፍቺ የተከለከለ መሆኑን እና ለሀጃ ሲሆን እንደተፈቀደ ይጠቅሳሉ። ከነዚህ አለጥኝ መሀከል አብን ተይሚያ ይገኝበታል።

ፍቺ እንደየሁኔታው ያለው ፍርድ ይለያያል። ዋጅብ፣ ሱና፣ ሙባህ፣ መከሩህ እና ሀራም ሚሆንበት አጋጣሚ አለው።

1) ፍቺ ዋጅብ ሚሆነው መቼ ነው?

ፍቺ ዋጅብ ከሚሆንባቸው ሁኔታዎች መሀከል አንዱ ባል ከሚስቱ ጋር ግንኙነት ላይፈፅም ከማለ ለ4 ወር ያክል ተጠብቆ ሊገናኛት ፍቃደኛ ካልሆነ እንዲፈታት እናስገድደዋለን።

ማስረጃውም፡ አላህ እንዲህ ማለቱ ነው።

{وَالَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ * وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ}}

{{ለአንዚያ ከሴቶቻቸው (ላይቀርቡ) ለሚመለሱት አራት ወሮች መጠበቅ አለባቸው። (ከመሐላቸው) ቢመለሱም አላህ መሐሪ አዛኝ ነው። መፍታትንም ቁርጥ አሳብ ቢያደርጉ (ይፍቱ)። አላህም ሰሚ ዐዋቂ ነው።}}²¹⁵

ከዛም በተጨማሪ ሚስት ዝሙት ምትሰራ ከሆነና ከዚህ ተግባሩ ሊያስቆማት ካልቻለ እሷን የመፍታት ግዴታ አለበት። ዝተኛ ሴትን ማግባት እንደማይፈቀድለት ሁሉ አብሯት ሊኖርም አይፈቀድለትም።

2) ፍቺ የተወደደ (ሙስተህብ) ሚሆነው መቼ ነው?

አብረው በመሆናቸው ሚስት ከተነዳች ለሷ ጥቅም ብሎ የሚወዳት ቢሆን እንኳን ቢፈታት ይወደድለታል። ለምሳሌ ሚስት ከሱ ጋር በመሆኗ የተነሳ በሽታ ላይ ልትወድቅ ትችላለት መፈታቷ ለሷ የሚሻላት ከሆነ ቢፈታት ይወደድለታል።

ከዛም በተጨማሪ ሚስት ከዲኗ የተዘናጋች ከሆነች እና በተደጋጋሚ የሚሰጣትንም ምክር ማትቀበል እና ማትቀየር ከሆነ እሷን መፍታቱ የተወደደ ይሆንለታል።

3) ፍቺ ሙባህ (የተፈቀደ ብቻ) ሚሆነው መቼ ነው?

ሀጃ ካለው መፍታት ይፈቀድለታል ለምሳሌ የሚስት ባህሪ ሙጥፎ ከሆነና በዛ ላይ ሰብር ማድረግ ካቃተው ለባል እሷን መፍታቱ የፈተቀደ(ሙባህ) ይሆንለታል። ነገር ግን በዛ ላይ ሰብር አድርጎ የተሻላ ይሆንለታል አላህ እንዲህ ይላል

{وَعَشْرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيجعلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا}}

{{በመልካምም ተኗኗሩዋቸው። ብትጠሉዋቸውም (ታገሱ)። አንዳችን ነገር ብትጠሉ አላህም በእርሱ ብዙ ደግ ነገርን ሊያደርግ ይቻላልና።}}²¹⁶

ግን ሰብር አላደርግም እፈታታለሁ ቢል አይከለከልም። አላህ እንዲህ ይላይ

{يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ}}

²¹⁵ ሱራህ በቀራ (226 /227)

²¹⁶ አኒላእ (19)

{[አንተ ነቢዩ ሆይ! ሴቶችን መፍታት ባሰባችሁ ጊዜ፤ ለዲዳቸው ፍቱዋቸው፡፡ ዲዳንም ቁጠሩ፡፡]}²¹⁷

በዚህ አንቀጽ ላይ እንደምንመለከተው አትፍቷቸው አልተባለም።

4) ፍቺ የተጠላ ሚሆነው መቼ ነው?

ምንም ሽሪአዊ አሳማኝ ምክንያት ሳይኖረው ሚስቱን መፍታቱ የተጠላ ተግባር ነው። ምክንያቱም በመፈታቷ የተነሳ ሴት ልጅ ችግር ውስጥ ልትወድቅ ትችላለች ቀልቧም ይሰበራል ስለዚህ ያለ ምክንያት መፍታቱ ይጠላል።

5) ፍቺ ሀራም (የተከለከለ) ሚሆነው መቼ ነው?

በሽሪአ ያልተፈቀደ የሆኑ የፍቺ አይነቶች የቢድአ ፍቺ በመባል ይታወቃሉ እነሱም

አንደኛው፡- በአንድ ጊዜ በ3 መፈታት የተከለከለ ተግባር ነው።

የአላህ መልእክተኛ በአንድ ጊዜ በ3 ስለፈታ ሰው ሲነገራቸው እንዲህ ብለዋል

{[أَلَيْعَبُ بَكْتَابِ اللَّهِ وَأَنَا بَيْنَ أَظْهُرَكُمْ!]}²¹⁸

{[እኔ በመሀከላችሁ እያለሁ በአላህ ኪታብ ይላገጣል?!]}²¹⁸

በአንድ ጊዜ በሶስት መፍታት እንደማይቻለው ሁሉ በአንድ ጊዜ በሁለት መፍታትም አይቻልም። በአንዴ በሶስት ቢፈታ እንደ ስንት ፍቺ ነው ሚቆጠረው የሚለው ርእስ ወደ ታች ይመጣል (ገጽ 67 ላይ ተመልከት)

ሁለተኛው፡- ኢዳ መቁጠር ሚወጅበት የሆነችን ሴት የወር አበባ ላይ ሆና መፈታትም አይፈቀድም። ምክንያቱም መልእክተኛው አብደላህ ኢብን ኡመርን ሚስቱን የወር አበባ ላይ ሆና ሲፈታት እንዲመልሳት አዘውታል²¹⁹ የወር አበባ ላይ ሆና ቢፈታት ፍቺው ይከሰታል ወይስ አይከሰትም በሚለው ላይ ግን አለሞች ተካፈፈውበታል ዝርዝሩን በ ገጽ 67 ላይ ተመልከቱ

📖 ብዙ ሰው እርጉዝ የሆነችን ሴት መፍታት የመይቻል ይመስለዋል። ነገር ግን እርጉዝ የሆነችን ሴት መፍታት ይቻላል ምንም ችግር የለውም ኢዳዋም የሚያበቃው ያረዝቸውን ስትወልድ ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{[وَأُولَئِ الْأَحْمَالِ أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ]}

{[የእርግዝና ባለቤቶችም ጊዜያቸው እርጉዛቸውን መውለድ ነው፡፡]}

5.2 ማነው መፍታት የሚችለው?

መፍታት የሚችለው አካል እነዚህን መስፈርት ያሟላ መሆን አለበት

1. ባል መሆን አለበት፡- በሽሪአ የመፍታት ስልጣን ያለው ለባል ወይም ደግሞ ባል ለወከለው አካል ነው። በመሆኑም አንድ ሰው ገና ኒካህ ሳያስርላት በፊት አንቺን ሳገባሽ ፈትፍሻለሁ ቢላት ፍቺው አይከሰትም። ምክንያቱም የፈታል ገና ሳያገባት ነው በዚህ ጊዜ ደግሞ የመፍታት ስልጣን የለውም። አላህ እንዲህ ይላል

{[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدَةٍ تَعْتَدُونَهَا]}

²¹⁷ አጠላቅ (1)

²¹⁸ አነሳኢ (3401) አልባኒ ሰሂህ ብለውታል

²¹⁹ ቡኻሪ (5253) ሙስሊም (1471)

{{አናንተ ያመናችሁ ሆይ! ምእምናትን ባገባችሁና ከዚያም ሳትነኩዋቸው በፊት በፈታችኋቸው ጊዜ ለአናንተ በእነርሱ ላይ የምትቆጥሩዋት ዒዳ ምንም የላችሁም፡፡}}

በዚህ አንቀጽ ላይ በግልጽ እንደምናየው ፍቺ የሚሆነው ከትዳር በኋላ ብቻ ነው።

በተጨማሪም ሚስትም የመፍታት ስልጣን የላትም።

2. አእምሮው ጤነኛ መሆን፡- እብድ የሆነ ሰው ቢፈታ ፍቺው ትክክል አይሆንም። ምክንያቱም ስራዎች በኒያ ናቸው ተብለዋል እብድ ደግሞ ንያ የለውም የሚሰራውን አይለይምና

ልክ እንደዚሁ እንቅልፉን የተኛ ሰውም በእንቅልፍ ልቡ ሚስቱን ቢፈታ ፍቺው አይከሰትም። እንቅልፉን የተኛ ሰው ከእንቅልፉ እስኪነቃ ድረስ ወንጀል እንደማይጻፍበት በሀዲስ ተነግሯል።

እስካሪ መጠጥ መጠጣት ከትልልቅ ወንጀሎች ውስጥ ከመሆኑም ጋር መጠጥ በመጠጣቱ የተነሳ የሰከረ ሰው በስካር ላይ ሆኖ ሚስቱን ቢፈታ ፍቺው አይከሰትም ምክንያቱም የሰከረ ሰው የሚናገረውን አያውቅምና ነው። ከሙስሊሞች መሪ ከሆነው ከአስማን ቢን አፍን በዚህ መልኩ መፍረዱ ተገኝቷል።

3. ያለተገደደ ሰው፡- አንድ ሰው ሚስቱን እንዲፈታ ያለ ሀቅ ከተገደደ፤ ካልፈታ ደግሞ በራሱ ላይ ወይ በንብረቱ ላይ ወይ በወላጆቹ ላይ ጉዳት የሚያደርሱበት ከሆነና የነሱን ጥቃት ለመከላከል ሲል ብቻ በውስጡ ሳያምንበት ፈትቻታለሁ ካለ ፍቺው አይከሰትም። በተቃራኒው ደግሞ የተገደደው በሀቅ ከሆነ ግን ፍቺው ይከሰታል። ለምሳሌ ለሚስቱ የሚያስፈልጋትን ነፈቃ ማይሰጣት ከሆነና ፍታም ሲባል አልፈታም ካለ ወይ ነፈቃ እንዲሰጥ ወይ ደግሞ እንዲፈታ ሊገደድ ይችላል በዚህ ግዜ ተገዶ ቢፈታም ፍቺው ትክክል ይሆናል። ከዛህም በተጨማሪ ሚስት ከሱ ጋር መኖርን ካልፈለገችና መሀሩን መልሳለት ፍታችን ስትለው አልፈታም ካላት እንዲፈታት ልናስገድደው እንችላለን። በዚህ ግዜም ከመገደዱ ጋር ፍቺው ትክክል ነው ምክንያቱም የተገደደው በሀቅ ነው።

5.3 ፍቺ በወኪል ይሆናል

ልክ ኒካህ ለማሰር መወከል እንደሚቻለው ሁላ ለመፍታትም እንዲሁ መወከል ይቻላል። ለምሳሌ አንድን ሰው ሚስቱን በመፍታት ላይ ወክዬሀለው ካልኩት ሄዶ መፍታት ይችላል። ለባል ማይፈቀደው ሁላ ግን ለወኪሉን አይፈቀድም። ባል ሚስቱን የወር አበባ ላይ ሆና መፍታት እንደማይችለው ሁላ የተወከለውም አካል የወር አበባ ላይ ሆና መፍታት አይችልም። ባል ሚስቱን ሳያገኛት ወራቶችን አሳልፎ ቢሆን እንኳን በወር አበባ ላይ ሆና እሱም ሆነ ወኪሉ ሊፈቷት አይችሉም።

በወኪል ሲፈታ መታወቅ ያለባቸው ነገሮች

- የተወከለው ሰው መፍታት ሚችለው አንዴ ብቻ ነው። ተወክያለሁና ሶስቴ እፈታታለሁ ቢል አይችልም
- ባል የሰጠው ውክልና ማፍረስ ይችላል። በመሆኑም ውክልናው ከተፋረሰ በኋላ ተወክሎ የነበረው ሰው መፍታት አይችልም
- ባል ውክልናው የሚያበቃበትን ቀን ገደብ እስካላሰቀመጠ ወይ ደግሞ ውክልናውን እስካላፋረሰው ድረስ ውክልና የተሰጠው ሰው በፈለገው ቀን ሊፈታት ይችላል።
- ውክልና የተሰጠው በቀን ገደብ ከሆነ ከተገደበው ቀን በኋል መፍታት አይችልም።

5.4 ሱናን የገጠመ ፍቺ

ትክክለኛ ሱናን የገጠመ ፍቺ አራት መስፈርቶች ያሟላ ነው

- 1) በአንድ ግዜ በአንድ ብቻ ነው መፍታት ያለበት
- 2) በጡህራ ላይ ሆና መሆን አለበት። የወር አበባ ላይ ሆና መፍታት የለበትም
- 3) በዚህ ጡህራዋም ላይ ሆና ያልተገናኘች መሆን አለበት። ማርገዝ ከተረጋገጠ ግን መፍታት ይችላል
- 4) የፈታትን ኢዳ ሳትጨርስ በዛው ደግሞ ሁለተኛ ላይፈታት

5.5 ፍቺው ማይቆጠርባቸው ሁኔታዎች

ከላይ(ገጽ 63) ላይ እንደተገለጸው ፍቺ ሚከሰተው ከትዳር በኋላ ነው በመሆኑም መጀመሪያውኑ ኒካው ትክክል ካልሆነ ፈቺም አይከሰትም። ያ ማለት አብረው ይኖራሉ ማለት ሳይሆን ያለ ፍቺ ይለያያሉ ማለት ነው። ይህ መለያየታቸውም እንደ አንድ ፍቺ አይቆጠርም። ምክንያቱም መጀመሪያም ትዳር ላይ አልነበሩምና ተፋቱ አይባልም መለያየት ብቻ ነው ሚጠበቅባቸው።

ምሳሌ፡- አንድ ሰው ባለማወቅ የጡት እህቱን ቢያገባና ከዛም ከሆነ ግዜ በኋላ የጡት እህቱ መሆኗን ቢያውቅ ከሷ ለመለያየት ፍቺ አያስፈልገውም ኒካሁ በራሱ ባጠፈ ነው ልክ እንዳወቁ መለያየት የጠበቅባቸዋል

ምሳሌ 2፡- ኢዳ ላይ ያለችን ሴት ቢያገባ ኒካሁ ባጠፈ ስለሆነ ፍቺ አያስፈልገውም መለያየት ግድ ይላቸዋል።ይህም መለያየታቸው እንደፍቺ አይቆጠርም።በመሆኑም ኢዳዋ ካለቀ በኋላ ይህ ሰው ቢያገባት የመጀመሪያው ተቆጠሮበት እንዴ ፈተሀታል አይባልም ስለዚህ ከዚህ በፊት ምንም ፍቺ እንዳላስከተሉ ነው ሚታሰበው

5.6 ያለ ወልደ የተጋቡ ሰዎች ለመለያየት ፍቺ ያስፈልጋቸዋል

ከኒካህ መስፈርቶች መሀከል ወልደ አንዱ መሆኑን ከላይ አሳልፈናል መመልከት የፈለገ(1.13) መመልከት ይችላል። በመሆኑም ያለ ወልደ የታሰረ ኒካህ መስፈርትን አጓድሏልና ትክክል አደለም ነገር ግን የሚቻል መስሎት ያለ ወልደ ያሰረ ሰው በዚህ ሰአት የፈጸመው እንደዝሙት እንደማይቆጠርና ኒካህቸውም የሹብህ ኒካን እንደሚባል አይተናል በመሆኑም በዚህ መልኩ (ያለ ወልደ አሰረው) የሚኖሩ ሰዎች መለያየት ከፈለጉ የግድ ፍቺ መከሰት አለበት።ምክንያቱም በዚህ መልኩ የታሰረ ኒካህ ትክክል ነው የሚሉ አለሞች ስላሉ ለመለያየት የግድ ፍቺ ያስፈልጋል። በዚህ ግዜ ቢፈታትም እንደ አንድ ፍቺ ይቆጠርበታል።

5.7 በተቆጣ ሰአት ፈታሁሽ ቢል እንደፈታ ይቆጠርበታል?

በተቆጣ ሰአት ፈታሁሽ ካላት ፈቺው ይከሰታል ወይስ አይከሰትም በሚለው ላይ አለሞች ሁለት አይነት አቋም አላቸው

አንደኛው፡- አዎ በቁጣ ሰዓት ሆኖም ቢፈታት ፍቺው ይከሰታል የሚሉት ናቸው

ይህ አቋም የማሊኪዮች፣ ሻፍኦዮች እና ሀንበልዮች አቋም ነው።

ይህ አቋም ያላቸው አለሞች ማስረጃቸው ምንድነው?

- ① የሽውላ ቢንት ሳኦለባ ሀዲስ ነው።በዛ ሀዲስ ላይ ሽውላ ባሏ አንቺ እንደናቴ ጀርባ ነሽ ሲላት ተቆጥቶ እንደነበር ትናገራለች ከመሆኑም ጋር ግን ባሪያ ነፃ እንዲያወጣ ካልቻለ 2 ተከታታይ ወር እንዲያም ካልቻለ 60 ሚስኪን እንዲያበላ ታዟል።ሱረት ሙጃደላ የወረደው በሷ ሰበብ ነው።
- ② ስሀቦች በዚህ መልኩ ፈተዋ ሰጥተዋል የተፃረራቸው ስሀባ ደግሞ የለም ይህ የነሱን ሙሉ ስምምነት ይጠቁማል።
- ③ አንድ ሰው በተቆጣ ሰአት ሰው ቢገድል ወይ ቢዘርፍ ወይ የከህደት ንግግር ቢናገር ከመጠየቅ አይድንም ስለዚህ ይህም ያው ነው
- ④ ቁጣ ሚመነጨው ከውስጥ ነው ውድታም ሚመነጨው ከውስጥ ነው አንድ ሰው ለሴት ባለው ከባድ ውድታ ተነሳስቶ ዝሙት ቢሰራ ዝሙት ሰራ ከመባል አይድንም ልክ እንደዚሁ በቁጣ ተነሳስቶ ሚስቱን ቢፈታ ፈቷል ከመባል አይድንም
- ⑤ አንድ ሰው በቁጣ ሰአት ፍርድ እንዳይሰጥ ተከልክሏል።በዛ ሰአት ሚፈርደው ፍርድ ቦታ ስላለው ነው እንጂ የተከለከለው ከነጭራሹ ተቆጥቶ የፈረደው ተቀባይነት ባይኖረው ኖሮ አይፍረድ ተብሎ ለመከልከሉ ትርጉም አይኖረውም ነበር።

ሁለተኛው : በከባድ ቁጣ ላይ ሆኖ ሚስቱን ከፈታት ፍቺው አይከሰትም የሚሉት ናቸው።

ይህን አቋም ካንፀባረቁ አለሞች መሀከል ኢብኑል ቀይምና ኢብን ተይሚያ ይገኙበታል።

ኢብኑል ቀይም ቁጣን ለ3 ይከፍለዋል።

1. ቀለል ያለ ቁጣ አእምሮ ያልተቀየረበት የሚናገረውንና የሚሰራውን ጠንቅቆ ሚያውቅበት። በዚህ ሁኔታ ላይ ያለ ሰው ሚስቱን ቢፈታ ፍቺው ይከሰታል ይህ በሁሉም አለሞች ስምምነት ነው። በዚህ ላይ ምንም ሺላፍ የለበትም።
2. ቁጣው ጫፍ የደረሰና ሰውየው የት እንዳለ እንኳን ማያቅበት ምን እንደተናገረ እንኳን ማይለይበት ደረጃ የደረሰ ራሱን ያሳተው አይነት ከሆነ።ይህ ሰው ሚናገረውን እንኳን ምን እንደሆነ ለይቶ ስለማያውቅ የዚህ ሰው ፍቺ አይከሰትም።በዚህም ላይ ምንም ሺላፍ የለበትም
3. በሁለቱ መሀከል የሆነ ልክ እንደ አብድ ሁኔታ ውስጥ ያለ።ይህኛው ነው የሺላፍ ርእስ ትክክለኛው አቋም ፍቺው አይከሰትም ሚለው ነው።

የነዚህኛዎቹ ማስረጃ ምንድነው?

አላህ በቁርአኑ እንዲህ ብሏል

{لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبْتُمْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ}}

{{በመሐላዎቻችሁ በውድቁ (ሳታስቡ በምትምሉት) አላህ አይዘታችሁም። ግን ልቦቻችሁ ባሰቡት ይይዛችኋል። አላህም በጣም መሐሪ ታጋሽ ነው።}}²²⁰

የዚህ አንቀጽ ማስረጃነቱ፡- ሳናስበው በምንምለው ማይዘን ከሆነ ፍቺም እንደዚሁ ነው

ሌላ ቦታ ላይም አላህ ስለ ሙሳ ሲናገር እንዲህ ማለቱ

{وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي ۖ أَعَجَلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَأَلْقَى الْأَنْوَاعَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ ۚ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تَشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ}}

{{ሙሳም እየተቆጣና እያዘነ ወደ ሕዝቦቹ በተመለሰ ጊዜ «ከእኔ በኋላ በእኔ ላይ የተካችሁት ነገር ከፋ! የጌታችሁን ትእዛዝ ተቻክላችሁን» አላቸው። ስሌዳዎቹንም ጣላቸው። የወንድሙንም ራስ (ጸጉር) ወደርሱ የሚጎትተው ሲኾን ያዘ። (ወንድሙም)፡- «የናቴ ልጅ ሆይ! ሕዝቦቹ ናቁኝ። ሊገድሉኝም ተቃራቡ። ስለዚህ በእኔ ጠላቶችን አታስደስትብኝ። ከአመጸኞች ሕዝቦችም ጋር አታድርገኝ» አለው።}}

ሙሳ ስለዳውን የጣለው ከቁጣ የተነሳ ነው ስለዚህ አላህ አልወቀሰውም። የወንድሙንም ፃም የያዘው እንዲሁ ከቁጣ የተነሳ ነው።

ከሀዲስ ደግሞ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል።

"لا طلاق ولا عتاق في إغلاق"

"ፍቺ የለም ባሪያ ነፃ ማውጣትም የለም (በኢግላቅ) በመዘጋት።"²²¹

ኢግላቅ በሚለው የተፈለገው ምንድነው በሚለው አለሞች የተለያየ አቋም አንፀባርቀዋል

- ከፊል አለሞች በመገደድ በለው አብራርተውታል (የሂጃዝ ሰዎች)
- ሌሎች ደግሞ በቁጣ ለማለት ነውያሉ አሉ (የኢራቅ ሰዎች)

ኢማም አህመድም እንዲሁ በቁጣ ተርጉመውታል።

በሌላ ሀዲስ ላይም የአላህ መልእክተኛ ﷺ ለኢምራን ቢን ሁሳይን እንዲህ ብለውታል

²²⁰

²²¹ አቡ ዳዊድ (2193) ኢብን ማጃ (2046) አልባኒ ሰሂህ አቡ ዳዊድ ላይ ሰሂህ ብለውታል

"ከቁጣ ጋር ስለት የለም; ከፍራው የመሀላ ከፍራ ነው"

ስለት መሙላት አላህ ያዘዘው ተግባር ከመሆኑ ጋር በቁጣ ምክንያት ሚቀር ከሆነ ፍቺም እንዲሁ ነው።

ይህን አቋም በዘመናችን ያሉ ብዙ ኡለሞች ይመርጡታል

5.8 የወር አበባ ላይ ሆና ቢፈታት ፍቺው ይቆጠራል?

ሀራም ከሆኑ ፍቺዎች መሀከል የወር አበባ ላይ ሆና መፍታት አንዱ መሆኑን አሳልፈናል (በገጽ 62 ላይ ተመልከት) ነገር ግን ይህ ፍቺ ሀራም ከመሆኑ ጋር እንደፍቺ ይቆጠራል ወይ? በሚለው ላይ ኡለሞች ሁለት አይነት አመለካከትን አንጸባርቀዋል።

የመጀመሪያው መዝሀብ

አራቱን አኢማዎች ጨምሮ አብዛኛዎቹ ኡለሞች በዚህ መልኩ መፍታት ሀራም ቢሆንም ፍቺው ግን ይከሰታል ይላሉ። ለዚህ አቋማቸው እንደማስረጃ ያመጡት

1. የአብደላህ ኢብን አሙር ሀዲስ ላይ (مره فليراجعها) (እዘዘው ይመልሳት) ማለታቸው መመለስ (مراجعة) የሚከሰተው ከፍቺ በኋላ ነው ፍቺው ተከስቶ ባይሆን ኖሮ ይመልሳት (فليراجعها) አይሉም ነበር
2. በዚሁ የአብደላህ ሀዲስ ላይ ፍቺው ባይከሰት ኖሮ መመለስ አያስፈልገውም ነበር መልእክተኛው ሚስቱ ናት ብለው ይሉም ነበር
3. በዚሁ ሀዲስ አንዳንድ ሪፖርቶች ላይ (أنها حسبت من طلاقها) (እሷ ከፍቺዋ ተቆጥራለች)²²² ብለዋል ይህ ደግሞ ግልጽ ማስረጃ ነው
4. አላህ በጥቅሉ (الطَّلُق مَرَّتَانِ) (ፍቺ ሁለት ጊዜ ነው)²²³ ብሎ አስቀምጧል የወር አበባ ላይ የሆነችንና ያልሆነችን አለየም

ሁለተኛው መዝሀብ

ከፊል ኡለሞች ግን የወር አበባ ላይ ሆና ቢፈታት ፍቺው አይከሰትም ይላሉ። ማስረጃቸውም

1. የአብደላህ ቢን አሙርን ሀዲስ አኢማም አቡዳውድ ትክክለኛ በሆነ ሰነድ እንደዘገበው (የአላህ መልእክተኛ መለሱት ከምንም አልቆጠሩትም)²²⁴ የሚል አለ። ስለዚህ ከፍቺ አልተቆጠረበትም
2. የአላህ መልእክተኛ (من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو ر) (የኛ ትእዛዝ የሌለበትን ስራ የሰራ ሰው ተመላሽ ነው)²²⁵ ብለዋል። የወር አበባ ላይ ሆና መፍታት ደግሞ የመልእክተኛው ትእዛዝ የለበትም ስለዚህ ተመላሽ ነው
3. መልእክተኛው አብደላህ ኢብን አሙርን እንዲመልሳት አዘውታል የመጀመሪያው ፍቺ ተከስቶ ቢሆን ኖሮ በመመለሱ ምንም ፋይዳ የለውም እንደውም የፍቺ ቁጥሩን ያበዛዋል ምክንያቱም መልስ ሊፈታት ነውና መጀመሪያ የፈታትም ሚቆጠርበት ከሆነ አሁንም ሲፈታት ሁለተኛ ፍቺ ሊሆን ነው። በዚህ መሰረት እንዲመልሳት የታዘዘው ጥቅም ላይኖረው ነው

ስንጠቀልለው

5.9 የወር አበባ ላይ ሆና ልትፈታ ሚፈቀድ አለች?

ባልና ሚስት ተጋብተው ግንኙነትን ሳይፈጽሙ እንዲሁም ለብቻቸው ከሰው ተነጥለው ሳያገሉ ከተጣሉ የወር አበባ ላይ እያለችም ቢሆን ሊፈታት ይፈቀድለታል። ምክንያቱም ይህቺ ሴት ኢዳ የላትምና ነው። አላህ እንዲህ ይላል

²²² ቡዝሪ (5253) ሙስሊም(1471)

²²³ አል በቀራ 229

²²⁴ አቡ ዳውድ (2185) አልባኒ ሰሂህ ብለውታል

²²⁵ ሙስሊም (18/1718)

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَخُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا}

{እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ምእምናትን ባገባችሁና ከዚያም ሳትነኩዋቸው በፊት በፈታችኋቸው ጊዜ ለእናንተ በእነርሱ ላይ የምትቆጥሩዋት ዒዳ ምንም የላችሁም። አጣቅሟቸውም፤ (ጉርሻ ስጧቸው)። መልካም ማሰናበትንም አሰናብቷቸው።}

5.10 የወሊድ ደም ላይ ያለችንስ ሴት መፍታት ይቻላል?

ከላይ እንዳሳለፍነው እርጉዝ የሆኑትን ሴት መፍታት እንደሚቻል አይተናል የወር አበባ ላይ ያለችን ደግሞ መፍታት እንደማይቻል አይተናል። እርጉዝን መፍታት ተፈቅዶ የወር አበባ ላይ ያለችን የተከለከለበት ምክንያት ምንድነው?

እንደሚታወቀው ኢዳ ሚቆጠረው በወር አበባ ነው። የፈታት ደግሞ የወር አበባ ላይ ሆኖ ከሆነ ይህ አሁን ያለችበት የወር አበባ ከኢዳ አይቆጠርም ስለዚህ ልክ እንደፈታት ኢዳን መቁጠር አትጀምርም ገና ከዚህኛው የወር አበባ ከጠራች በኋላ ነው ኢዳ መቁጠር ምትጀምረው አላህ ደግሞ ኢዳ መቁጠር በሚችሉበት ጊዜ እንድንፈታቸው አዞናል አላህ እንዲህ ይላል

{يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ }

{እንተ ነቢዩ ሆይ! ሴቶችን መፍታት ባሰባችሁ ጊዜ፤ ለዒዳቸው ፍቱዋቸው። ዒዳንም ቁጠሩ።}

እርጉዝ ሴት ግን ኢዳዋ ያረዝችውን እስክትወልድ ነው።አላህ በተከበረው ቃሉ እንዲህ ይላል

(وَأُولَتْ الْأَحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) (የእርግዝና ባለቤቶችም ጊዜያቸው እርጉዛቸውን መውለድ ነው)ስለዚህ እርግዛ ቢፈታት ከተፈታችበት ሰአት ጀምሮ ኢዳዋን ትቆጥራለች።

የወሊድ ደም ላይ ያለችንም ሴት በምንመለከት ጊዜ ከተፈታች ሰአት ጀምሮ ኢዳዋን መቁጠር ትችላለች ስለዚህ ሚዛን ሚደፋ በሆነው የኡለሞች አቋም²²⁶ መሰረት የወሊድ ደም ላይ ያለችን ሴት መፍታት ይቻላል።ምክያቱም አላህ ያለው (فَطَلَّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ) (ለዒዳቸው ፍቱዋቸው)ነው ።ይህችም ደግሞ የተፈታችው ለኢዳዋ ነው።

5.11 አንድ ጊዜ በሶስት ቢፈታ እንደ ስንት ነው ሚቆጠረው?

የሚከለከሉ የፍቺ አይነቶችን ስንመለከት በአንድ ጊዜ በሶስት መፍታትም የተከለከለ መሆኑን አይተናል(ገጽ62 ላይ ተመልከት)። ነገር ግን ይህ ፍቺ ይከሰታል ወይ? ከተከሰተስ እንደስንት ነው ሚቆጠረው?

የሱና ኡለሞች በአጠቃላይ ፍቺው በመከሰቱ ላይ ይስማማሉ ራፊዳዎች ግን ፍቺው አይከሰትም የሚል እምነት አላቸው።ስለዚህ ፍቺው በመከሰቱ ላይ ምንም ጥርጥር የለውም ግን እንደስንት ፍቺ ነው ሚቆጠረው በሚለው ላይ ኡለሞች ለሁለት ተከፍለዋል

አንደኛው አቋም፡- እንደ ሦስት ነው ሚቆጠረው የሚል ነው

አራቱን አኢማዎች ጨምሮ አብዛኛዎች ኡለሞች ያሉበት አቋም ይህኛው ሲሆን በዚህ መሰረት በአንድ ጊዜ በሶስት ፈታውሽ ካላት ፍቺው በሶስት ይሆናል።ሌላ ባል አግብታ ያ ባል እስካልፈታት ድረስ እሷን መመለስ አይችልም የሚል ነው።

ማስረጃቸውም

²²⁶ አህዛብ (49)

²²⁷ አጠላቅ (i)

²²⁸ ብዙ ኡለሞች ግን የወሊድ ደም ላይ ያለችን ሴት መፍታት አይቻልም ይላሉ።ማስረጃቸው ደግሞ ባሳለፍነው የአብደላህ ኢብን አሙር ሀዲስ ላይ ጡሀራ ላይ ሆኖ ፍታት ብለውታል ስለዚህ የወሊድ ደም ላይ ከሆነችም መፍታት አይቻልም የሚል ነው ነገር ግን መልአክተኛው ለአብደላህ እያናገሩት ያሉት ስለ ወር አበባ ስለሆነ የፈለጉበት ጡሀራ ከወር አበባ መጥራቱን እንደሆነ እንገነዘባለን ስለዚህ የወሊድ ደም ላይ ሆኖ ቢፈታት በኢዳ ላይ ስለፈታት ፍቺው ይቻላል።

1ኛ) ኡመር ረዲየላሁ አንሁ በዚህ መልኩ ፈርዷል

2ኛ) አባ ረካና ሚስቱን በሶስት ፊታት (በአንድ ጊዜ በሶስት ፊታት) ከዛም ተጸጽተ ያን ጊዜ መልእክተኛው መለሱለትና ይህች አንድ ፍቺ ናት አሉት።በዚህ ሀዲስ ላይ ረካና ለመልእክተኛው አንድ ፍቺ እንጂ እንዳልፈላገበት ምሎ ተናግሯል²²⁹ በመሆኑም ሶስት ፍቺ አስበበት ቢሆን ኖሮ እንደሶስት ይቆጠር እንደነበረ ይጠቁማል።

ሁለተኛው አቋም፡- እንደ አንድ ነው ሚቆጠረው የሚል ነው

ይህ ሸይኩል ኢስላም ኢብን ተይሚያ የመረጠው አቋም ሲሆን ተማሪው ኢብንል ቀይምም አጦናክሮለታል አብዱረህማን አስኦዲ፣ ኢብን ባዝና ኢብን ኡስይሚንም ይህን አቋም ይመርጣሉ።

ማስረጃቸው

አብደላህ ቢን አባስ እንዲህ ይላል “በአላህ መልእክተኛ፣ በአቡበከር እና በኡመር ሁለት የስልጣን ዘመናት በአንድ ጊዜ በሶስትመፍታት እንደ አንድ ፍቺ ነበር የሚቆጠረው ከዛም ኡመር ሰዎች ትግስት በተደረገላቸው ነገር ተጣደፉ ተፈጻሚ እንዲሆን ብናደርግባቸው አለና ተፈጻሚ አደረገባቸው”²³⁰

ይህ የሚያሳየው ኡመር ሰዎች በአንዴ በሶስት ፊታው እያሉ ሲያስቸግሩ ጊዜ እነሱን ለመቅጣት ብሎ ነው እንደሶስት ይቆጠር ያለው እንጂ መጀመሪያ እንደ አንድ ነበር ሚቆጠረው።

በሶስቱ ፊትፔሻለሁም ይበል ሶስቱ ደጋግሞም ፊትፔሻለሁ ፊትፔሻለሁ ፊትፔሻለሁ ይበል ለውጥ እንደሌለው ነው ኢብን ተይሚያ የሚናገረው ይህም አቋም የኢብን ኡስይሚንም ነው።ኢብን ባዝ ግን ፊትፔሻለሁ የሚለውን በሶስት መፍታት አስበበት በአንድ ጊዜም ቢሆን ከደጋገመው እንደሶስት ነው ሚቆጠረው ይላሉ

ይህኛው በአንዴ በሶስት መፍታት እንደ አንድ ፍቺ ነው ሚቆጠረው የሚለው አቋም ሚዛን የሚደፋ ነው።ምክንያቱም በመልእክተኛው ﷺ ዘመን የነበረው ይህ ነው።

5.12 ፍቺ ሚከስትባቸው ሁኔታዎች

አንደኛ፡ ፊትፔሻለሁ ብሎ በግልፅ ከተናገረ ለራሷም ይሁን ለሌላ ሰው ፊትቻታለሁ ካለ ፍቺው ተከስቷል። ፍቺ ላይ ለቀልዴ ነው ሚባል ነገር የለም ፍቺን አስቦ ፊትፔሻለሁ እስካለ ድረስ እንደፊታት ነው ሚቆጠረው የተናገረው ለቀልዱን እንኳን ቢሆን።መልእክተኛው እንዲህ ብለዋል

{ثلاث جد هن جد وهن جد النكاح والطلاق والرجعة}

{ሶስት ነገሮች ምራቸውም ምር ነው ቀልዳቸውም ምር ነው። ኒካህ፣ ፍቺ እና መመለስ}

ስላዚህ ለቀልድ እንኳል ፊትፔሻለሁ ካላት ፍቺው ይከስታል።

ፊትፔሻለሁ ያለው ግን ፍቺን ሳያስብበት ከአፉ አምልጦት ወይ ደግሞ ሌላ ነገር አወራለሁ ብሎ ተሳስቶ ከሆነ እንድፍቺ አይቆጠርበትም ምክንያቱም ስራዎች በንያ ናቸውና ነው።

ነገ እፈታሻለሁ ካላት

ሚስቱ ፍታኝ ስትለው ነገ እፈታሻለሁ ቢላት እና ያለት ቀን ቢያልፍ እንኳን እንደተፈታች አይቆጠርም።ምክንያቱም እፈታሻለሁ እንጂ ፊትፔሻለሁ አላለም።ቃል መግባት ደግሞ መፈጸም ማለት አደለም²³¹

²²⁹ ኢማም አህመድ ጠንካራ በሆነ ሰነድ ዘግበውታል

²³⁰ ኢማም ሙስሊም ሰሂሁ ዘግበታል

²³¹ አሸርሁል ሙምቲአ (5/427)

ትላንት ፈትቼሻለሁ ቢላት

ትላንትናውን ያልፈታት ከነበረና አሁን ፍታኝ ስትለው ትላንት ፈትቼሻለሁ ቢላት እንደፍቺ አይቆጠርም። ወይም ሳላገባሽ በፊት ፈትቼሻለሁ ቢላት ፍቺው አይከሰትም። በዚህም መሰረት ወደ ሀገር ቤት ከመግባትሽ ከወር በፊት ፈትቼሻለሁ ቢላትና ይህን ካላት ወር ሳይሞላው ሀገር ቤት ብትገባ ፍቺው አይከሰትም ምክንያቱም የፈታት ከተናገረበት ቀን ቀድሞ ይሆናል ይህ ደግሞ እንደማይከሰት አሳልፈናል። ነገር ግን ይህን ካላት ከወር በኋላ ሀገር ቤት ብትገባ ፍቺው ይከሰታል ምክንያቱም ፍቺው የተከሰተው ከተናገረበት ቀን በኋላ ነው።

ሚስትህን ፈተህታል እንዴት ተብሎ ሲጠየቅ፡ አዎ ብሎ ከመለስ እንደፈታት ይቆጠራል?

አዎ ያለው መፍታትን ነይቶ ከሆነ እንደፈታት ይቆጠራል። ነገር ግን አዎ ያለው ለመዋሸት ከሆነ እንደፍቺ አይቆጠርም ምክንያቱም እዚህ ጋር በግልጽ ፈትቻታለሁ ብሎ አልተናገረምና የግድ ንያው ይታያል። ልክ እንደዚሁ ሁላ ሚስት አለክ? ተብሎ ሲጠየቅ አዎ ብሎ ያለ ሰው መዋሸትን አስቦ ከሆነ እንደ ፍቺ አይቆጠርበትም።

ሁለተኛ፡- ፍቺን ነይቶ በፅሁፍ ፈትቼሻለሁ ብሎ ከፃፈ እንደፈታት ይቆጠራል። ነገር ግን ይህን ጽሁፍ የጻፈው እጅ ጽሁፍ ለመለማመድ እንጂ ፍቺ ነይቶ ካልሆነ እንደፈታት አይቆጠርም። ፍቺ ነይቶበት እንደጻፈው ሚጠቁም ነገር ከተገኘ ግን እንደ ፍቺ ይቆጠራል። ለምሳሌ ሚስቱ ፍታኝ እያለች ስትጨቀጭቀው ፈትቼሻለሁ ብሎ በስልክ መልእክት ጽፎ ቢልክላት እንደፍቺ ይቆጠራል።

ሶስተኛ፡- ለመፍታት ነይቶ እንደፈታት ሚጠቁሙ አሽሙራዊ ቃላቶችንም ቢጠቀም እንደፈታት ይቆጠራል።

እዚህ ጋር ግን ቃላቶቹ ግልጽ ስላልሆኑ ፍቺ ነይቶ መሆን የግድ አለበት አለበለዚያ ፍቺው አይከሰትም። ለምሳሌ፡ የኔና ያንቺ አብሮነት አብቅቷል ወይም ይበቃናል ወደ ቤተሰብሽ ተመለሽ ወይ ደግሞ ኢዳ መቁጠር ጀምሪ የመሳሰሉ ቃላቶችን ፍቺ ነይቶባቸው ከተናገረ እንደፈታት ይቆጠራል። ፍቺ ካልነበረበት ግን እንደ ፍቺ አይቆጠርም።

አንቺ በኔ ላይ ሀራም ነሽ ያለ ሰው

ይህንን ሲል የፈለገበት እንዲሁ ያለውን ሁከም መግለጽን ብቻ ከሆነ ዋሽተህል ብቻ ነው ምንለው እንደፍቺ አይቆጠርም። ነገር ግን ያሰበበት ፍቺን ከሆነ እንደ ፍቺ ይቆጠራል።

በጣም ውስቀሶ የሚበዛበት ሰው ሳይፈልገው ምላሱ ላይ እየመጣበት ደጋግሞ ሚሲቴን ፈትቻታለሁ ቢል ይህ ፍቺ አይቆጠርበትም። ምክንያቱም ይህ ሰው ይህን ቃል የሚናገረው ከውስቀሩ እረፍትን ለማግኘት ሲል ነው።

📖 አንድ ሰው በአፍ እስካልተናገረ ወይ ደግሞ በጽሁፍ እስካሳሰፈረው ድረስ በውስጡ መፍታትን ቢነይት ወይም ደግሞ ፈትቻታለሁ ብሎ በውስጡ ቢወስን እንደፈታ አይቆጠርበትም

ከፊል አካሏን መፍታት

አንድ ሰው ለሚስቱ ፊትሽን ወይ አይንሽን ወይ ደግሞ ልብሽን ፈትቼሻለሁ ቢል ፍቺን አስቦበት እንደፈታት ይቆጠራል። ነገር ግን ፈትቼሻለሁ ያለው ከሷ ሊለይ የሚችል አካሏን ከሆነ ለምሳሌ ጸጉርሽን ወይ ጥፍርሽን ወይ ጥርስሽን ፈትቼሻለሁ ቢላት እንደፈታት አይቆጠርም። ልክ እንደዚሁ 50% ፈትቼሻለሁ ቢል እንደፍቺ ነው ሚቆጠረው እንጂ ግማሽ ፍቺ እሩብ ፍቺ ሚባል ነገር የለም ያ እማ ካለ ግማሽ ግማሽ እየፈታ ፍቺ ሶስቱ መሆኑ ቀርቶ ስድስቱ ሊሆን ነው።

5.13 በመስፈርት የተቀመጠ ፍቺ

አንድ ሰው ሚስቱን ይሄን ካላደረግሽ ፈትቼሻለሁ ወይም ይህን ካደረግሽ ፈትቼሻለሁ ብሎ ማለቱ በሽሪአ የማይደገፍ እና የተከለከለ ተግባር ነው

ሙሀመድ ቢን ሳሊሀል ኡሰይሚን እንዲህ ይላሉ፤

"እነዚህ ሞኞች ሁል ጊዜ ምላሳቸውን በፍቺ ልቅ ሚያደርጉ ሰዎች የአላህ መልእክተኛ ያመለከቱትን መንገድ የተፃረሩ ናቸው። የአላህ መልእክተኛ እንዲህ ብለዋል

{مَنْ كَانَ حَالًا فَلْيُخْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْنُتْ}

{የሚመልሰው ካለ በአላህ ይማል ወይ ዝም ይበል}²³²

ሙእሚን የሆነ ሰው ሊምል ከፈለገ መማል ያለበት በአላህ ነው። እንደገና ማህላ ማብዛት ተገቢ አደለም አላህ እንዲ ስለሚል

{وَأَحْفَظُوا أَيْمَنَكُمْ }

{ማህላቸንም ጠብቁ}²³³

ይህ አንቀፅ ከተተረጎመባቸው ማብራሪያዎች ውስጥ አንዱ ማህላ አታብዙ በሚል ነው

ያማ እንዲህ ካላደረግሽ ተፈተሻል ወይም እንዲህ ካደረግሽ ተፈተሻል ወይም ደግሞ ሚስቴ እንዲህ ካደረግሽ ፈትቻታለው የሚሉ ገለፃዎች ይህ የአላህ መልእክተኛ ካመላከቱበት ተቃራኒ ነው።²³⁴

በዚህ መልኩ የማለ ሰው ያላትን ካልፈፀመች እንደተፈታች ትቆጠራለች?

አብዛኞቹ ኡለሞች አዎ እንደፈታች ትቆጠራለች ይላሉ። ሌሎች ኡለሞች(ሸይኩል ኢስላምንም ጨምሮ) ደግሞ ነገሩን እንደ ሰውየው ኒያ ከፋፍለው ያዩታል። እሱም፡--

ይህን ሲናገር የፈለገበት ልክ በመሆኑ እንደሚፈለገው በስራው ላይ ማነሳሳት ብቻ ከሆነ ይህ ፍርድ እንደማህላ ፍርድ ነው ፍቺው አይከሰትም። ለመሆኑም ከፍራ ይወጅበታል። ነገር ግን ሰውየው ይህን ሲናገር ፍቺን አስበበት ከሆነ ፍቺው ይከሰታል። የልብ ውስጥ ንያውን የሚያውቀው አላህ ነውና ሊዋሽ አይገባም።

ሰውየው ያለው ግን እንዲህ ካላደረግሽ ፈትቼሻለሁ ሳይሆን እፈታሻለሁ ከሆነ ባለማድረጓ ብቻ ፍቺው አይከሰትም ከዛ በሆላ ፈትቼሻለሁ እስካላለ ድረስ።

ለምሳሌ፡- ዘይድን ካናገረሽው ፈትቼሻለሁ ብሎ ለሚስቱ ቢላትና ከዛም እሷ ዘይድን ብታናግር።

ይህ ሰው በዚህ ንግግሩ የፈለገበት እሷን ዘይድን ከማናገር መከልከልና ማስጠንቀቅ ብቻ ከሆነና ፍቺን ፈልጎበትካልሆነ ልክ እንደመሆኑ ነው ሚታሰበው። ስለዚህ እሷ ዘይድን ካናገረች የመሆኑ ከፋራ ይኖረበታል

ነገር ግን ይህ ሰው በዚህ ንግግሩ የፈለገበት እሷን ዘይድን ካናገረች መፍታትን ከሆነ ልክ ዘይድን ስታናግር እንደፈታች ይቆጠራል።

ዘይድን ካናገረሽ ተፈተሻል ብሏት እሷ ዘይድን ደጋግማ ብታናግር ፍቺው ስንቴ ነው ሚከሰተው?

ዘይድን ካናገረሽ ተፈተሻል ካላት አንድ ጊዜ ስታናግረው ፍቺው ይከሰታል ነገር ግን ደጋግማ ዘይድን ብታናግር ፍቺው ደጋግሞ አይከሰትም ምክንያቱም አንድ ጊዜ ስታናግረው ያለው ነገር ተፈጽሟል አብቅቷልም። ከዛ በኋላ መልሷት አብረው ሲኖሩ ዘይድን ብታናግር ፍቺ አይከሰትም የመጀመሪያው ንግግር ተፈጻሚ ሆኖ አብቅቶለታልና።

ባየሁሽ ቁጥር ፈትቼሻለሁ ካላትስ?

ባየሁሽ ቁጥር ፈትቼሻለሁ ካላት ባያት ቁጥር እንደፈታች ይቆጠራል። ስለዚህ ሶስት ጊዜ ካያት ሶስት ጊዜ እንደፈት ይቆጠራል ነገር ግን ያላት ካየሁሽ ፈትቼሻለሁ ከሆነ አንዴ ብቻ ነው ፍቺ ሚከሰተው። በተጨማሪም ባየሁሽ ቁጥር ፈትቼሻለሁ ያላት አግብቷት ያልተገናኛትን ሴት ከሆነ ደጋግሞ ቢያያት እንኳን ፍቺው ሚከሰተው አንድ ጊዜ ብቻ ነው። ምክንያቱም ያልተገናኛት ሴት አንዴ ሲፈታት ገና ከሱ ትለያለች ከዛ ደግሞ ሊፈታት አይችልም ምክንያቱም ኢዳ የላትምና ነው።

²³² ቡኻሪ (2679)

²³³ አልማኢዳ (5)

²³⁴ ፈታዋ አልመርአተል ሙስሊማ (2/753)

ጓደኛሽ ቤት ከሄድሽ ተፈተሻል ካላት

አንድ ባል ሚስቱ ቴሌቪዥን እንድታይ አይፈልግም እና ጓደኛዋ ቤት ቴሌቪዥን ያለ መስሎት ጓደኛሽ ቤት ከሄድሽ ተፈተሻል ካላት ከዛህም እሷ ጓደኛዋ ቤት ብትሄድ ነገር ግን እካ ቴሌቪዥን ባይኖር ፍቺው አይከሰትም ምክንያቱም እሱ ይህንን የተናገረው ጓደኛዋ ቤት ቴሌቪዥን ያለ መስሎት ነው።

ምትፈልጊ ከሆነ ተፈተሻል ካላት

ምትፈልጊ ከሆነ ተፈተሻል ካላት ምርጫው የሷ ነው። ከፈለገች ፍቺውን መርጣ መቀጠል ትችላለች ካልፈለገች መኖሩን መርጣ አብራ መቀጠል ትችላለች።ፍቺውን ከመረጠች እንደተፈታች ነው የሚቆጠረው።

5.14 እስከ ስንት ጊዜ ነው መፍታት የሚቻለው

ባል አንድትን ሴት መፍታት የሚችለው ሶስት ጊዜ ብቻ ነው ለሶስተኛ ጊዜ ከፊታት በኋላ ሊመልሳት አይችልም።አላህ እንዲህ ይላል

{الطَّلُقَ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَنٍ }

{ፍች ሁለት ጊዜ ነው፤ (ከዚህ በኋላ) በመልካም መያዝ ወይም በበጎ አኳኋን ማሰናበት ነው።:} ²³⁵

በዚህ አንቀጽ ላይ እንደጠቀሰው ከሁለተኛ ፍቺ በኋላ የመጨረሻ እድል ብቻ እንዳለ ነው እሱም ወይ ማኖር ወይ ማሰናበት ያ ማሰናበት ደግሞ ሶስተኛ ፍቺ ነው። ከዛ በኋላ ምናልባት ሌላ ባል አግብታ እስካልተፈታች ድረስ ከዚህኛው ጋር አብራ መኖር እንደማይፈቀድላት ቀጥሎ እንዲህ በማለት ገለጸ

{فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَتَكَحَّ زَوْجًا غَيْرَهُ }

{ (ሦስተኛ) ቢፈታትም ከዚህ በኋላ ሌላን ባል እስከምታገባ ድረስ ለርሱ አትፈቀድለትም።:} ²³⁶

ሌላ ባል አግብታ ከዛህም ሁለተኛ ላይ ካገባችው ባሏም ግንኙነትን ካደረገች በኋላ ተጣልታ ከፊታት ወደ መጀመሪያው ባሏ መመለስ ትችላለች

{ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ }

{ (ሁለተኛው ባል) ቢፈታትም የአላህን ሕግጋት መጠበቃቸውን ቢያውቁ በመማለሳቸው በሁለቱም ላይ ኃጢአት የለባቸውም።:}

ነገር ግን ሁለተኛውን ባል ያገባችው ወደ መጀመሪያው ባል ለመመለስ እንዲፈቀድላት አስባ ከሆነ ወደ መጀመሪያው ባሏ መመለስ ትከለክላለች ይህን አስቦ (ተጋብተን እንፋታና ወደ መጀመሪያው ትመለሻለሽ የሚለውን አስቦ) መጋባት ከትልል ወንጀሎች ውስጥ ነው ትዳሩም ልክ አይሆንም።

5.15 በፍቺ ላይ የተጠራጠረ

አንድ ሰው ሚስቱን በመፍታቱ ላይ ከተጠራጠረ እርግጠኛ እስከሚሆን ድረስ እንደፈታት አይቆጠርም።ምክንያቱም እርግጠኝነት በጥርጣሬ አይወገድም።ልክ እንደዚሁ የፈታት ሁለቱ ይሁን አንዱ ከተጠራጠረ አነስተኛውን ቁጥር ነው የሚወስደው እርግጠኛ እስካልሆነ ድረስ።ከሁለቱ ሚስቶቹ አንደኛዋን ፈትቷት ነገር ግን የትኛዋን ሚስቱን እንደፈታት የተጠራጠረ ሰው እርግጠኛ መሆን ካልቻለ የፈታትን ለመወሰን በሁለቱ መሀከል አጣን ያስጥላል።

²³⁵ አልበቀራ (229)

²³⁶ አልበቀራ (230)

5.16 የተፈታች ሴት ኢዳዋ እስኪያልቅ ድረስ መሆን ያለባት

የተፈታች ሴት ኢዳዋን እስካልጨረሰች ድረስ በባሏ ቤት ውስጥ ነው መቀመጥ ያለባት። ኢዳዋ ሳያልቅ የባሏን ቤት ትታ ወደ ቤተሰቦቿ መቀላቀል አትችልም። አላህ እንዲህ ይላል

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحْشَةٍ مُبَيَّنَةٍ

{አንተ ነቢዩ ሆይ! ሴቶችን መፍታት ባሰባችሁ ጊዜ፤ ለዲዳቸው ፍቱዋቸው። ዲዳንም ቁጠሩ። አላህንም ጌታችሁን ፍሩ። ፡ ግልጽ የኾነችን ጠያፍ ካልሠሩ በስተቀር ከቤቶቻቸው አታውጡዋቸው፤ አይውጡም።፤²³⁷

በተጨማሪም የተፈታችው በሶስት እስካልሆነ ድረስ ለሱ መዋብ ሂጃቧን መገለጥ ሽቶ መቀባት ይፈቀድላታል። ልታቃልደውና አብራው መንገድ ልትሄድ ብቻቸውንም ሊሆኑ ይፈቀድላቸዋል። ነፈቃም በሱ ላይ ግዴታው ነው እሱን መታዘዝም በሷ ላይ ግዴታ ነው። በዚህ ሁኔታ ኢዳዋ ሳያበቃ እሱ ቢሞት ከውርስ ድርሻ ይኖራታል። ኢዳዋ ሳያበቃ ከሷ ውጭ አራት ማግባት አይችልም። እሷም እንደ አንድ ሚስት ትቆጠራለችና።

ሸይክ ሙሀመድ ቢን ሳሊህል አሰይሚን - رحمه الله - እንዲህ ይላሉ፡-

" በጣም በሚገርም ሁኔታ ዛሬ ላይ ብዙ ሚስቱን ከፈታት ከቤት ያባራታል። ይህ በሱ ላይ የተከለከለ ተግባር ነው። ግልፅ የሆነ አፀያፊ ተግባር (ዝሙት) እስካልሰራች ድረስ።

ብዙ ሴቶች ባሏ ሲፈታት ወደ ቤተሰቦቿ ትሄዳለች። ይህ ተግባር በሷ ላይ ሀራም ነው!! አላህ ቁርአን ላይ "አታሰወጧቸው" ካለ በኋላ በመጨረሻ ላይ "አታውቅም ምናልባት ከዛህ በኋላ አላህ የሆነ ነገር ሊያስከስት ይችላል" ብሏል።

ስለዚህ አንዲ ሊመለሱባት የሚችል ፍቺ የተፈታች ሴት በባሏ ቤት ውስጥ ትቆያለች ለሱም ትዋብለታለች ሽቶም ትቀበላታለች ባሏ እንዲመልሳት ሊያነሳሳው ሚችሉ ነገራቶችን በሙሉ ታደርጋለች።²³⁸

የተፈታችው በሶስት ከሆነ ግን ለሱ ሂጃቧን መገለጥ አይፈቀድላትም ብቻቸውን ሊያገሉም አይፈቀድላቸውም ኢዳዋን ሳትጨር እንኳን እሱ ቢሞት አትወርሰውም። በዚህ ኢዳ ላይ እያለች እሱ ሌላ አራተኛ (እሷ ሳትቆጠር ሌላ አራት) ማግባት ይችላል።

5.17 የፈታትን ሚስቱን ስለመመለስ

ለመመለስ መሟላት ያለባቸው መስፈርቶች

መመለስ የምንለው አብሯት ይኖር የነበረችውን ሚስቱን ከፈታት በኋላ መታረቅ ሲፈልግ አዲስ ኒካ ሳያስር ተመለሽ ብሏት ብቻ ትዳራቸውን መቀጠል ማለት ነው።

አንድ ባል የፈታትን ሚስቱን ለመመለስ እነዚህ አምስት መስፈርቶች መሟላት አለባቸው

- 1) እሱ ላይ ባለ ጉድለት የተነሳ ወይ ደግሞ የተስማሙበትን መስፈርት ባለማክበሩ የተነሳ የተፋረሰ መሆን የለበትም። በዚህ የተነሳ ከሆነ ኒካው የተፋረሰው መመለስ አይችልም።
- 2) ፍቺው ከሷ በኩል ገንዘብ የተከፈለበት መሆን የለበትም። ምክንያቱም በኹልእ²³⁹ ከሆነ የተለያዩት መመለስ አይችልም። ስለዚህ እንዲፈታት መቶ ብር እንኳን ቢሆን ከሷ ተቀብሎ ከፈታት መመለስ አይችልም።
- 3) የተገናኛት መሆን አለባት። አግብቷት ሳይገናኛት በፊት ከፈታት መመለስ አይችልም ምክንያቱም ይህች ሴት ኢዳ እንደማትቆጥር አሳልፈናል ኢዳ ካልቆጠረች ደግሞ መመለስ አይችልም ማለት ነው።

²³⁷ አጠላቅ (i)

²³⁸ መጅሙአ ፈታዋ የረሳኤል አሸይክ ኢብን አሰይሚን (21/ 224)

²³⁹ ስለ ኹልእ ምንነት ገጽ 53(ምእራፍ አራት) ላይ ተመልከት

- 4) ሶስተኛ ፍቺ መሆኑን የለበትም፡፡ ሶስተኛ ፍቺን የፈታት ከሆነ እሷን መመለስ አይችልም
- 5) ኢዳዋ ሳያበቃ በፊት መሆን አለበት ኢዳዋ ካበቃ በኋላ መመለስ አይችልም፡፡

ለመመለስ የሚስት ፍቃደኝነት ያስፈልጋል?

ከላይ የተጠቀሱትን መስፈርቶች እስካሟላ ድረስ ሚስቱን ለመመለስ የሷ ፍቃደኝነት አያስፈልግም አልፈልግም አትመልስኝ ብትልም እንኳን መመለስ ይችላል፡፡ ማስፈቀድም አይጠበቅበትም፡፡ ለመመለስ ምስክርም ይሁን ወልይ አያስፈልገውም ለራሷ መልሼሻለሁ ካላት ወይም መመለሱን የሚጠቁም ተግባር ከፈጸመ እንደመለሳት ነው ሚቆጠረው፡፡ ምክንያቱም ኢዳዋ እስካላለቀ ድረስ እንደ ሚስቱ ናት፡፡ አላህ እሱን ባል ብሎ ጠርቶታል

وَالْمُطَلَّقاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا {

{የተፈቱ ሴቶችም ነፍሶቻቸውን (ከማግባት) ሦስትን ቁርጽ ይጠብቁ፡፡ በአላህና በመጨረሻውም ቀን የሚያምኑ ቢኾኑ አላህ በማሕፀኖቻቸው ውስጥ የፈጠረውን ሊደብቁ ለነርሱ አይፈቀድላቸውም፡፡ ባሎቻቸውም በዚህ ውስጥ እርቅን ቢፈልጉ በመማለሳቸው ተገቢዎች ናቸው፡፡}²⁴⁰

መመለሱን ሚያሳውቅባቸው መንገዶች

- 1) በግልጽ መልሼሻለሁ ብሎ ካላት ወይም እንደዛ ብሎ መልእክት ከላከላት
- 2) በተግባር መመለሱን የሚጠቁም ነገር ከፈጸመ እሱም ከሷ ጋር መመለስን አስቦ ግንኙነት ካደረገ እንደመለሳት ይቆጠራል፡፡

ሲመልሳት ማስመስከር

ለራሷ እንደመለሳት ቀጥታ ከነገራት ምስክር መጥራት ግድ አይሆንበትም፡፡ ነገር ግን እሷ በሌሎችበት ከሆነ የመለሳት የግድ ምስክር መኖር አለበት፡፡ ምክንያቱም ኢዳዋ ካለቀ በኋላ መጥቶ መልሼያታለሁ እኮ ቢል ምስክር እስከሌለ ድረስ ለራሷም አልነገራትምና መመለሱን ምናረጋግጥበት መንገድ የለም፡፡ አላህ እንዲህ ይላል

{فَإِذَا بَلَغَ أَجَلُهُنَّ فَامْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ {

{ጊዜያቸውንም ለመዳረስ በተቃረቡ ጊዜ በመልካም ያዙዋቸው፡፡ ወይም በመልካም ተለያዩዋቸው፡፡ ከእናንተም ውስጥ ሁለት የትክክለኛነት ባለቤቶችን አስመስክሩ፡፡ ምስክርነትንም ለአላህ አስተካክሉ፡፡}²⁴¹

5.18 ፈታት ሳይመልሳት ኢዳዋን ከጨረሰች

- 1) ከሶስተኛ የወር አበባ ከጠራች ነገር ግን ገና ገላዋል ያልታጠበች ከሆነ መመለስ ይችላል፡፡ ይህ ከኡመር፣ ከአልይና ከኢብን መስኡድ ተወርቷል፡፡
- 2) ሳይመልሳት ኢዳዋ አብቅቶ ገላዋንም ከታጠበች ሚስትነቷ ያበቃል እሷን መመለስም አይችልም ለሱም አጅኑብይ ትሆናለች ከሱ ሂጃብ ትለብሳለች፡፡ የፈታት በሶስተኛ ፍቺ ካልሆነ እንደ አዲስ ቤተሰብ ጠይቆ እሷም ፍቃዷን ተጠይቃ መሀር ተከፍሎ ኒካህ ሊታሰርለት ይችላል፡፡ ፍቺው ግን ሶስተኛ ከሆነ ሌላ ባል አግብታ ያ ባል ተገናኝቷት እስካልፈታት ድረስ ከዚህኛው ጋር መጋባት አይችሉም
- 3) በአንድ ፈትቷት ሳይመልሳት ኢዳዋ ቢያልቅና እንደገና እንደ አዲስ ቢጋቡ አንድ ፍቺ ከዚህ በፊት የተከሰተው እንዳለ ይቆጠርባቸዋል፡፡

²⁴⁰ አልበቀራ (228)

²⁴¹ አጠላቅ (2)

- 4) በአንድ ፊትቷት ሳይመልሳት ኢዳዋ ቢያበቃና ከዛህም ሌላ ባል አግብታ ከሱም ተፋታ ወደ መጀመሪያ ባሏ ብትመለስ መጀመሪያ የተከሰተው ፍቺ ይቆጠራል። ምክንያቱም ሌላ ባል ባታገባ ኖሮ ራሱ የመጀመሪያውን ባል ማግባት ትችል ስለነበር ሁለተኛው ባል ማግባቱ ሚፈጥርላት ምንም ነገር የለም
- 5) በሶስት ተፈታ ከዛህም ሌላ ባል አግብታ ከሱም ተገናኝታ ቢፈታትና ወደ መጀመሪያ ባሏ ብትመለስ ፍቺ እንደ አዲስ ከዜሮ ነውሚጀምረው ምክንያቱም የዚህን ግዜ ሁለተኛ ላይ ያገባችው ባሏ ተጽእኖ አላድሯል።

5.19 በሶስት የፈታትን እንዴት ሊያገባት ይችላል

ባለቤቱን በሶስት ከፈታት እሷ ሌላ ባል አግብታ ከዛህም ካገባችው ባል ጋር ግንኙነት አድርጋ ከተጣሉና ከፈታት ከዛም ከሱ ጋር ያላት ኢዳ ካበቃ ከመጀመሪያ ባሏ ጋር እንደ አዲስ መጋባት ይችላሉ። አላህ እንዲህ ይላል

{ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ }

{ (ሦስተኛ) ቢፈታትም ከዚህ በኋላ ሌላን ባል እስከምታገባ ድረስ ለርሱ አትፈቀድለትም። (ሁለተኛው ባል) ቢፈታትም የአላህን ሕግን መጠበቃቸውን ቢያውቁ በመማለሳቸው በሁለቱም ላይ ኃጢአት የለባቸውም። }²⁴²

ነገር ግን ሁለተኛው ባል ያገባት ወደ መጀመሪያው ባሏ እንድትመለስ ለማድረግ አስቦ አግብቼ እፈታታለሁ ብሎ ከሆነ ከባድ የሆነ ወንጀል ይሆንበታል። ኒካሁም ትክክል አይሆንም በዚህ እሳቤ ተጋብተው ከተፋቱም ወደ መጀመሪያ ባሏ መመለስን አያስፈቅድላትም።

5.20 ሚስቱን ላለመገናኘት የማለ ሰው

ሚስቱን ላይገናኛት²⁴³ የማለ ሰው ማህላውን አፍርሶ ሚስቱን እንዲገናኝ እናዘዋለን ይህንንም እንዲተገብር ከማለበት ሰአት ጀምሮ የሚቆጠር የአራት ወር ቀን ገደብ እንሰጠዋለን በዚህ ግዜ ውስጥ መሀላውን አፍርሶ ሚስቱን መገናኘት አለበት ካልተገናኘ ግን እንዲፈታት እናስገድደዋለን። አልፈታም ካለም ቃዲ ይፈታታል። አላህ እንዲህ ይላል

{ الَّذِينَ يُؤْلَوْنَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ }

{ ለእነዚያ ከሴቶቻቸው (ላይቀርቡ) ለሚመለሱት አራትን ወሮች መጠበቅ አለባቸው። (ከመሐላቸው) ቢመለሱም አላህ መሐሪ አዛኝ ነው። }²⁴⁴

እንዲፈታት የሚገደደው ግን ሚስት ካልተገናኘች ይፍታኝ ካለች ነው። ነገር ግን ባይገናኘችም አብፊው እኖራለሁ ብላ ካለች ምርጫው የሷ ነው።

ምንም ሸሪአዊ ምክንያት ሳይኖረው ሚስቱን ለመጉዳት ብሎ የማይገናኛት ሰውም እንዲሁ እንዲገናኛት ይነገራዋል ካልተቀበ ግን እንዲፈታት ይገደዳል።

5.21 ሚስቱን አንቺ እንደ እናቴ ጀርባ ነሽ ማለት

አንድ ሰው ሚስቱን ላይገናኛት ፈልጎ አንቺ እንደ እናቴ ጀርባ ነሽ ቢላት አይፈቀድለትም ወንጀልም ይሆንበታል። አላህ እንዲህ ይላል

{ الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مَنْ نَسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا أَلْيَ وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِّنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ }

²⁴² አልበቀራ (230)

²⁴³ ግብረ ስጋ ግንኙነት ላይደርግ

²⁴⁴ አልበቀራ (226)

{ እነዚያ ከእናንተ ውስጥ ከሚስቶቻቸው እንደናቶቻችን ጀርባዎች ይኹኑበን በማለት የሚምሉ እነርሱ እናቶቻቸው አይደሉም፡፡ እናቶቻቸው እኒያ የወለዱዋቸው ብቻ ናቸው፡፡ እነርሱም (በዚህ ቃል) ከንግግር የተጠላንና ውሸትን በእርግጥ ይናገራሉ፡፡ አላህም (ለሚጸጸት) ይቅር ባይ መሐሪ ነው፡፡ }²⁴⁵

በዚህ መልኩ ሚስቱን ላይገናኛት አስቦ የተናገረ ሰው ከዛህም በዛው እስካልፈታት ድረስ የተናገረውን ሽሮ ለመገናኘት ሲወስን እሷን ከመገናኘቱ በፊት ከፋራ ማውጣት አለበት፡፡ በዛሁ ከፈታት ግን ከፋራ የለበትም

ከፍራውም፡-

- 1) ሙአሚን የሆነችን ባሪያ ነጻ ማውጣት፡፡አላህ እንዲህ ይላል

{وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مَنْ قَبْلَ أَنْ يَتِمَّاسَا ذَلِكَ تُوَعِّظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ}

{እነዚያም ከሚስቶቻቸው እንደናቶቻችን ጀርባዎች ኹኑበን በማለት የሚምሉ ከዚያም ወደ ተናገሩት የሚመለሱ ሳይነካኩ በፊት ጫንቃን ነጻ ማውጣት በነርሱ ላይ አለባቸው፡፡ እነሆ በእርሱ ትገሰጹበታለችሁ፡፡ አላህም በምትሠሩት ሁሉ ውስጥ ዓዋቂ ነው፡፡ }

ይህንን ካልቻለ ደግሞ ወደ ሁለተኛው አማራጭ ይሄዳል እሱም

- 2) ሁለት ወር በተከታታይ ይጸማል ፡፡አላህ እንዲህ ይለናል

{فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتِمَّاسَا }

{ያላገኘም ሰው ከመነካካታቸው በፊት ሁለት የተከታተሉ ወሮችን መጽም አለበት፡፡ }

ይህንን ካልቻለ ደግሞ ወደ ሶስተኛው አማራጭ ይሄዳል እሱም

- 3) ስልሳ ድሆችን ማብላት፡፡አላህ እንዲህ ይለናል

{فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ}

{ያልቻለም ሰው ስድሳ ድሆችን ማብላት (አለበት)፡፡ ይህ በአላህና በመልክተኛው እንድታምኑ ነው፡፡ ይህችም የአላህ ሕግጋት ናት፡፡ ለከፋዲዎችም አሳማሚ ቅጣት አልላቸው፡፡ }²⁴⁶

ልብ በል!

ሚስቱን እናቴ ብሎ ቢጠራት ወይም አንቺ እንደናቴ ነሽ ቢላት እና በዚህ ንግግሩ የፈለገበት ለሷ ያለውን ውዴታ ለመግለጽ ከሆነ ምንም ችግር የለውም ፡፡ምክንያቱም በዚህ ንግግሩ እሷን ሀራም አላደረጋትም ይልቁንስ በመሀከላቸው ውዴታን ሚያመጣ ነገር ነው የተጠቀመው፡፡²⁴⁷

5.22ኢዳን የተመለከቱ ነጥቦች

²⁴⁵ አል ሙጁደላ(2)

²⁴⁶ አል ሙጁደላ (4)

²⁴⁷ አሸርሁል ሙምቲአ ኪታብ (5/515) ዳር አ.ብንልጀውዚ ያሳተመው

ኢዳ የሚባለው ባሏ የፈታት ወይ ደግሞ የሞተባት ወይ የሹብህ ግንኙነት ያደረገች ሴት ሌላ ባል ከማግባቷ በፊት የግድ ምትቆ ይባቸው ግዜያቶች ናቸው።

1. በማን ላይ ነው ኢዳ መቁጠር ግድ ሚሆነው?

ከባሏ ጋር ግንኙነት አድርጋ ወይ ደግሞ ከሱ ጋር ለብቻዋ አግልላ ከዛህም የተለያዩ ሴት በሙሉ ኢዳ ትቆጥራለች። ኒካሁ ኸላፍ ያለበትን መስፈርት ያጓደለ ቢሆን እንኳን ኢዳ ትቆጥራለች። ለምሳሌ ያለ ወልደ ኒካህ አስራ የነበረ ቢሆንና ከዛህም ያገባት ሰው ቢፈታት ኢዳ መቁጠር የግድ አለባት።

ኒካሁ ግን በሁሉም አለሞች ስምምነት መሰረት ትክክለኛ ያልሆነ ኒካህ ከሆነ ኢዳ መቁጠር አይጠበቅባትም። ለምሳሌ የጥቢት ወንድሟን ባለማወቅ አግብታ የነበረ ከሆነ እንዳወቀች ከሱ ትለያያለች ኢዳ አትቆጥርም።

ተጋብተው ለብቻቸው ሳያገሉ ወይ ደግሞ ሳይገናኙት ከፈታት ይህች ሴት ምንም ኢዳ የለባትም። ነገር ግን ሳይገናኙትም ሳይገሉም እሱ ከሞተ ኢዳ አለባት። በዚህ ላይ የመጣ አህሉሱን የዘገበት ሀዲስ አለ።

📖 ዝሙት የሰራች ሴት ኢዳ የለባትም። ይህ አቋም ከአቡበከር፣ ከአሙርና ከአልይ ተወርቷል። ነገር ግን ከዝሙቱ አርግዛ ከሆነ እስክትወልድ ድረስ ኒካህ ማሰር የለባትም ማርገዟ ካልታወቀ ግን ከዝሙት እስክትብተች ድረስ ከሷ ጋር ኒካህ ማሠር ይችላል።

2. ስድስቱ የኢዳ አይነቶች

- ① **እርጉዝ ሴት** - እርጉዝ የሆነች ሴት በሙሉ ተፈታም ቢሆን ባሏ ሞቶባትም ይሁን ወይም በሌላ ምክንያትም ቢሆን ኒካኋ ከተፋረሰ ኢዳዋ የሚያበቃው ያረዝቸውን ስትወልድ ነው። በአጠቃላይ እርጉዝ የሆነች ሴት በምንም ምክንያት ከባሏ ከተለያየች የሷ ኢዳ እርግዝናዋን እስክትወልድ ድረስ ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{وَأُولَئِكَ الْأَحْمَالُ أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ}

{የእርግዝና ባለቤቶችም ጊዜያቸው እርጉዛቸውን መውለድ ነው።} ²⁴⁸

በመሆኑም ባሏ ዛሬ ሞቶ በንጋታው ወይም በቀናቱም ቢሆን እሱ ከሞተ በኋላ ከወለደች ወዲያውኑ ሌላ ባል ማግባት ይፈቀድላታል። በዚህ ላይ የመጣም የመልእክተኛው ﷺ ሀዲስ አለ።

- ② **ባሏ የሞተባት** :- ከላይ እንደተጠቀሰው ባሏ የሞተባት ሴት እርጉዝ ከሆነች ኢዳዋ የሚያበቃው ያረዝቸውን ስትወልድ ነው። እርጉዝ ካልሆነች ግን የሷ ኢዳ አራት ወር ከአስር ቀን ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا}

{እነዚያም ከናንተ ውስጥ የሚሞቱና ሚስቶችን የሚተዉ (ሚስቶቻቸው) በነፍሶቻቸው አራት ወሮች ከወስር (ቀናት ከጋብቻ) ይታገሱ።} ²⁴⁹

ባል በህይወት እያለ ሚስቱን በአንድ ወይም በሁለት ፊታት ኢዳ እየቆጠረች ሳለ ባል ቢሞት ኢዳዋን እንደ አዲስ ባል ከሞተበት ቀን ጀምሮ ለአራት ወር ከአስር ቀን ትቆጥራለች። ባሏንም ትወርሰዋለች ምክንያቱም ኢዳዋ እስካላለቀ ድረስ ባል ሚለው ስም ከሱ አይወገድም አላህም ባል ብሎ እንደጠራው ከላይ አሳልፈናል።

የተፈታችው በሶስት ከሆነ ግን ኢዳ እየቆጠረች ባሏ ቢሞት መቁጠር የጀመረችውን ኢዳ ነው ምትጨርሰው እንጂ እንደ አዲስ አትመለስም የሞተው ባሏንም አትወርሰውም።

²⁴⁸ አጠላቅ (4)

²⁴⁹ አል በቀራ (234)

በሶስት የፊታት ግን ሊሞት ሲል ከንብረቱ እንዳትወርስ ብሎ ከሆነ ከውርስ አትከለከልም(ትወርሰዋለች)። አጋጣሚ ሆኖ እሷ ቀድሞው ብተሞት ግን አይወርሳትም።ምክንያቱም ፈታታልና ነው።እሷ የምትወርሰው ለሱ ቅጣት እንዲሆነው ነው።

- ③ **ተፈታ የወር አበባ የምታይ ሴት** እርጉዝ ካልሆነች ባሏም ካልሞተ እንደገና የወር አበባን የምታይ ከሆነና ባሏ ከፊታት ኢዳዋ የሚሆነው ከተፈታች በኋል ሶስት ግዜ የወር አበባ ልታይ ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ}

{የተፈቱ ሴቶችም ነፍሳቸውን (ከማግባት) ሦስትን ቁርጸ ይጠብቁ።} ²⁵⁰

- ④ **የወር አበባ የማይመጣት ሴት ከሆነች፡-** እርጉዝ ካልሆነች ባሏም ካልሞተ ነገር ግን ከፊታት እሷ ደግሞ ህጻን በመሆኗ ወይም ደግሞ እድሜዋ በመግፋቱ የተነሳ የወር አበባ የማታይ ከሆነ የሷ ኢዳ የሚሆነው ሶስት ወር ነው። አላህ እንዲህ ይላል

{وَالَّذِي يَبْسُ مِنْ الْمَحِيضِ مِنْ نَسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّذِي لَمْ يَحْضَنْ }

{እኒያም ከሴቶቻቸው ከአደፍ ያቋረጡት(የወር አበባን ማየት ያቆሙ) (በዲዳቸው ሕግ) ብትጠራጠሩ ዲዳቸው ሦስት ወር ነው። እኒያም ገና አደፍን ያላዩት (የወር አበባን ያለዩ) (ዲዳቸው እንደዚሁ ነው)።} ²⁵¹

- ⑤ **የወር አበባዋ ተቋርጦ የተቋረጠበትን ምክንያት ካላወቀች** ፡-ይህች ሴት ለአንድ አመት ያክል ኢዳ ትቆጥራለች። በዚህ መልኩ አመር ፍርድ ሰጥቶ የተቃወመው ስህባ የለም።

- ⑥ **ባሏ የት እንደገባ ወሬው ከጠፋ፡-** ባሏ ሞቷል ተብሎ ሚያስጠረጠር መጥፋትን ከጠፋና የት እንዳለ ሊታወቅ ካልቻለ ምን ያክል ግዜ ልትጠብቀው ይገባል በሚለው ላይ አላሞች የተለያዩ አቋም ያላቸው ሲሆን ከነዛ ውስጥ ሚዛን የሚደፋው ቃዲ ጋር ሄዳ ቃዲው ይወስንላታል የሚለው ነው።በመሆኑም በቂ የሆነ ግዜ ጠብቀሽዋል ብሎ ቃዲ ሲፈርድላት ኒካው እንዲወርድላት ከፈለገች ኒካውን ቃዲ ያወርድላታል።ካልፈለገች ግን እስከመጨረሻውም መጠበቅ ትችላለች። ፍቺን ከመረጠች ግን መጠበቅ የሚገባትን ቀን ያክል ከጠበቀች በኋላ ከዛህም አራት ወር ከአስር ቀን ኢዳ ትቆጥርና ሌላ ባል ማግባት ትችላለች።

ሌላ ባል ካገባች በኋላ ጠፍቶ የነበረው የመጀመሪያ ባሏ ከተመለሰ ሁለት አማራጭ አለው፡ ከፈለገ ሚስቱ ስለሆነች ከሁለተኛ ባሏ ተቀብሎ ማኖር ይችላል።የዚህን ግዜ አዲስ እንደአዲስ ኒካህ ማሰር አይጠበቅበትም ምክንያቱም መጀመሪያም ኒካህ ነበረው።ካልፈለገ ደግሞ ከሁለተኛ ባሏ ጋር በዛው እንዲቀጥሉ መተው ይችላል።የዚህን ግዜ ጎሳተኛ ባሏ አዲስ ኒካህ ማሰር አይጠበቅበትም። ከሁለተኛ ባሏ ላይ ግን መጀመሪያ ለሷ የሰጣትን መሀር መቀበል ይችላል።

5.23ባሏ የሞተባት ሴት ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ ምትከለከላቸው ነገሮች

ባሏ ሞቶባት ኢዳ እየቆጠረች ያለች ሴት ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ እነዚህ ነገራት ከመስራት ትከለከላለች

1. ጌጥነት ያላቸውን ለመዋብ ተብሎ የሚለበሱ ልብሶችን ከመልበስ ትከለከላለች
2. ሽቶ መቀባትም ትከለከላለች
3. ለውበት ብላ ምትቀባቸውንም ነገሮች ትከለከላለች ።ሂና ፣ ኩል፣ ጥፍር ቀለምና የመሳሰሉትን በሙሉ መቀባባት ትከለከላለች
4. ጌጦችን ከመልበስም ትከለከላለች። የጆሮም ይሁን የአንገት ጌጥ ወይም የሌላ መልበስ አይፈቀድላትም
5. ባሏ ሲሞት ትኖርበት የነበረው ቤት ውስጥ ኢዳዋ እስኪያልቅ ድረስ መቆየት አለባት።ለሀጃ ካልሆነ መውጣትም አይፈቀድላትም።ለሀጃ ከሆነ ግን በቀን መውጣት ይፈቀድላታል።ለምሳሌ አባቷ ታሞ እሱን ለመጠየቅ፣እቃ ለመግዛት፣አስተማሪ ከሆነች ለማስተማር ወይ ደግሞ ብቻዋን ስቶን በጣም ከጨነቃት ይህ ጭንቅ እንዲወገድላት ጓደኛዋን መዘየር ከፈለገች እና ለመሳሰሉት ሀጃዎች በቀኑ ከፍለ ግዜ መውጣት ይፈቀድላታል።ማታ ግን ግድ ቤቷ መመለስ ይኖርባታል።

²⁵⁰ አልበቀራ (228)

²⁵¹ አተላቅ (4)

ነገር ግን እዛ ቤት በመቀመጧ ጉዳት ሚደርስባት ከሆነ ወይ ደግሞ አከራዩ ወርሽ አልቋል ልቀቂ ካላት እና በመሳሰሉት ምክንያቶች ቤቱን ከለቀቀች የፈለገችበት መርጣ ኢዳዋን መቁጠር ትችላለች።

 ባሏ ሞቶባት እነዚህን ነገራት ሳታደርግ ኢዳ የቆጠረች ሴት ወንጀለኛ ትሆናለች ተውባም ማድረግ ይኖርባታል። ኢዳዋን ግን ዳግመኛ መቁጠር አይጠበቅባትም ኢዳዋ ትክክል ነው።

5.24 የተፈታች ሴት ባሏ እሷን በመቀለብ ይገደዳል?

የተፈታች ሴትን መቀለብን በተመለከት በሶስት ክፍሉን እንመለከተዋለን

- 1) ሊመለሱባት የምትችል፡- የተፈታችው በአንድ ወይም በሁለት ከሆነ ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ እሷን የመቀለብ የማልበስ እና በቤቱ የማኖር ግዴታ በባል ላይ አለበት። ምክንያቱም ይህኛውን አላህ ባል ብሎ ጠርቶታልና ኢዳዋ እስኪያበቃ ድረስ ልክ እንደባል ሁሉም ነፊቃ ይወጅብበታል። ኢዳዋ ካበቃ በኋላ ግን ምንም ነፊቃ አይኖርበትም።
- 2) ባሏ የሞተባት፡- ባሏ የሞተባት ሴት ምንም አይነት ቀለብ አይኖራትም። ከባሏ ንብረት ግን የውርስ ድርሻዋን ትወስዳለች።
- 3) ሊመልሳት የማይችል ፡- ይህኛው አርጉዝ ከሆነች ለተረገዘው ልጅ ሲል እስክትወልድ ድረስ እሷን መቀለብ አለበት። አላህ እንዲህ ብሏል

{ وَإِنْ كُنْ أُولَتْ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ }

{ የእርግዝና ባለቤቶችም ቢኾኑ አርጉዛቸውን እስኪወልዱ ድረስ በእነርሱ ላይ ቀልቡ }²⁵²

እርጉዝ ካልሆነች ግን እሷን መቀለብ አለበት ወይስ የለበትም የሚለው ላይ አለሞች ተለያይተውበታል።

አቡ ሀኒፍ፡- በቤቱ ማኖር አለበት ይቀልባታልም ይላሉ

ኢማም ማሊክና ኢማም አሻፍኦይ፡- አይቀልባትም ግን በቤቱ ያኖራታል ይላሉ

ኢማም አህመድ፡- አይቀልባትም በቤቱም አያኖራትም ይላሉ

ኢብኑል ቀይም ዛዱል መአድ ኪታብ ላይ ከማስረጃ አንጻር የኢማም አህመድ አቋም ትክክለኛ እንደሆነ ይገልጻል። ምክንያቱም በሀዲስ እንደመጣው የአላህ መልእክተኛ ﷺ ለፋጢማ ቢንት ቀይስ ቀለብም ይሁን በሱ ቤት መቀመጥ እንደሌላት ተናግረዋል።

5.25 ልጅ የማሳደግ ስልጣን በሽሪአ

በሽሪአ ባል እና ሚስት ተጣልተው ከተለያዩ ህፃኑን ልጅ የማሳደግ ስልጣን ወይም ቅድሚያ መብት የሚሰጣት እናት ነች። ማስረጃው

አንዲት ሴት ከባሏ ጋር ተፍታች እና ባሏ ልጇን ሊወስድባት ሲል ተጨቃጭቀው ወደ አላህ መልእክተኛ ዘንድ መጡ ከዛም የአላህ መልእክተኛ "አንቺ በማሳደግ ተገቢ ነሽ ኒካህ እስካላሰርሽ" አሏት።²⁵³

²⁵² አጠላቅ (6)

²⁵³ አህመድ (2/182) አቡዳውድ (2276) ሀኪም (2/207) አልባኒ ሀሰን ብለውታል

ከእናት ቀጥሎ ስልጣን ለማን ነው ያለው በሚለው ላይ አለሞች መሀከል የተለያዩ ኺላፍ ቢኖረውም የተሻለው አቋም ግን ሽይኹል ኢስላም ኢብን ተይሚያ ያለበት ነው እሱም ለልጁ በዝምድና ቅርብ የሆነው ይቀደማል የሚል ነው። እኩል ደረጃ ላይ ከሆኑ ሴት ከወንድ ትቀደማለች። በመሆኑም ከእናት ቀጥሎ ለአባት ነው ከዛም ሴት አያት ከዛም ወንድ አያት ከዛም እህት ከዛም ወንድም ከዛም አክስት ከዛም አጎት እያለ ይቀጥላል

- ልጅ በማሳደግ ላይ ሴት ከወንድ መቀደሟ ይበልጥ ልምድ እና ርህራሄ ስላላቸው እንደሆነ ዐለሞች ይጠቅሳሉ።
- በእኩል ደረጃ ላይ ያሉት ከተጨቃጨቁ ለምሳሌ የልጁ ሁለት እህቶች እኔ ነኝ የማሳደግው በሚል ከተጨቃጨቁ በእጣ ለአንደኛዋ ይሰጣታል
- ይሄ ቅደም ተከተል የሚመጣው እኔ ላሳድግ በሚለው ጭቅጭቅ ከተፈጠረ ነው። ከተሰማሙ እናት እያለች አባት ጋር ማደግ ይችላል
- አሳሳድግም በሚለው ከተጨቃጨቁም በተጠቀሰው ቅደም ተከተል መሰረት የተጠቀሰው ሰው አቅም እስካለው የማሳደግ ግዴታ አለበት።²⁵⁴

የማሳደግ ስልጣን ለማግኘት እነዚህን መስፈርቶች ማሟላት ግዴታ ነው

- 1) ሙስሊም መሆን፡- ካፈር የሆነ ሰው እናት ብቶን እንኳን የማሳደግ ስልጣን የላትም
 - 2) አቅመ አዳም መድረስ፡- አቅመ አዳም ላልደረሰ ሰው እንዲያሳድግ ስልጣን አይሰጠውም። ወንድም ወይም እህት ብቶን እንኳን
 - 3) በዲኑ ታማኝ መሆን፡- ወንጀል የሚያበዛ አመፀኛ ሰው የማሳደግ ስልጣን አይሰጠውም። እናት ብትሆን አባትም ቢሆን
 - 4) የማሳደግ አቅም፡- በእርጅናው የተነሳ አቅም የሌለው ወይም አካሉ የጎደለ በመሆኑ የተነሳ ማሳደግ ማይችል (መስማት ወይም መናገር የተሳነው ሆኖ ለማሳደግ ሚቸገር) ወይም ደህ ስለሆነ ሚያሳድግበት ከሌለው የማሳደግ ስልጣን አይሰጠውም። እንዲሁም በስራ በጣም ቢዘ ሆኖ ለማሳደግ ግዜ የሌለው እንዲያሳድግ ስልጣን አንሰጠውም
 - 5) ከተላላፊ በሽታ የፀዳ መሆን፡- ልጅ ለማሳደግ ስልጣን ሚሰጠው ሰው ከባባድ ከሆኑ እና በቀላሉ በንክኪ ወይም በትንፋሽ ከሚተላለፉ በሽታዎች የፀዳ መሆን አለበት
 - 6) ሞኝ አለመሆን፡- በጣም ሞኝ እና ቂላቂል የሆነ ገንዘቡን ዝም ብሎ በማይጠቅም ነገር ሚያባክን ሰውም እንዲሁ የማሳደግ ስልጣን አይሰጠውም
 - 7) ባሪያ አለመሆን፡- ባሪያ ከሆነም የማሳደግ መብት አይሰጠውም
- እነዚህ መስፈርቶች በሙሉ ወንድንም ሴትንም የሚመለከቱ ናቸው።

መታወቅ ያለባቸው ነጥቦች

1. እናት የማሳደግ ስልጣን የሚኖራት ከተፍታቸው ባል ዘመድ ያልሆነ ባል እስካላገባች ድረስ ብቻ ነው። ከፈታት ባል ዘመድ ያልሆነን ሰው ካገባች የማሳደግ ስልጣን ለአባት ይሰጣል። ማስረጃው ከላይ የተጠቀሰው ሀዲስ ላይ እስካላገባሽ ድረስ ብለው መልእክተኛው ﷺ መናገራቸው ነው።

የፈታትን ባል ዘመድ ከሆነ ግን ያገባችው (ወንድሙን ይመስል) የማሳደግ ስልጣኑ አይወሰድባትም። የሀምዛ ልጅ ታሪክ ለዚህ ማስረጃ ነው። መልእክተኛው ﷺ ለጃእፈር የፈረዱለት እሱ አክስቷን ስላገባ ነው።

2. በማግባቷ ምክንያት የማሳደግ ስልጣን የተወሰደባት ሴት ካገባችው ባል ከተፋታች የማሳደግ ስልጣኑ ይመለስላታል
3. የማሳደግ ስልጣን ልጁ ሰባት አመት እስኪሞላው ድረስ ብቻ ነው።

ከሰባት አመት በኋላስ?

1. ወንድ እና አእምሮ ጤነኛ ልጅ ከሆነ ምርጫ ይሰጠዋል። ከአባትህ እና ከእናትህ ማን ጋር ትኖራለህ ይባላል። ከመረጠው ጋር ይኖራል። ምክንያቱም በዚህ ላይ የመጣ ሀዲስ ስላለ። አመር እና አልደም በዚህ ስለፈረዱ
- ከሁለቱም ጋር መኖር እፈልጋለሁ ብሎ ካለ እጣ ይወጣና ከደረሰው ጋር ይኖራል
 - አባቴን መርጦ መልሶ ሀሳቡን ቀይሮ ከእናቴ እኖራለሁ ካለ እንቀበለዋለን በተቃራኒውም እንዲሁ

²⁵⁴ ይህ የኢብኑል ቀይም አቋም ነው

- ወንድ ልጅ ከጠነከረ እና ነገራቶችን በደንም ካወቀ (ኅሸድ ደረጃ ከደረሰ) በኋላ የፈለገበት መኖር ይችላል
2. አእምሮ ሚያመው ከሆነ ከእናቱ ጋር ነው የሚኖረው
 3. ሴት ከሆነች ማን ጋር ትደግ በሚለው ሺላፍ አለበት።ኢብን ኡሰይሚን ሸርሁል ሙምቲአ ኪታባቸው ላይ ከ7 አመቷ ጀምሮ እስከታገባ ድረስ ከእናቷ ጋር ነው መቆየት ያለባት የሚለው አቋም ይመርጣሉ።
- እናት በምታሳድግ ጊዜ አባት ልጇን እንዳይዘይር መከልከል አትችልም።አባትም በሚያሳድግ ጊዜ እናቱ ልጇን ከመዘየር መከልከል አይችልም።

አላሁ አእለም

-----//-----

ኸሊድ ሙሀመድ (አቡ ሱሊይማን)

ጥቅምት 21/2012